ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 5. ΤΟΜΟΣ Β'. 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1892.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΥΣΙΩΔΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

(A. BRUNETIÈRE).

Α'.

Ἡ διὰ μιᾶς λέξεως ἔκφρασις ἢ συνόψισις τοῦ οὐσιώδους χαρακτῆρος φιλολογίας καὶ τοσοῦτον εὐρείας, τοσοῦτον πλουσίας πρὸ πάντων δὲ τοσοῦτον ποικίλης, ὅσον ἡ γαλλική, θ' ἀπετέλει ἀναμφιβόλως τολμηρὰν καὶ δύνατον ἐπιχείρησιν, ἥτις ἀπ' ἀρχῆς φαίνεται καταδεδικασμένη εἰς ἀχρηστίαν. Ὁποίαν πράγματι ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ σχέσιν μυθιστορήματος τῆς Στρογγύλης Τραπέζης (Table ronde) ὡς τὸ Chevalier au Lion τοῦ Crestien de Troyes π. χ. πρὸς τὸν «Σιδηρουργὸν» (le Maître de Forges) ἢ τὸ Doilon le dire? ἢ πρὸς ἄλλο τι κωμειδύλλιον τοῦ Εὐγενίου Λαμπὶς (Eugène Labiche) ἢ τοῦ Ἐδμόνδου Γκονδινέ. (Edmond Gondinet). Τὰ πάντα διαφέρουσιν ἐν αὐτοῖς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς γλώσσης, πολλῷ δὲ περισσότερον οἱ συγγραφεῖς αὐτοὶ ἀπ' ἀλλήλων διαφέρουσι, ἵνα μὴ εἴπωμέν τι καὶ περὶ τοῦ χρόνου καὶ τόπου. Ἂν ὅμως ὑπὸ τὸ πρόσχημα καθορισμοῦ τοῦ οὐσιώδους αὐτῆς χαρακτῆρος ἄρχηται τις ἀπαλείφων οὕτως ἀπὸ τῆς ἱστορίας φιλολογίας τινὸς πᾶν ὅ,τι ποικίλην ταύτην κατέστησε, τί ἐκ ταύτης θ' ἀπομείνῃ; Ὁποῖον ἀσήμαντον ὑπόλοιπον; Τί φιλολογικὸν ἐκ ταύτης ὑπολαμβάνεται, ἢ τί ἱστορικὸν μόνον; Ἡμεῖς δέ, ἀπὸ ἀναλύσεως εἰς ἀνάλυσιν χωροῦντες, τί ἐπὶ τέλους θὰ κατορθώσωμεν, εἰ μὴ ἀπολεπτύνομεν μέχρις ἀεροποιήσεως, οὕτως εἰπεῖν, τὴν αὐτοκαλουμένην ὕλην τῶν ἡμετέρων παρατηρήσεων;

Ἡ εἰς τὴν ἀντίρρησιν ταύτην ἀπάντησις εἶνε εὐχερής. Ἂν μὴ εἶνε ἀπολύτως ἀληθὲς—διαρκοῦς καὶ μαθηματικῆς μάλιστα ἀληθείας, ἡ ἀκρίβεια τῆς ὁποίας νὰ δύναται νὰ ἐξελεγχθῇ ἐν πάσῃ περιστάσει—ὅτι εὐρεία τις φιλολογία ἀποτελεῖ τὴν ἁρμοδίαν ἔκφρασιν τῆς μεγαλοφυΐας ψυλῆς τινος, ἡ δὲ ἱστορία αὐτῆς τὴν πιστὴν σύνοψιν τῆς ἱστορίας ὁλοκλήρου πολιτισμοῦ, τὸ ἐναντίον εἶνε ἀναμφιβόλως πολλῷ ὀλιγώτερον ἀληθές· ὁποιανδήποτε δὲ διαφορὰν κἂν ἠδυνήθησαν χρονικὰ διαλείματα ἑξακοσίων ἢ ἑπτακοσίων ἐτῶν νὰ προκαλέσωσι μεταξὺ ραψῳδοῦ (trouvère) τοῦ ΙΒ' αἰῶνος καὶ συγχρόνου ποιητοῦ κωμειδυλλίων τῆς τρίτης δημοκρατίας, θὰ ὑπάρχῃ ὅμως ποιά τις σχέσις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅρά γε νὰ προσθέσωμεν ὅτι, ἐν μιᾷ Εὐρώπῃ, ὅπου ἀπὸ χιλιάδος μόνον ἐτῶν τοσαῦται ψυλαὶ συνανεμίγησαν καὶ συνεχωνεύθησαν καὶ τοσαῦται συνδῆκαι συνήφθησαν καὶ διεσπάσθησαν, ἂν αἱ μεγάλαι ἱστορικαὶ ἐθνικότητες ἔλαβον συνείδησιν ἑαυτῶν ἐντὸς τῶν ἰδίων μεθορίων, ἀριδηλότερον ὅμως ἑαυτὰς ἐγνώρισαν διὰ τῆς ἰδίας φιλολογίας; Δὲν θὰ ὑπῆρχε ποσῶς Ἰταλία ἂν μὴ ὑπῆρχέ τι τὸ κοινὸν μεταξὺ Δάντου καὶ Ἀλφιέρη, ὃν τρόπον δὲν θὰ ὑπῆρχε Γερμανία, ἂν μὴ ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς Γερμανοῦ ἐνυπῆρχέ τι ὡς καὶ σήμερον ἔτι ἐκ τοῦ Λουθήρου. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον καθορίζει τὸ ζήτημα καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον νομιμοποιεῖ ἐπὶ τέλους τὴν διερεύνησιν τοῦ οὐσιώδους χαρακτῆρος φιλολογίας τινὸς εἶναι αἱ πραγματικαὶ συνέπειαι, αἵτινες φαίνονται προκύπτουσαι ἐκ ταύτης, εἶνε τὸ ᾧ, ὅπερ ὁ χαρακτὴρ οὗτος, καθορισθεὶς ἅπαξ, διαχέει κατά τινα τρόπον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἱστορίας φιλολογίας τινός, εἶνε ἐκεῖνο ἐπὶ τέλους, ὅπερ διδάσκει ἡμᾶς τὴν διαδοχικὴν σύνθεσιν τῶν «ἐθνικῶν ψυχῶν».

Ὑποθέσωμεν π. χ. ὅτι ὁ οὐσιώδης χαρακτὴρ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας εἶνε καλλιτεχνικός, ὅτι δηλ. δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν αὐτὴν καλλιτέχνιθα φιλολογίαν. Ὁ μόνος οὗτος χαρακτὴρ διακρίνει αὐτήν, ἀποχωρίζει αὐτὴν πάραυτα πασῶν τῶν εὐρειῶν νεωτέρων φιλολογιῶν τῆς γαλλικῆς ὡς καὶ τῆς γερμανικῆς καὶ τῆς ἀγγλικῆς ὡς καὶ τῆς ἱσπανικῆς — ἐν αἷς ἀναμφιβόλως ἀφθονοῦσι τὰ καλ-

λιτεχνικὰ ἔργα, ὅπου ὅμως ὀλίγιστα θὰ εὕρητε κυρίως καλλιτεχνικὰ ἔργα σκοπίμως καὶ προσεκεμμένως καταρτισθέντα, ὁ ποιητὴς τῶν ὁποίων νὰ μὴ ἀπεσκόπησε κατὰ τὸν καταρτισμὸν αὐτῶν ὡς ὁ Ἀρίοστος ἢ ὁ Τάσσος εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ποιητικῆς ἰδιοτροπίας ἢ τὴν πραγμάτωσιν ὀνείρου καλλονῆς. Ἐν τῇ σημειώσει τοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος εὑρίσκονται περικεκαλυμμέναι αἱ λανθάνουσαι σχέσεις, ἃς ἀείποτε ὡς γνωστὸν ἔσχεν ἡ Ἰταλικὴ φιλολογία πρὸς τὰς ἄλλας τέχνας καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ἢ μουσικήν. Ὁ Ὀρκάνιας (Orcagna) ἀναφαίνεται ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Δάντου, ὅταν δὲ ἀναγινώσκωμεν τὴν Ἱερουσαλὴμ ἢ τὸν Ἀμύντα δὲν νομίζομεν πράγματι, ὅτι παριστάμεθα ἐν τῇ μεταμορφώσει τῆς ἐποποιΐας εἰς μέγα μελόδραμα; ἐντεῦθεν ἐπίσης ἐξηγεῖται τὸ γόητρον, ὅπερ ἡ αὐτὴ φιλολογία ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς φαντασίας τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀναγεννήσεως. Οἱ Ἰταλοὶ εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπρομήθευσαν εἰς τοὺς συγχρόνους φραγκίσκου τοῦ Α' καὶ Ἑρρίκου τοῦ Β'. Γάλλους καὶ εἰς τοὺς Ἄγγλους τῆς ἐποχῆς Ἑρρίκου τοῦ Η'. καὶ τῆς Ἐλισάβετ τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς περὶ καλλιτεχνίας αἰσθήσεως αὐτῶν· ἂν δὲ ἡ ἰδέα τῆς κυρίας καὶ ἐμψύχου δυνάμεως τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς δὲν ἀποτελεῖ ὁλόκληρον τὴν Ἀναγέννησιν, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως ἄλλως τὸ σπουδαιότερον ἴσως μέρος τῆς Ἀναγεννήσεως ταύτης; Ἀλλὰ τίς δὲν ἀνακαλύπτει εἰσέτι τὴν σχέσιν τῆς περὶ φιλολογίας, καθαρῶς καλλιτέχνιδος, ταύτης ἰδέας πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ οἱ Ἰταλοὶ ἀπεκάλεσαν ἤδη, διὰ τοῦ ὀνόματος Virtù, (καλλιτεχνικὸν τάλαντον), ὅπερ δὲν εἶνε ἡ ἀρετή, ὅπερ δὲ δύναται πολλάκις νὰ εἶνε τὸ ἐναντίον τῆς ἀρετῆς καὶ ὅπερ εἶνε ὡς ψυχολόγος ἢ κριτικὸς θὰ ἔλεγε τὸ γένος, οὗτινος ἡ ἰδιότης τοῦ ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ εἰδικοῦ (virtuosité) δὲν εἶναι εἰ μὴ ἰδιαίτερον τι εἶδος; τίς δὲ δὲν παρατηρεῖ κατὰ συνέπειαν τὸ πῶς καὶ διὰ τίνων γειτνιαζουσῶν ὁδῶν ὁ ὁρισμὸς τοῦ οὐσιώδους χαρακτῆρος τῆς φιλολογίας ἀσυναισθήτως ἡμᾶς εἰσάγει εἰς τὴν γνῶσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἰταλικοῦ χαρακτῆρος;

Λάβωμεν ἕτερον παράδειγμα καὶ εἴπωμεν ὅτι ὁ οὐσιώδης χαρακτὴρ τῆς ἱσπανικῆς φιλολογίας εἶνε ἡ ἰδιότης αὐτῆς ὡς φιλολογίας ἱπποτικῆς. Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁλόκληρος ἡ ἱστορία αὐτῆς καταυγάζεται ὑπὸ τῆς ἰδιότητος ταύτης ὡσεὶ ὑπὸ λάμψεως ἠωτός. Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἐπικὰ ἄσματα τῆς συλλογῆς Romancero, μυθιστορίας τυχοδιωτικῶν κατορθωμάτων τοῦ τύπου τῆς Ἀμάδεως ἢ τῆς Ἀρτέμιδος τοῦ Montemayor δράματα τοῦ Calderon καὶ τοῦ Lope de Vega, ὡς τὸ le Médecin de son honneur ἢ Mudarrà le Bâtard, μυστικὰς πραγματείας, ἃς μυθιστορήματα, δολοπλόκον ἔχοντα ἢ ῥαδιοῦργον τὸν ἥρωα (picaresques), ὡς τὸ le Château de l'âme ἢ Lazarille de Tormes, ἀνακαλύπτομεν τὸν δεσμόν, ὅστις συνδέει πρὸς ἄλληλα πάντα τὰ τοσοῦτον ποικίλα ταῦτα ἔργα, τὸν συγγενικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, τὸ κληρονομικὸν χαρακτηριστικόν, ὅπερ μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν κοινότητος, τὸ καστιλλιανὸν τοῦτο ζήτημα τιμῆς (punto d'honore) ἢ ὑπερβολὴ τοῦ ὁποίου, ὁτὲ μὲν μέχρις ὕψους, ὁτὲ δὲ μέχρι γραφικότητος χωροῦσα, ἀδιαφόρως σχεδὸν βαίνει μέχρι τῶν ἀκροτάτων σημείων τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς μωρίας. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ νεωτέρᾳ Εὐρώπῃ τῇ πολιτικῇ ἅμα καὶ βιομηχανικῇ, τῇ κερδοσκοπικῇ καὶ θετικόφρονι ἂν μὴ ἀπωλέσαμεν εἰσέτι καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ἰδέαν τοῦ ἱπποτικοῦ, τοῦτο ὀφείλομεν εἰς τὴν ἱσπανικὴν φιλολογίαν· εὐχερῶς δὲ ἀποδεικνύται ὅτι, ἐκείνη, ἥτις διέσωσεν ἡμῖν ἐκ τοῦ πνεύτοῦ μεσαίωνος πᾶν ὅ,τι ἦτο ἄξιον νὰ ἐπιζήσῃ, εἶνε ἡ φιλολογία αὕτη. Οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ μετὰ πειστικότητος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἀνωφελὴς εἶνε ἡ ἐπιβεβαίωσις τούτου—ἀνωφελὴς δὲ λέγω πρὸς ἀκριβεστέραν γνῶσιν, πρὸς ἀκεραιοτέραν κατανόησιν τῆς ἱσπανικῆς φιλολογίας, τοῦ ἱστορικοῦ προσώπου, ὅπερ διεδραμάτισε καὶ τῆς μεγαλοψυχίας τῆς Ἱσπανίας αὐτῆς.

Δυσχερέστερος ἀποβαίνει ὁ καθορισμὸς τοῦ οὐσιώδους χαρακτῆρος τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, οὐχὶ διότι ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν φιλολογία εἶνε καθ' ἑαυτὴν πρωτοτυποτέρα ἄλλως ἢ πλουσιωτέρα ἐν γένει εἰς μεγάλα ἔργα καὶ μεγάλους ἄνδρας. Τολμηροτέρα ἀξίωσις ταύτης δὲν θὰ ὑπῆρχε, διότι ἂν οἱ Ἱσπανοὶ στερῶνται Μολιέρου ἢ οἱ Ἄγγλοι Βολταίρου καὶ ἡμεῖς ὅμως στερούμεθα ἐν τῷ μέρει Σαρβάντου καὶ Σαιξπήρου. Ἀλλ' ἡ γαλλικὴ φιλολογία εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ πλουσιωτέρα ἢ ὀγκωδεστέρα, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἡ γονιμωτέρα πασῶν τῶν νεωτέρων φιλολογικῶν τοῦτο συμβαίνει διότι ἡ γαλλικὴ φιλολογία εἶνε ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν νεωτέρων τούτων φιλολογιῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἄνευ τῆς ἀλαχίστης κενοδοξίας δυνάμεθα νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι οὔτε ὁ Δάντης ἐν Ἰταλίᾳ οὔτε ὁ Τσῶσερ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπέκρυψαν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὤφειλον ὁ εἰς εἰς τοὺς ἡμετέρους Τρουβαδούρους (Troubadours) καὶ ὁ ἕτερος εἰς τοὺς ἀνωνύμους συγγραφεῖς τῶν ἀρχαίων ἡμῶν ἐμμέτρων μύθων (fabliaux). Ἀλλὰ μήπως δὲν εἶνε ταυτοχρόνως καὶ ἡ εὐεργετικωτέρα πασῶν τῶν νεωτέρων φιλολογιῶν, ἢ ἄλλως ἡ ἐλκυστικωτέρα, ἥτις ἀείποτε, ὁτιδήποτε κἂν περὶ ταύτης λεχθῇ, ὑπῆρξεν ἡ μᾶλλον ἀξιοπερίεργος τῶν ξένων φιλολογιῶν, ἥτις εἶναι ἡ ἀφθονώτερον ἐξ αὐτῶν ἐμπνευσθεῖσα καὶ ἥτις ἐπ' ἐλάχιστον ἐδίστασε νὰ μετατρέψῃ αὐτὰς δι' ἑαυτὴν εἰς αἷμα καὶ τροφήν; Ὁ Ρονζὰρ (Ronsard) εἶνε σχεδὸν ἰταλὸς ποιητής, ὁ δὲ Κορνήλλιος, μετὰ χαρακτηριστικῶν Νορμανδοῦ εἶνε σχεδὸν ἱσπανὸς τραγικός, διότι ἂν μὴ ἐνεπνεύσθη ἐκ τοῦ Καλδερὸν (Calderon) καὶ τοῦ Λόπ-δὲ Βέγα, (Lope de Vega) ἐνεπνεύσθη ὅμως ἐκ τοῦ Σενέκα ἢ τοῦ Λουκανοῦ, (Lucain) οἵτινες ἀμφότεροι ἐκ Κορδούης κατήγοντο. Ἔχομεν ἐπίσης πεζογράφους ὡς τὸν Διδερὸ (Diderot,) περὶ ὧν ἀπὸ αἰώνος καὶ ἐπέκεινα συζητεῖται ἂν εἶνε γερμανικώτεροι ἢ ἀγγλικώτεροι τῶν ἡμετέρων Καμπανῶν. Ἐν τούτοις, ἂν μὴ ἐπιστήσωμεν τὴν ἡμετέραν προσοχήν, θὰ ἴδωμεν πάραυτα ν' ἀναγινώσκωνται ἐν Παρισίοις ῥάσοι μόνοι μυθιστοριογράφοι, οἱ Γοντσαρόφ, ἢ οἱ Σεῦρίν, ὃν τρόπον δὲν θὰ βλέπωμεν παιζόμενα ἢ μελοδράματα, καθαρῶς σκανδιναυϊκά: ὡς τὴν Ἀγρίαν νῆσσαν (le Canard sauvage) ἢ τὴν Δέσποιναν τῆς θαλάσσης (Dame de la mer) . . . Προσθέσωμεν ὅτι ἡ γαλλικὴ φιλολογία, διεθνὴς ἢ κοσμοπολῖτις ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, ἔφερε τὸν χαρακτῆρα τοῦτον καὶ ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἔτι ἔποψιν, ὅτι οὐδεμία ἄλλη εἰσοικεῖ τὴν πλείονας ξένους: Ἰταλοὺς ἀπὸ τοῦ Βρουνέττου Λατίνη, (Brunetto Latini), τοῦ διδασκάλου τοῦ Δάντου μέχρι τοῦ Γαλιάνη (Galiani) τοῦ φίλου τῶν ἡμετέρων ἐγκυκλοπαιδιστῶν, Ἄγγλους ὡς τὸν Χάμιλτον (Hamilton) καὶ τὸν Τσέστερφηλδ (Chesterfield), Γερμανοὺς ἰδίᾳ ὡς τὸν Λεϊβνίτιον (Leibniz) καὶ τὸν μέγαν Φριδερίκον (le Grand Frédéric). . . Ταῦτά εἰσι τὰ τοσοῦτον ποικίλην τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν καταστήσαντα, ἀλλὰ ταῦτα εἶνε ταυτοχρόνως καὶ ἐκεῖνα, ἅτινα δυσχερῆ καθιστοῦσι τὸν διὰ βραχέων χαρακτηρισμὸν αὐτῆς.

Β'.

Ἂν ὅμως ἔλεγέ τις ὅτι ἡ ἡμετέρα φιλολογία, πρὶν ἢ ὑπάρξῃ ἄλλο τι καὶ πρὶν ἢ καθορισθῇ διὰ πλεονεκτημάτων τάξεως καὶ σαφηνείας, λογικῆς καὶ ἀκριβείας, κομψότητος καὶ εὐπρεπείας, πλεονεκτημάτων, ἡ ἀπαρίθμησις τῶν ὁποίων ἀπέβη σχεδὸν κοινοτάτη, εἶναι οὐσιωδῶς φιλολογία προάγουσα τὴν εὐκοινωνησίαν (sociable) ἢ κοινωνικὴ (sociale), τοῦτο οὐν θ' ἀποτελῇ ἴσως τὴν ἔκφρασιν ὁλοκλήρου τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἂν μὴ ἀπατώμεθα οὐν θὰ ὑπολείπηται καὶ αὐτῆς. Πεζογράφοι καὶ ποιηταὶ ἔτι — ἀπὸ τοῦ Crestien de Troyes, ὡς ἄρτι εἴπομεν, μέχρι τοῦ συγγραφέως τῶν Ταπεινῶν (Humbles) ἢ τῶν Οἰκειοτήτων (Intimités), κ. Φραγκίσκου Κοππὲ (François Coppée), ἀπὸ τοῦ Φροισσαρὰρ (Froissart) ἢ Κομμὺν (Commynes) μέχρι τοῦ συγγραφέως τοῦ Πνεύματος τῶν νόμων (Esprit des lois) καὶ τοῦ τῆς Περὶ ἠθῶν πραγματείας (Essai sur les mœurs) —οὐδεὶς σχεδὸν ἐν Γαλλίᾳ ἔγραψε χωρὶς νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει τὴν κοινωνίαν, ἅτε μηδέποτε διαχωρίζων τὴν ἔκφρασιν τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὁπωσδήποτε, πρὸς ὃ ἀπευθύνετο καὶ κατὰ συνέπειαν μηδέποτε διακρίνων τὴν τέχνην τοῦ γράφειν ἀπὸ τῆς τέχνης τοῦ καταπείθειν. «Αὐτοὶ αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος, ἔλεγέ ποτε ὁ Μποσσυὲ (Bossuet), οἵτινες εὑρίσκονται ἐν κεφαλῇ ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ ἐδίδασκον αὐτὸν μᾶλλον ἢ ἕτερον. Ὁ διαπρεπέστερος τῶν κατακτητῶν ἐθεώρει τὸν Ὅμηρον ὡς διδάσκαλον, διδάσκοντα αὐτὸν τὸ καλῶς ἄρχειν. Ὁ μέγας οὗτος ποιητὴς ἐξ ἴσου ἐδίδασκε τὴν πλήρη ὑπακοὴν καὶ τὸ εἶναι καλὸν πολίτην. Αὐτός τε καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι ποιηταί, ὧν τὰ ἔργα τοσοῦτον σοβαρὰ ὄντα καὶ τερπνὰ τυγχάνουσιν, ἐξυμνοῦσι τὰς ὠφελίμους μόνον εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον τέχνας, ἐπιδιώκουσι τὸ δημόσιον μόνον καλόν, τὴν πατρίδα, τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν θαυμασίαν ἐκείνην λεπτότητα (civilité) ἣν ἑρμηνεύσαμεν». Δὲν θὰ ἐπιτραπῇ ἡμῖν ἀρά γε νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Μποσσυέ, οὕτω πως χαρακτηρίζων τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας — θεωρουμένης ὑπὸ τὴν σοβαροτέραν πως ἔποψιν αὐτῆς, χωρὶς δὲ νὰ ληθῶδιν ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψει αἱ τοῦ Ἀριστοφάνους κωμῳδίαι καὶ τὰ τῆς Ἀνθολογίας ἐπιγράμματα — ὁ Μποσσυέ, λέγομεν, ἀσυναισθήτως ὅλως ἐχαρακτήριζε ταυτοχρόνως τὸ ἴδιον φιλολογικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν; Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀναφέρει αὐτόθι περὶ Αἰσχύλου ἢ Σοφοκλέους δὲν εἶνε ἧττον ἀληθές, προκειμένου περὶ τοῦ Κορνηλίου ἢ τοῦ Βολταίρου — τοῦ Βολταίρου, ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὁποῖον δυνάμεθα καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι διὰ τῆς ἐνασχολήσεως ταύτης τοῦ «ἐξυμνεῖν τὰς ὠφελίμους εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον τέχνας» ἐθεάρη τὸ θέατρον· ἂν δὲ ἠδυνάμεθα νὰ ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι ἡ ἐνασχόλησις αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τῆς ἡμετέρας φιλολογίας θὰ ἠρκοῦμεν ὅμως, ἵνα πεισθῶμεν περὶ τούτου, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ποικιλία τῶν γεγονότων, ἅτινα ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται, ἑρμηνεύει αὕτη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν φιλολογίας.

Οὕτω συμβαίνει ὥστε πάντα ἤδη τὰ πλεονεκτήματα, ὧν ἀνωτέρω ἐποιησάμεθα μνείαν, ὡς τάξις καὶ σαφήνεια, λογικὴ καὶ ἀκριβεία, αὐστηρότης περὶ τὴν σύνθεσιν καὶ λεπτότης περὶ τὸ ὕφος, πάντα, λέγομεν, συνδέονται μετ' αὐτῆς ἢ μᾶλλον ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτῆς ὡς τοσαῦτα ἀποτελέσματα ἐκ μιᾶς καὶ μόνης αἰτίας. Ἂν πᾶν ὅ,τι εἶνε ἀσαφὲς δὲν εἶνε γαλλικόν, τὸν λόγον τούτου δὲν πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν ἐν τῷ ἀρχικῷ χαρακτῆρι τῆς γλώσσης ἢ ἐν οἱαδήποτε λανθανούσῃ ἀρετῇ. Τὸ ἡμέτερον λεξιλόγιον καὶ ἡ ἡμετέρα σύνταξις, ἀναλυόμενα ὡς πρὸς τὰ οὐσιώδη αὐτῶν στοιχεῖα καὶ καθ' ἑαυτὰ θεωρούμενα, οὐδὲν ἔχουσι τὸ προκαλοῦν μεγάλην διαφορὰν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ λεξιλογίου ἢ τῆς συντάξεως τῆς ἱσπανικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς. Ἡ αὐτὴ παρ' ἀμφοτέροις ἐπικρατεῖ ἀρχὴ καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡ αὐτὴ ἀνάπτυξις. Ἀλλ' ἐνῷ ἐν Ἱσπανίᾳ ἢ ἐν Ἰταλίᾳ οἱ συγγραφεῖς καὶ ἰδίᾳ οἱ ποιηταί, καταγινόμενοι εἰς τὸ νὰ καταστήσωσι τὴν γλῶσσαν θελκτικωτέραν καὶ ἀπαλωτέραν, ἠχηροτέραν καὶ ὡραιοτέραν δὲν ὑπεχώρουν ἔτι καὶ πρὸ τῶν ἐναντίων ἔτι ἄκρων τῆς ἀπομιμήσεως τοῦ Γογγόρα (Gongora, gongorisme) καὶ τοῦ Μαρίνη (Marini, marinisme), πάσῃ μάλιστα τῇ δυνάμει εἰς ταῦτα κατατείνοντες, ἐν Γαλλίᾳ τοὐναντίον οἱ ἡμέτεροι συγγραφεῖς ἐν γένει καὶ οἱ πεζογράφοι ἡμῶν ἰδίᾳ ἐπεδίωκον εὐλαβεστέροι νὰ καταστῶσι καὶ ν' ἀποβῶσι τούτου ἕνεκεν ἀπὸ ἔργου εἰς ἔργον ἁπλούστεροι, σαφέστεροι καὶ μᾶλλον καθαρεύοντες.

Ὁ Ριβαρὸλ (Rivarol) ποιεῖται ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ διασήμῳ αὐτοῦ Λόγῳ περὶ τοῦ παγκοσμίου χαρακτῆρος τῆς γαλλικῆς γλώσσης (Discours sur l'universalité de la langue Française) εὐφυῆ καὶ βαθεῖαν παρατήρησιν: «Σπουδάζετε λέγει, τὰς εἰς τὰς νεωτέρας γλώσσας μεταφράσεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Χάρις εἰς τὴν εὐχέρειαν, μεθ' ἧς πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἄλλαι γλῶσσαι συναρμόζονται πρὸς τὴν λατινικὴν ἢ ἑλληνικήν, πιστῶς ἀποδίδουσι τὸ πρωτότυπον μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἀποκρυφιωτάτων σημείων, ἡ δὲ μετάφρασις εὐοδοῦται μέχρι τέλους, καίπερ ἀποπλανηθεῖσα μετὰ τοῦ πρωτοτύπου ἀπ' ἀρχῆς. Τοὐναντίον ἡ γαλλικὴ μετάφρασις ἀποτελεῖ πάντοτε ἑρμηνείαν». Καλλιτέρα ἔκφρασις τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, δι' ἕν τι μόνον δὲ ἐλέγχω τοῦτον ἐνταῦθα, ὅτι δηλ. ζητεῖ ἐν τῷ χαρακτῆρι τῆς ἡμετέρας γλώσσης αἴτιον, ὅπερ μοὶ φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται πρὸ πάντων ἐν τῇ ἰδέᾳ, ἣν οἱ ἡμέτεροι συγγραφεῖς ἐσχηματίσαν περὶ τῆς τέχνης αὐτῶν. Ἂν οἱ ἡμέτεροι συγγραφεῖς τοῦ ΙΙΙ' αἰώνος ἀπήλλαξαν τὴν γαλλικὴν φρασεολογίαν ἐκ τῶν σο-

φῶν ἑλληνικῶν ἢ λατινικῶν γλωσσικῶν συνηθειῶν, τῶν περιοριζουσῶν αὐτὴν ἔτι, ἔπραξαν τοῦτο ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀναγνώστην καὶ ὡς ὁ Μπουσὲ ἔλεγεν ἐκ «λεπτότητος»—ἵνα καταστῶσι δηλ. τοῖς πᾶσι προσιτοί, οὐχὶ δὲ μόνον εἰς τοὺς συμπατριώτας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ξένους. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν ἑπόμενον αἰῶνα ἂν ἡ μᾶλλον ρέουσα ζωηροτέρα καὶ σαφεστέρα φράσις τοῦ Βολταίρου ἀντικατέστησεν ἐν γένει τὴν εὐρυτέραν, πλουσιωτέραν καὶ ὀργανικωτέραν φράσιν τοῦ Πασκάλ (Pascal) καὶ τοῦ Μπουσὲ τοῦτο ἐγένετο ἐκ «λεπτότητος» πάντοτε, διότι σκοπὸς τούτου εἶνε ἡ ἐπιτυχία νέων στρωμάτων ἀναγνωστῶν, ἥττον ἀνεπτυγμένων καὶ ἡ διαφώτισις αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ εὐχερῶς ἀποδεικνυται. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης τρόπον ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς, ἂν οἱ ἡμέτεροι ρωμαντικοὶ διεξεδίκησαν τὸ δικαίωμα τοῦ χρησιμοποιεῖσθαι ἐν τε τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ τῇ ποιήσει λεξιλόγιον ἥττον «λεπτόν», ἥττον «ἐκλεκτὸν» τὸν χαρακτῆρα, καὶ κατὰ συνέπειαν δημοτικώτερον τοῦ τῶν κλασικῶν, ποῦ εὕρηται τὸ αἴτιον τούτου εἰμὴ ἐν τῇ «λεπτότητι», ἣν ἐφάνησαν ἔστιν ὅτε παραβιάζοντες πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταστῶσιν ἐν τῷ μέρει καταληπτοὶ ἐκ μέρους δημοσίου ἥττον «ἐκλεκτοῦ» καὶ ἥττον «εὐγενοῦς», κατὰ συνέπειαν δὲ πολυαριθμοτέρου ἢ τὸ δημόσιον τοῦ Βολταίρου καὶ τοῦ Πασκάλ;

Ὁ πρῶτος καὶ κύριος σκοπὸς τῶν μεγάλων ἡμῶν συγγραφέων ὑπῆρξε λοιπὸν ἀείποτε νὰ ἐπιτύχωσιν ἀναγνωστῶν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προυκάλεσεν ἢ παρεσκεύασε μόνον τὸν παγκόσμιον χαρακτῆρα τῆς γαλλικῆς φιλολογίας δὲν εἶνε ποσῶς ὁ παγκόσμιος χαρακτὴρ τῆς γαλλικῆς γλώσσης. Ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ παγκόσμιος χαρακτὴρ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ ἐδημιούργησε τὸν παγκόσμιον χαρακτῆρα τῆς γαλλικῆς γλώσσης. Ἡ πεπολιτισμένη Εὐρώπη δὲν ἀνέγνω ποσῶς τὸν Ραμπελαὶ (Rapelais) καὶ τὸν Μονταὶν (Montaigne) τὸν Βολταῖρον (Vollaire) ἢ τὸν Ρουσσὼ (Rousseau), διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦσαν Γάλλοι, ἀλλ' ἐμελέτησε μᾶλλον τὴν γαλλικήν, ὥστε νὰ δύναται ν' ἀναγινώσκῃ τὰς Πραγματείας (Essais) τοῦ Montaigne καὶ τὸ Κοινωνικὸν συμβόλαιον (Contrat social) τοῦ Rousseau. Ἡ συνέπεια εἶνε ἀρκετὰ φανερά. Ἂν ἡ γαλλικὴ γλῶσσα ἀπέβη σαφεστέρα καὶ λογικωτέρα, ἀκριβεστέρα καὶ λεπτοτέρα ἄλλης τινὸς δὲν ἦτο ὅμως τοιαύτη κατ' ἀρχήν, οὐδ' ἐκέκτητο καθ' ἑαυτὴν ἐσωτερικόν τι αἴτιον, ὥστε νὰ καταστῇ τοιαύτη. Ὁλόκληρος ἡ τιμὴ τῆς τοιαύτης αὐτῆς διαρρυθμίσεως ἀνήκει εἰς τοὺς μεγάλους ἡμῶν συγγραφεῖς. Οὗτοί εἰσιν οἱ τοιαύτην αὐτὴν καταστήσαντες· ἂν δὲ τοιαύτην ταύτην κατέστησαν, τοῦτο ἐγένετο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἁρμοδιωτέραν εἰς τὸ πρόσωπον, ὅπερ θὰ διεδραμάτιζεν ἢ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐνέργειαν, ἣν πάντας ἢ σχεδὸν πάντες εἶχον ἀείποτε εἰς τὴν φιλολογίαν.

Ἐντεῦθεν ἐρμηνεύεται ἐπίσης ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἡμετέρας φιλολογίας ἐν τοῖς ἤθεσιν ἐκείνοις, ἅτινα ἠδυνάμεθα νὰ καλέσωμεν κοινά: Ἐννοῶ ἐκεῖνα, ἅτινα ὑφίστανται τῇ συνεργείᾳ μόνον τοῦ δημοσίου καὶ ὡς θὰ ἔλεγέ τις τῇ εὐνοίᾳ τῆς συνεργείας αὐτοῦ. Ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἐπίτοκον ἄνευ ἀκροατηρίου, θέατρον ἄνευ θεατῶν, ἀλληλογραφία, χωρὶς νὰ ὑπάρχωσι δύο τοὐλάχιστον ἀνταποκρινόμενα πρόσωπα· ἀδύνατον νὰ ὑπάρξωσιν ἠθικολόγοι χωρὶς νὰ ὑπάρχωσι αἰθουσαι συναναστροφῆς. Λάθομεν ἤδη ὑπ' ὄψει τὴν τοῦ ἀμώνος εὐγλωττίαν. Ἂν ἐν οὐδεμιᾷ ἴσως γλώσσῃ ἀνεφάνη ποτὲ ἱεροκήρυξ εὐγλωττότερον τοῦ Μπουσὲ καὶ σταθερότερος τοῦ Μπουρδαλοῦ (Bourdaloue), τοῦτο συνέβη διότι ἀνεξαρτήτως τῶν προσωπικῶν αὐτῶν πλεονεκτημάτων οὐδεὶς κατενόησεν ἢ ἀνέπτυξε κάλλιον αὐτῶν ἐν ταῖς Διδαχαῖς (Sermons) αὐτῶν τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀρετὴν τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐν ἑτέρᾳ ὅλως σειρᾷ ἰδεῶν τὸν Ρακίνα (Racine) μόνον εἰς τὸν Ρενιὰρ (Regnard) ἐκ τῶν δραματουργῶν ἡμῶν καθορῶμεν νὰ μὴ ἐπιδίδωνται εἰς τὴν διόρθωσιν ἢ ποδαγράσιν τῶν ἠθῶν, ἐνῷ τοὐναντίον πάντες οἱ λοιποὶ τοῦτο κυρίως ἀπεσκόπουν, Κορνήλιός τε καὶ Μολιέρος, Βολταῖρος καὶ Δετοῦς (Destouches) Μαριβὼ καὶ Μπωμαρσὲ, Διδερὸ καὶ Μερσιέ, Δουμᾶς καὶ Οὐγκώ, ὁ συγγραφεὺς τῶν Πτωχῶν Λεαινῶν (Lionnes pauvres) καὶ ὁ τοῦ Demi-monde. Παρατηρήσατε πρὸς τούτοις τὰ ἀριστουργήματα τοῦ γαλλικοῦ μυθιστορήματος ἀπὸ τῆς Ἀστραίας τοῦ Ὀνορὲ Δουρφὲ (Honoré d'Urfé), ἵνα μὴ ἀνέλθωμεν ἀνώτερον, μέχρι τοῦ Germinal τοῦ κ. Ζολᾶ, ἵνα μὴ κατέλθωμεν χθαμαλώτερον. Ἐν αὐτοῖς δὲν ἀναλύονται ποσῶς αἱ «ψυχικαὶ καταστάσεις», ὡς ἐν τῷ μυθιστορήματι τοῦ Ριχαρδσὸν ἢ ἐν τῷ τοῦ Γεωργίου Ἔλιοτ, ἀλλὰ διαζωγραφοῦνται τὰ «ἤθη» τῆς κοινωνίας τῆς ἐποχῆς, εἰς ἣν ἀνάγονται. Τὰ καλὰ γαλλικὰ μυθιστορήματα, ἐξαιρέσει τοῦ Ἀδόλφου ἢ τοῦ Ρενὲ. (Adolphe, René), ἅτινα δὲν εἶναι ἄλλως μυθιστορήματα, εἰσὶ πάντα κοινωνικαὶ εἰκόνες. Τί δὲ νὰ εἴπω ἰδίᾳ καὶ περὶ τῶν μεγάλων ἡμῶν ἐπιστολογράφων: τῆς κ. Σεβινιὲ (Mme de Sévigné), τῆς κ. Μαιντενὼν (Mme de Maintenon), τῆς κ. Δεφὼ (Mme Du Deffand), καὶ τοῦ Βολταίρου; Ὁποία ἐνασχόλησις περὶ τοῦ «κόσμου» καὶ κατὰ συνέπειαν περὶ τῶν «ἄλλων»! Ὁποία ἐφαντὶς νὰ τέρψωσι, νὰ διδάξωσι ἢ νὰ εὐαρεστήσωσι! Τοῦτο δὲ μέχρι τοσούτου χωρεῖ ὥστε Ἀλληλογραφία πραγματικῶς ἰδιωτική, οἷα ἡ τῆς δεσποινίδος Λεσπινὰς (Mlle de Lespinasse), ὅπου ἡ γράφουσα ἀσχολεῖται περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ ἰδίου μόνον κόσμου, ἐκπλήσσει ἡμᾶς καὶ ἐμποιεῖ κρότον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπιστολικῆς ἡμῶν φιλολογίας. Ἄνευ δὲ τῆς κοινωνίας ἄνευ τῆς περιεργείας, ἣν οἱ κοινωνία δείκνυται πάντοτε παρ' αὐτοῖς, ἄνευ τῆς ψηλαφητῆς ἡδονῆς, ἣν δείποτε ἠσθάνθησαν ἐν τῇ ἀμεσότητι καὶ τῶν ἐλαχίστων αὐτῆς ἐθίμων, ἐν τίνι σημείῳ θὰ εὑρίσκοντο οἱ ἡμέτεροι «ἠθικολόγοι», Λαροσφουκὼλ (La Rochefoucauld) Λαβρουγὲρ (La Bruyère), Ἰωσενάρκ (Vaumenargues) καὶ Δουκλὼ (Duclos) Σαμφὸρ (Chamfort) καὶ Ριβαρόλ (Rivarol) Στενδὰλ (Stendhal) καὶ Ζουμπὲρ (Zoubert); Ἂν ποτε συγγραφεῖς ἠδύναντο νὰ εἴπωσιν ὅτι διὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν «ἀπέδοσαν εἰς τὸ δημόσιον πᾶν ὅ,τι τοῦτο εἶχε δανείσει αὐτοῖς», οἱ συγγραφεῖς ἐκεῖνοι θὰ ἦσαν πάντως οὗτοι· τούτου δ' ἕνεκα ὑπάρχουσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες, παρὰ ταῖς ἄλλαις φιλολογίαις μάτην ἐπεριέθησαν νὰ ἀντιγονιασθῶσι πρὸς αὐτούς. Συγκρίνατε πρὸς αὐτοὺς μᾶλλον τὸν Ἀδδῖσον ἢ τὸν Σάφτσμπερυ.

Γ. Κ. Α.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ,

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΗ' ΚΑΙ ΙΑ' ΑΙΩΝΑ

Ἀνέκδοτον δίπλωμα διδασκαλικόν.

Ὡς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐνταῦθα ἑταιρείας τῶν μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν ἀνεγράψαμεν (ἀρ. 3)· ὁ κ. Β. Μυστακίδης ἀνεκοινώσατο ἐνδιαφέρουσαν μελέτην «Περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας». Τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης παρατιθέμεθα ὧδε ἀκριβῆ περίληψιν.

Ὁ κ. Μυστακίδης προοιμιαζόμενος ἤρξατο καὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ γλώσσης καὶ ἐξήτασε τὰ κατ' αὐτὴν μόνον ὑπὸ ἱστορικὴν ἐποψιν καὶ ἐν ὀλίγοις. ὅσον τό τε ἀγγελθὲν θέμα ἐπέτρεπεν ἅμα δὲ καὶ ὁ τῆς Ἑταιρείας κανονισμός, καθ' ὃν μόνον θέματα πρὸς μελέτην δύνανται νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν, ἀναγόμενα εἰς τὴν τῶν μεσαίων τοῦ ἔθνους ἱστορίαν καὶ τοὺς κάτω χρόνους, εἶτα δὲ ἐξηκολουθήσεν ἐπὶ λέξει:

«Ἀπὸ τῆς μακεδονικῆς ἐποχῆς, ὅτε ἤρξατο καὶ ἡ ἵδρυσις τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἐγχωρίων βασιλέων Ἀριαραθῶν καὶ Ἀριοβαρζανῶν ἡ διάδοσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης μεγάλας ἐποιήσατο προόδους καὶ ὁριστικῶς ἐν Καππαδοκίᾳ ἐγκαστέτη. Ἐντεῦθεν μάλιστα μεθύστερον καὶ εἰς Μεσοποταμίαν καὶ Συρίαν ἀπῳκίσθησαν Ἕλληνες ἀνάσπαστοι ὑπὸ Τιγράνου καὶ ἐκεῖσε μετεδόθη ἡ γλῶσσα καὶ ἐπεκράτησε τῆς ἐγχωρίου. Πρὸς τῇ Ἑλληνίδι ὅμως διετηρήθη καὶ ἡ ἐγχώριος διάλεκτος, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς στενῆς συναφείας καὶ ἐπαφῆς· διὸ βλέπομεν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἐκαλοῦντο δίγλωσσοι μὲν ἐπὶ τούτῳ, μιξοβάρβαροι δὲ διὰ τὴν ἐκ γονέων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων καταγωγὴν αὐτῶν. Ἡ διάκρισις αὕτη, τὸ δίγλωσσον δηλαδὴ τούτων, μαρτυρεῖται ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν Ἀποστόλων διδαχῆς.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διδάσκουσι τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Ἰκονίῳ καὶ ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ· οἱ κάτοικοι ἐννοοῦσιν αὐτούς, ἀλλὰ φωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους Λυκαονιστί[1]. Διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς κυριαρχίας τῶν Ρωμαίων αἱ ἐγχώριοι διάλεκτοι ὁλονὲν ἐφθείροντο, ἀλλὰ ζήτημα εἶνε νὰ κριθῇ τίς πρότερον τῶν διαλέκτων τούτων καὶ τις βραδύτερον ἐξηλείφθη, πρᾶγμα, ὅτινος ἡ ἐξέτασις ἀφίσταται τοῦ σκοποῦ τῆς Ἑταιρείας. Αἱ διατηρηθεῖσαι εἶνε μόνον ἡ τῶν Καππαδοκῶν καὶ ἡ τῶν Γαλατῶν μέχρι τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, διότι ἐπὶ Στράβωνος ἤδη πολλαὶ εἶχον ἀπολεσθῆ. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διαδοθεῖσα ἐπὶ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας καὶ διὰ τῆς ἱδρύσεως ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, ὧν δώδεκα μόνον εἶχε καταστρέψει ὁ τῆς Ἀρμενίας βασιλεὺς τῶν βασιλέων Τιγράνης, ἐγένετο ἐν Καππαδοκίᾳ κοινὴ καὶ ἐπίσημος καὶ ἀντικατέστησε τὰς διαλέκτους, εἰ καὶ βεβαίως οὐχὶ καθαρεύουσα ἑλληνική, ἀτθίς. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐξενίκησεν ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἀπὸ τοῦ Δ' καὶ Ε' αἰῶνος οἱ αὐτόχθονες Καππαδόκαι ταύτῃ ἐχρῶντο, μεμιγμένῃ ἰδιώμασι καὶ φράσεσι διαλεκτικαῖς· ἀλλὰ προϋνέγκον ταύτην οἱ Καππαδόκαι ὡς σημειοῦται καὶ ὁ Φιλόστρατος, «παχείᾳ τῇ γλώττῃ συγκρούοντες » μὲν τὰ σύμφωνα τῶν στοιχείων συστέλλοντες δὲ τὰ » μακυνόμενα καὶ μακύνοντες τὰ βραχέα»[1]. Ἡ μιξοβάρβαρος γλῶσσα διετηρήθη καθ' ὅλην τὴν βυζαντιακὴν ἐποχήν, καὶ μεθ' ὅλας τὰς διαφόρους περιπετείας, ἃς διῆλθεν ἡ χώρα, ἐν τισι μέρεσι καὶ χωρίοις λίαν ἀποκέντροις τῆς Καππαδοκίας διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος. Ἰδίᾳ διετηρήθη σὺν τῇ θρησκείᾳ καὶ ἡ γλῶσσα ἐν τῷ ΝΑ. τμήματι τῆς χώρας μεταξὺ τῶν δυσπροσίτων κοιλάδων τοῦ Ἀντιταύρου καὶ τοῦ Κιλικίου Ταύρου. Θαῦμα εἶνε τῇ ἀληθείᾳ νὰ παρατηρῇ τις διερχόμενος ἀπὸ Νικομηδείας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ προχωρῶν δι' Ἀγκύρας μέχρι Καισαρείας βορειότερον καὶ ἀνατολικώτερον ἤτοι ἐντὸς τῆς χερσονήσου ν' ἀπαντᾷ ἀείποτε τουρκοφώνους κοινότητας χριστιανικάς. Ἐὰν μὴ ὑπῆρχον ἡ θρησκεία καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, τότε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι εὑρίσκετο μεταξὺ ἐτεροθρήσκων, διότι τὰ ἑλληνικὰ μόνον ἐν τοῖς σχολείοις ἀκούονται καὶ ἐν τοῖς τροπαρίοις τῆς ἐκκλησίας, ἅτινα ἄριστα καὶ καλλίτερον ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν οἱ κάτοικοι γινώσκουσι. Τοῦτο δ' ἄλλως εἶνε ἐφικτὸν φαινόμενον, ἐξηγούμενον καὶ ἐκ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων τῶν χωρίων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παρὰ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς ἱεροψάλταις—οἵτινες εἰρήσθω ἐνταῦθα δὲν γινώσκουσιν ἢ ἀναγινώσκουσι — καὶ ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ὅπερ εἶνε μᾶλλον ἀνεπτυγμένον ἐν τοῖς ἐνταῦθα τόποις, εἰς αὐτὸ δὲ τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ ἐν θρησκευτικοῖς πράγμασιν ἐμμονὴ τῶν κατοίκων καὶ ἡ παρ' αὐτοῖς διάσωσις τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐν ᾧ π. χ. ὅλον τὸ εὐρὺ παρὰ τὴν Καισάρειαν πεδίον ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν τὸ ὀροπέδιον τοῦ Ἀργαίου ὅπου ὑψίσταται καὶ ζῇ συμπαγὴς ὀρθόδοξος πληθυσμὸς διέρχεται τις χωρὶς ν' ἀκούσῃ ἐν ταῖς ἀγυιαῖς οὐδὲ γρῦ ἑλληνικόν, αἴφνης εἰς τὰς δυσπροσίτους κοιλάδας τοῦ Ἀντιταύρου πρὸς τὰ ΝΔ. μέρη τοῦ Ἀργαίου ἀπαντᾷ κώμας καὶ χωρία ἑλληνόγλωσσα καὶ ἔν τισι πάλαι γλῶσσαν ἔχουσαν ἡθέρους ἀρχαϊσμοὺς καὶ ῥίζας λέξεων καὶ τύπων ἑλληνικωτάτων ἐμφανίζουσαν ὅμως καὶ πολλὰς τοπικάς».

Παραλείπων δὲ ὁ ἀγορητὴς τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἰκονίου ἑλληνοφώνους κοινότητας, περὶ ὧν ἄλλοτε εἰδικώτερον λόγον ποιήσεται, ἀπαριθμεῖ τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καισαρείας τοιαύτας κοινότητας, ὁρίσας ταύτας εἰς ὀκτώ.

Ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι τῆς ἐπαρχίας εἶνε ἡ Σινασσός, ἡ Ζαλέλα, τὰ Ποτάμια[2] ἐν τῷ Βορείῳ τὰ χωρία Καριπλὶρ καὶ Ἀπδουρραχμανλή, καὶ ἐν τῇ Νοτίῳ Τσουκουργιούρτ, Ἀφσάρκοϊ καὶ τὰ Φάρασα[3]. Μετά τινας ἑτέρας συντό-

1) Πράξ: ΙΔ', 11 καὶ ἑξῆς.

1) Σήμερον οἱ μαθηταὶ κλ. προφέρουσι τὰ δύο σύμφωνα π π, ν ν μ μ κλ. ἐπίσης διπλασιάζουσι τὰ ὑγρά, π. χ., ἐλλεεινὸς προφέρεται=ἐλλεεινός· τὸ τὰ ντὰ ὡς τὸ τουρκικὸν δάλ. Τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς συστάσεως καλῶν δημοτικῶν σχολείων δύναται νὰ θεραπευθῇ.

2) Πατρὶς Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου ἀρχ. Μεγαρισσός, σήμερον τουρκιστὶ Δερέκιοϊ.

3) Γλῶσσα τῶν Φαράσων ἐγένετο ὑποκείμενον μελέτης τοῦ κ. Καρολίδου, ἐκδόντος πρὸ ἑπταετίας τὸ «Γλωσσά-

μους παρατηρήσεις, ἐν αἷς παρατηρεῖ ὅτι ἑλληνόφωνοί τινες κοινότητες ἀπέβαλον νῦν τὴν φωνὴν αὐτῶν, ὡς τὸ Ἀνδαβάλκ, ἐπάγεται τάδε:

«Σήμερον ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ τουρκικῇ γλώσσῃ δύναται τις νὰ διακρίνῃ πλείστας ἑλληνικὰς λέξεις, ἐκκλησιαστικὰς πρὸ πάντων, αἵτινες κοσμοῦνται διὰ τουρκικῶν καταλήξεων. Οὕτως ἠναγκάζετο ἐν τοιαύτῃ γλώσσῃ νὰ γράψῃ τὰς κανονικὰς αὐτῆς διατάξεις καὶ ἐντολὰς ἡ Μ. Ἐκκλησία καὶ ὁ μητροπολίτης καὶ ἐν ταύτῃ νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· οὕτω φέρονται τὰ κληρικὸς λ ά ρ, χριστιαν λ ά ρ, ὀρθόδοξος-λ ά ρ, ψαλτήριον δ ά, εὐαγγέλιον δ ά, λόγος δ ά, συγλίλιον δ ά κτλ. τουτέστιν ἑλληνικὰ ὀνόματα κλίνονται, ἀλλὰ μετὰ πτωτικῶν καταλήξεων τῆς τουρκικῆς. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς τουρκικῆς εὐγλωττίας ἀπαντᾷ τις καὶ λέξεις μὴ ἐκκλησιαστικὰς ὡς ἀ ν τ ι π ο λ ί τ ε υ σ ι ς, ἀ ν τ ί κ ο μ μ α, μ ά θ η μ α καὶ πολλὰ ἄλλα».

«Ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ τὴν σήμερον ἀναγινώσκεται τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὁ Ἀπόστολος οὐ μόνον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καισαρείας, ἀλλὰ καὶ τῇ τῆς Ἀγκύρας καὶ ἔν τισι τόποις τῆς ἐπαρχίας Νικομηδείας..... Ὁ ἀπιστῶν, λαβέτω τὸν κόπον νὰ μεταβῇ εἰς Σ α π ά ν ὀ ζ α ν ἢ εἰς Ἀ δ α π α ζ ά ρ οὐ μακρὰν τῆς Νικομηδείας ἵνα πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἡμετέρων διαβεβαιώσεων. Τὸ πρᾶγμα νῦν ἐμετριάσθη πως. Ἐν τῷ ἱερῷ τῆς μητροπόλεως ναῷ ἐν Καισαρείᾳ, τὸ εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεται τουρκιστὶ ἐναλλὰξ καὶ Ἑλληνιστί, ἐν τῷ ναῷ ὅμως τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ὅπου ἵδρυται ἡ Ἱερατικὴ λεγομένη Σχολή, πάντοτε ἑλληνιστί, ὡς καὶ οἱ ἐκφωνούμενοι λόγοι ὑπὸ τῶν τελειοφοίτων, οἵτινες ὅμως μεταφράζοντες αὐτοὺς ἔπειτα εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς αὐτοκρατορίας ἐν ἑτέροις χωρίοις ἐκκλησίαις ἀπαγγέλλουσι τούτους, ὡς ἔχουσι τουρκιστί. Ἄλλοτε θόρυβος πολὺς ἐγίνετο καὶ τὸ πλῆθος εἰς ὀργὴν ἐξερρήγνυτο ἐὰν ἐν ἐπισήμοις ἑορταῖς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὁ Ἀπόστολος δὲν ἀνεγινώσκετο τουρκιστί ἵνα γένηται καταληπτόν. Ὁ νῦν μητροπολίτης Καισαρείας κ. Ἰωάννης, ἡμέτερος διδάσκαλος, ἐξηγεῖται τὸ Εὐαγγέλιον τουρκιστὶ ἅμ' ἀπαγγελόμενον ἑλληνιστί· καθ' ἡμᾶς δὲ μητροπολίτης καὶ διδάσκαλος μὴ κατέχων καὶ τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν εἶνε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκείναις ἄχρηστος».

Μετὰ δὲ τὰ προκαταρκτικὰ ταῦτα ἐπιλαμβάνεται εἰδικώτερον τοῦ θέματος αὐτοῦ διὰ τῶν ἑξῆς:

«Σήμερον ποιούμεθα τὴν ἀνακίνωσιν τοιαύτην, λέγει, ἵνα δύο ἢ τρεῖς ἄνδρας ἐκ τῆς λήθης ἀναστήσωμεν καὶ τὸν προσήκοντα ἔπαινον αὐτοῖς ἀπονέμοντες, ἔπαινον ἀπ' αὐτῶν τῶν θεαρέστων αὐτῶν πράξεων προερχόμενον, εἰς τὴν ἄλιστον μνήμην παραδώμεν. Τοὺς ἄνδρας τούτους παραδίδομεν εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην οὐ μόνον τῶν ἡμῶν Καππαδοκῶν ἢ τῶν Καισαρέων, ἀλλ' ἐν γένει πάντων τῶν ὁπωσδήποτε παρακολουθούντων μετὰ στοργῆς τὴν ἱστορίαν καὶ γραμματολογικὴν κίνησιν τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνων, οἵτινες δὲν ὀύουσι τὰ ὦτα πρὸ τοιούτων ἀνακοινώσεων, τοὐναντίον δὲ γινώσκουσι νὰ τιμῶσι προσηκόντως τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, οἵτινες ἐστήριξαν τὴν ὀρθοδοξίαν διὰ τῆς οἰκοδομῆς ἱερῶν ναῶν καὶ τὴν παιδείαν, διὰ τῆς οἰκοδομῆς σχολείων καὶ ὑποστηρίξεως τῶν ἐν αὐτοῖς διδασκάντων.

Ἐν πρώτοις εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος τακτέον Ν ε ό φ υ τ ο ν τὸν ἐκ Πάτμου, χρηματίσαντα μητροπολίτην Καισαρείας ἀπὸ τοῦ 1717 (;) μέχρι τοῦ 1734. Ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ διεδέξατο ἐν τῷ θρόνῳ τῆς πρωτοθρόνου ἐπαρχίας τὸν ἐπίσης ἐκ Πάτμου Ἱερεμίαν τὸν Γ', ἅμα τοὺς οἴακας τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως ἀναλαβόντα καὶ ἐπὶ τοῖς ἴχνεσι τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἀνδρὸς ἔβαινε καὶ οὗτος μεθύστερον μετὰ Σεραφεὶμ τὸν ἀπὸ Νικομηδείας τὸν πατριαρχικὸν θρόνον κοσμῶν (1734—1740). Ὁ Νεόφυτος ἁπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ ἀφελὴς ὢν διεκρίνετο μὲν ἐπὶ παιδείᾳ, ἀλλὰ ἐνεφορεῖτο ἐνθέου θρησκευτικοῦ ζήλου ἀπανίου. Οὗτος κατώρθωσεν ἀπὸ 1720—1729 νὰ οἰκοδομήσῃ οἴκους τοῦ Θεοῦ καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν νέους ἢ τοὺς ὑπάρχοντας μικροὺς νὰ ἀνακαινίσῃ. Εἰς τὴν στήριξιν τῆς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ λατρείας ἐν τῇ ἐτεροφώνῳ ἐκείνῃ ἐπαρχίᾳ ἐνόμιζε, καὶ δικαίως, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναζωπυρῇ τὴν ὀρθοδοξίαν. Τούτου ἕνεκα βλέπομεν τὸν ἀοίδιμον ἄνδρα πανταχοῦ τῆς ἐπαρχίας ναοὺς ἀνεγείραντα ἢ καὶ ἐπισκευάσαντα, οὓς ἐνταῦθα ἀπαριθμοῦμεν πρὸς γνῶσιν τῶν πολλῶν χρονολογικῶς. Τοὺς ναοὺς τούτους πάντας κατὰ τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ περιοδείας ἡμῶν ἐπεσκεψάμεθα. Ἐπ' αὐτοῦ ἐγένοντο:

1) ὁ ναὸς τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῶν **Ταξιαρχῶν**, τῷ 1720·
2) ὁ ναὸς τοῦ **Ἁγίου Γεωργίου** ἐν τῷ παρὰ τὴν μονὴν ταύτην ὁμωνύμῳ χωρίῳ (Ἰουλίου 23—Αὐγούστου 22) τοῦ 1721·
3) ὁ ναὸς τοῦ **Ἀρχαγγέλου** ἐν Μουταλάσκῃ, τῷ 1722·
4) ὁ ναὸς τῶν **Ἁγίων Θεοδώρων** ἐν Κερμίρῃ τῷ 1725·
5) ὁ ναὸς τῆς **Θεοτόκου** (Γενέθλια) ἐν Βέξε, τῷ 1725.
6) ὁ ναὸς τοῦ **Ἁγίου Γεωργίου** ἐν Μουταλάσκῃ, τῷ 1727·
7) ὁ ναὸς τῆς **Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου** ἐν τῷ χωρίῳ Σκόπι, τῷ 1727·
8) ἡ μονὴ τοῦ **Τιμίου Προδρόμου** ἐν Ζινδζὶ-δερὲ (τῷ Ἰανουαρίῳ), τῷ 1728·
9) ὁ ναὸς τοῦ **Ἁγίου Εὐθαθίου** ἐν Ἰνὸζὲ-σοῦ (πατρίδι τοῦ νῦν Σεβ. μητροπολίτου), τῷ 1729, ἐπεκταθεὶς τῷ 1779 διὰ τοῦ παρεκκλησίου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.
10) ὁ ναὸς τοῦ **Ἁγίου Γεωργίου** ἐν Προκοπίῳ (Οὐργκιοῦπ), τῷ 1729.
11) ὁ ναὸς τῶν ἁγίων **Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης** ἐν Σινασσῷ, τῷ 1729·
12) Ἴσως καὶ ὁ ἐν Νεαπόλει ναὸς ἀνήκει τῇ ἐποχῇ τοῦ μακαρίτου ἀνδρός, διότι ἐπεσκευάσθη τῷ 1797 καὶ ἄλλοι, περὶ ὧν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμέν τι σαφές.

Τίς τῶν ἀναγνωστῶν δὲν συγκινεῖται πρὸ τοιαύτης ἐκτάκτου θρησκευτικῆς ἐργασίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου; Τίνι τρόπῳ οὗτος κατώρθου καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ ἕνα οἶκον τῷ Θεῷ, τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῷ ἔθνει νὰ προσφέρῃ ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις καὶ κατ' ἐκείνην τὴν δύσκολον ἐποχήν; εὐκολώτατον ν' ἀποκρινώμεθα. Πιστὸς τῷ αὐτοκρατορικῷ θρόνῳ θεράπων καὶ διὰ φιλίας συνδεόμενος στενῆς καὶ εἰλικρινοῦς πρὸς τὸν τότε μέγα δυνάμενον βεζίρην καὶ γαμβρὸν τοῦ Σουλτάνου Ἀχμὲτ τοῦ Γ' (1703—1730) Ἰσραὴλ πασᾶν (Δαμὰτ) κατώρθωσε τὰ θεάρεστα ταῦτα ἔργα. Ὁ μέγας βεζίρης υἱὸς βοεβόδα τινὸς Ἀλβανοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Καισαρείας, εὐδοκιμήσας ἐν πολλοῖς τῆς αὐτοκρατορίας πράγμασι, συνεδέθη φιλίᾳ μετὰ τοῦ μητροπολίτου καὶ τὰ νόμιμα αἰτήματα αὐτοῦ ἐπένευεν ἕνεκα τῆς ἀληθοῦς καὶ ἰσοδίου φιλίας ἣν πρὸς τὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Γ' ἔτρεφε, πατριάρχην ἀγαπήσαντα τὴν πρωτέραν ἐπαρχίαν καὶ τὸν συμπατριώτην αὐτοῦ διάδοχον ἐν τῷ τῆς Καισαρείας θρόνῳ καὶ μέχρις βωμοῦ ὑπὸ τῶν Καππαδοκῶν τιμηθέντα. Τούτου ἕνεκα βλέπομεν ὅτι μετὰ τῆς βεζιρείας τοῦ φιλοκάλου Ἰσραὴλ πασᾶ τῷ 1730 λήγει καὶ ἡ εὐεργετικὴ τοῦ Νεοφύτου ἐνέργεια καὶ ὁρᾶσις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἣν ἐπὶ τετραετίαν ἔτι διαρέδτως διήκησεν».

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΜΙΛΗΜΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

κατὰ Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΝ*.

Παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἡ μεριστικὴ γενικὴ ἐκφέρεται ἐνίοτε διὰ τῆς προθέσεως ἀπό, Θουκ. 1,116 *λαβὼν ἑξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν*, 3,112 *ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐνοίκησαν εἰς τὴν πόλιν*, Ξενοφ. Πορ. 4,13 *ἀπ' αὐτῶν . . . οὐδέν τι ἀξιῶ θαυμάζεσθαι*, καὶ τῆς ἐκ, Ἡρόδ. 1,196 *τὴν εὐειδεστάτην ἐκ παιδίων*· τοῦτο παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις εἶναι συνηθέστατον. Ψαλμ. 105 *εἰς ἐξ αὐτῶν οὐχ ὑπελείφθη*. Ἐπιστ. Κορινθ. Α', 10,17 *ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν*. Καὶ ἐν τῇ δημώδει γλώσσῃ ἐπεκράτησεν ἡ ἀπό. (Πρβλ. Winer Gramm. d. n. Sprach. 343).

Ἡ πρόθεσις διὰ κεῖται σπανίως παρὰ τοῖς παλαιοῖς εἰς δήλωσιν τελικοῦ αἰτίου, ὡς Δημοσθ. 7,12 *διὰ τοῦτο, ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται*, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινῆς διαλέκτου ἡ τοιαύτη χρῆσις ἐπεξετάθη. Ἐπιστολ. Ἑβρ. 6,7 *τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις, δι' οὓς καὶ γεωργεῖται*. Ἰωσ. Ῥωμ. Ἀρχ. 9,45 *διὰ τὸ κοῦφοι εἶναι*=*ἵνα ὦσι*. Ἐπίφαν. 1,956 *διὰ τὸ εὐλογηθῆναί με*=*ἵνα εὐλογηθείην*. Μαλαλ. 388 *διὰ τὸ τοὺς ἀέρας ἀλλάξαι* κτλ. Ὡς δὲ διὰ ἀντὶ χάριν, ἕνεκα ἀπαντᾷ, οὕτως ἀντιστρόφως χάριν ἀντὶ διὰ εὕρηται, εἰς παράστασιν δηλ. οὐχὶ τελικοῦ, ἀλλ' ἀναγκαστικοῦ αἰτίου. Ἰουδ. 4,6 *πάντων τῶν προειρημένων χάριν*. Μακκ. 1,6,13 *χάριν τούτων εὗρόν με τὰ κακὰ*=*διὰ ταῦτα*. Ἡ πρόθεσις διὰ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἴσα δύναται καὶ τῇ περὶ μετὰ γεν. Χρονικ. Πασχάλ. 590 *εἴπερ αὐτῇ διὰ Μαρκιανὸν*=*περὶ Μαρκιανοῦ*. Μαλαλ. 133 *ἀκούσασα διὰ τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα*, 466 *γράψαι Ῥωμαίοις διὰ Σέργιον*. Ἡ χρῆσις αὕτη σῴζεται ἔτι καὶ νῦν.

Ἀντὶ τοῦ συγκριτικοῦ συνδέσμου ἢ εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῇ κοινῇ διαλέκτῳ ἡ πρόθεσις *παρὰ μετὰ αἰτιατ.* Ἐπιστολ. Ἑβρ. 3,3 *πλείονος γὰρ δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωται* (= ἢ *Μωϋσῆς*), 11,4 *πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκεν*, 12,24 *αἵματι ῥαντισμοῦ κρείττονα λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ* κτλ.

Τὸ μόριον ἕως παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἦτο σύνδεσμος μόνον χρονικός, οὐδέποτε δὲ καταχρηστικὴ πρόθεσις. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ συνώνυμα αὐτῷ μόρια *μέχρι*, *ἄχρι* ἐλαμβάνοντο ὡς τε σύνδεσμοι καὶ ὡς προθέσεις, συγχύσεως ἐπιθούσης παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, καὶ τὸ μόριον τοῦτο ὡς πρόθεσις (Βλέπ. Λεξικὸν Pasow ἐν λέξει ἕως) χρήσιμον ἐγένετο καὶ συνεδέθη μετὰ τῆς προθέσεως *εἰς μετὰ αἰτιατικ.*, καθάπερ καὶ αἱ προθέσεις *ἄχρι* καὶ *μέχρι* συνετάσσοντο ἐνίοτε παρὰ τοῖς παλαιοῖς μετ' ἄλλης προθέσεως, ὡς Ξενοφ. Ἀναβ. 5,1,1 *τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατταν*. Ἐντεῦθεν ἔχομεν Μακκ. 1,16,20 *ἔγγυον ἕως εἰς τοὺς πύργους*, 2,59 *ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνελήφθη*, ὅθεν τὸ ἀκρῶδες *ὡς ἐ τὸν οὐρανὸ* κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα μόρια τίθενται ἐνίοτε ὁμοῦ δύο, *ἀπὸ τότε* (Εὐαγγελ. Ματθ. 16,21), *ἀπὸ πέρυσιν* (Ἐπιστολ. Κορινθ. Β', 8,10), *ὡς ὅτι* (αὐτόθι 11,21 *λέγω ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήσαμεν*), ἐντεῦθεν δὲ καὶ *τὸ ὡς ἤδιστα ἢ ὅτι ἥδιστα ἐλέγετο ὡς ὅτι ἥδιστα*.

Ἴδιον τῆς κοινῆς διαλέκτου εἶναι ἡ χρῆσις ἐπιρρηματικῶν διορισμῶν ὅπου μόνη ἡ πρόθεσις ἀρκεῖ. Τοῦτο εἶναι ἑβραϊσμὸς καὶ εἰσέδυ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν Ο'. Ἔξοδ. 21,16 *ἔρριψε τὸ παιδίον ὁπόκατω μιᾶς ἐλάτης*. Ψαλμ. 9 *ἵνα τί, Κύριε, ἀφέστηκας μακρόθεν*; Γενεσ. 3,15 *ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικός*. (Ἐκ τούτου τὸ τῆς καθομιλημένης *ἀνάμεσα*). Ψαλμ. 107 *ἐπάνω τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου*. 148 *τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν*. 43 *ἡ ἐντροπή μου κατενάντιόν μού ἐστι*. 49 *παραστήσω πρὸ προσώπου σου*. Μακκ. 1, 12 *ἐρχομένους ἐξεναντίας*. Ἐπιστολ. Φιλιππ. 2,15 *ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἄκεραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώμητα μέσον* (κατ' ἄλλην γραφὴν *ἐν μέσῳ*) *γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης*. Χρον. Πασχ. 254 *ὁπόκατω τῆς θαλάσσης*. (Πρβλ. Winer Gramm. d. n. Sprach. 439).

Ἀντὶ τοῦ ἀπαρεμφ. ἐν τῇ Διαθήκῃ κεῖται ὑποτακτ. μετὰ τοῦ *ἵνα* ἢ ὁριστ. μετὰ τοῦ *ὅτι*, ὥστε ἔκτοτε ἤρξατο ἀφανιζόμενον τὸ ἀπαρέμφ. Ἵνα μεθ' ὑποτακτ. ἐν τῇ Διαθήκῃ δὲν ἐκφράζει μόνον τὸν σκοπόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς παρακλήσεως, τῆς ἐπιταγῆς κτλ. Πλεῖστα τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἀπαρεμφ. παραδείγματα ἐκ τῆς Διαθήκης κατέλεξεν ὁ Winer ἐν τῇ Γραμματικῇ αὐτοῦ ἐν σ. 314 κεξ. Τὰ *παρακαλῶ ἵνα*, *δέομαι ἵνα*, *ἐντέλλομαι ἵνα*, *καιρός ἐστιν ἵνα*, *ὁρίζω ἵνα*, *ἄξιός ἐστιν ἵνα*, *πείθω ἵνα*, *θέλω ἵνα*, *πρέπει ἵνα* κτλ. εἶναι συνηθέστατα. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ σκοποῦ ἀνελύθη δι' ὑποτακτ. μετὰ τοῦ *ἵνα*, Ἔξοδ. 17,2 *δὸς ἡμῖν ὕδωρ ἵνα πίωμεν*. Τὸ

ρίων Συγκριτικῶν τῶν Ἑλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων».

(*) Ἴδε ἀριθ. 4, σελ. 64—66.

δοκῶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς συνετάσσετο ἀπαρεμφάτῳ, παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ὁριστ. μετὰ τοῦ ὅτι. Εὐαγγελ. Ματθ. 26,51 *ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι;* Λουκ 12,51 *δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι;* 13,2 *δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι . . . ἐγένοντο, ὅτι . . . πεπόνθασι.* Καὶ τὸ *οἴομαι* ἀνελύθη. Λουκιαν. Λεξιφ. 24 *καὶ οἴεσθαι ὅτι πρῶτος ἔσῃ αὐτός.* Δημ. 24 *οἰηθέντος ὅτι κατὰ τὸ κοινὸν καὶ αὐτὸς συντρέχει.* Ἀλεξ. 265 *οἶμαι δ' ὅτι καὶ τοῖς δυτυχήσουσι χρήσιμόν τι ἔχειν δόξει ἡ γραφή.* Περίεργον δὲ εἶναι ὅτι, τῆς κανονικῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου χρήσεως ὁσημέραι σπανιωτέρας καθισταμένης, ἡ σύλληψις αὐτοῦ χρῆσις ἐν ταῖς πλαγίαις ἐρωτήσεσιν ἀναφαίνεται ἀντὶ τῆς ὑποτακτ. ἢ τῆς εὐκτικ. Θεοφαν. 265,17 *ὁ δὲ Χοσρόης ἠτόρει τί δρᾶναι (ἀντὶ δράσειε),* 435,5 *ἀπορούντες τί εἴπειν πρὸς τοῦτο (ἀντὶ εἴποιεν).* Ἡροδ. 4,2 *οὐκ εἶχον οὖν . . . τὸ τί προσαγαγοῖν σοι (ἀντὶ προσαγάγοι μι).* Καὶ τὸ τοῦ Εὐαγγελ. Ματθ. 8,20 *οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ* σόλοικον ἀντὶ *κλίνῃ,* ὡς καὶ φέρεται ἐν τισι κώδιξιν. (Πρβλ. Κ. Κύντον *ἐν Γ. Π. Παρατηρ.* σ. 495—490). Ἐκ τῆς ἀναλύσεως ταύτης τοῦ ἀπαρεμφ. ἀπὸ τοῦ ιε' κίῶνος εἶδε τὸ φῶς καὶ τὸ *σύνθες θὰ=θέλει ἴνα, θέλει νά, θὲ νά, θά.*

Μ. Ι. ΚΕΒΕΛΛΑΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΕΝ ΔΑΧΟΜΕΗ

Ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς Ἄνω Γουινέας καὶ ἀκριβῶς ἐν τῇ βορείῳ παραλίᾳ τοῦ ἐν τῇ δυτικῇ Ἀφρικῇ ὁμωνύμου κόλπου, ἐν τῷ τμήματι περίπου ἐκείνῳ τῶν ἀκτῶν τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς, ὅπερ εἶχεν ἀποτελέσει μικρὸν μετὰ τὸ 1453 τὸ νοτιώτερον ὅριον τῆς πυρετώδους ἐνεργείας τῶν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ πρίγκηπος Ἑρρίκου πορτογάλλων θαλασσοπόρων, παρὰ τὴν χώραν δὲ τῶν Ἀσαντῇ ΒΔ καὶ τὴν ἀκτὴν τῶν ἀνθραποφάγων πρὸς νότον, εὕρηται χώρα ἄγνωστος μὲν ἐντελῶς ὑπὸ τὴν χωρογραφικὴν αὐτῆς ἔποψιν, ἅ τι ἀνεξερεύνητος τὸ πλεῖστον καὶ μετ' ἀνεξερευνήτων χωρῶν πρὸς Β γειτνιάζουσα, πασίγνωστος ὅμως ὡς ἐκ τῶν τελευταίων περιπλοκῶν αὐτῆς μεθ' ἑνὸς τῶν πρωτίστων τῆς Εὐρώπης κρατῶν, μετὰ κράτους, κρατοῦντος ἐν χερσὶ τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν φώτων.

Ἡ Δαχομέη, πλουσία καθ' ἑαυτὴν χώρα, φύσει εὔφορος εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἔδαφος νὰ μὴ ἔχῃ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀνάγκην λιπάσματος καὶ οὕτω φύσει ὑποβοηθοῦσα τὴν παραμέλησιν τοῦ οὐσιώδους γεωργικοῦ στοιχείου τῆς κτηνοτροφίας, εἶναι τελματώδης καὶ ὑγρὰ ἀλλὰ καὶ κατάφυτος συνεπῶς καὶ δασώδης, τῶν δασῶν αὐτῆς περιλαμβανόντων κολοσσιαῖα δένδρα ἐξ ἑνὸς κορμοῦ τῶν ὁποίων ἀποβαίνει δυνατὴ ἡ κατασκευὴ μονοξύλου, χωροῦντος 60—70 προσώπα· αἱ ὑψικάρηνοι αὐτοφυεῖς μανδῖαι, μετὰ τῶν δίκην λευκῶν περιστερῶν ἐπὶ τῶν κλάδων αὐτῶν ἀπείρων λευκῶν μυροβόλων ἀνθέων διαχέουσι μεθυστικὰ ἀρώματα, ἅτινα ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐκ τῶν ἀπείρων πορτοκαλλεῶν καὶ λεμονεῶν καὶ πλείστων ἄλλων παραπλησίων δενδρυλλίων διαχεομένων μύρων, βαλσαμώδη τὸν ἀέρα καθιστῶντα, μυρόβρυτον καὶ θαλερὸν τὴν ὅλην χώραν ἀπεργάζονται. Φοίνικες καὶ βανάνναι καὶ γεώμηλα καὶ πέπονες καὶ πλείσθ' ὅσα ἄλλα πρόχειρον παρέχουσι τροφὴν τοῖς Δαχομαίοις, οἵτινες ἐπ' ἐλάχιστον γινώσκουσι τὴν κρεωφαγίαν καὶ οἵτινες ὡς κύριον ἐνασχόλημα ἔχουσι τὴν διὰ τῆς γεωργίας ὑποβοήθησιν μόνον τῆς μεγάλης παραγωγικότητος τῆς χώρας αὐτῶν, τὴν διεξαγωγὴν τοῦ μόνου αὐτῶν ἐμπορίου τοῦ φοινικελαίου, τὴν ὑφαντικήν, χρησιμοποιοῦντες τὸν ἐν τῇ χώρᾳ φυόμενον βάμβακα πρὸς ὕφανσιν ὑφασμάτων δι' ἰδίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρῆσιν, ὑφασμάτων, εἰς ἃ κατὰ προτίμησιν τὸ κυανοῦν καὶ τὸ ἐρυθρὸν δίδουσι χρῶμα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀλλ' οὐδ' ἐν ταῖς μεταλλουργικαῖς ὑστεροῦσι τέχναις διότι καὶ ὡς δεξιοὶ χρυσοχόοι περιγράφονται καὶ ὡς ἐπιτήδειοι σιδηρουργοί. Ἂν ἤδη προσθέσωμεν εἰς ταῦτα καὶ τὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα τῶν Δαχομαίων, γνησίων μαύρων, βραχυσώμων, ρωμαλέων, θαρραλέων, καρτερικῶν, ἀκμαίων καὶ εἰς ἄκρον εὐκινήτων, ἀλλὰ καὶ δολίων μετ' ἰδιαζούσης δὲ πρὸς τὸ κλέπτειν τάσεως, φετιχιστῶν δὲ τὸ θρήσκευμα καὶ ἥκιστα ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν προκυμένων, ἀντὶ ἐνδυμασίας τὴν ὀσφὺν μόνην περιζωννύντων, ἐν οὐδενὶ δὲ τιθεμένων τὰς γυναῖκας, ἃς δι' ἀγορᾶς μόνης προσκτῶνται, ὧν τρόπον καὶ εἰς οὐδὲν λογίζεται ἡ ζωὴ καὶ περιουσία αὐτῶν πρὸ τῆς θελήσεως τοῦ ὑπερτάτου αὐτῶν ἄρχοντος, ἂν ταῦτα λοιπὸν προσθέσωμεν ἡμιτελῆ καὶ πάλιν θὰ ἔχωμεν αὐτῶν εἰκόνα, ἥτις συμπληρωθήσεται μόνον διὰ τῆς προσθήκης καὶ τοῦ κυριωτέρου στοιχείου τῆς βαρβαρότητος αὐτῶν. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο εἶναι τὸ τοῦ αἱσθήματος τῆς σκληρότητος καὶ θηριωδίας, οἷον καταφαίνεται ἐν ταῖς ἀνθρωποθυσίαις, ταῖς ἀνθρωπίνοις ταύταις ἑκατόμβαις, αἵτινες θεωροῦνται παρὰ τοῖς Δαχομαίοις ὡς ἡ μόνη ἐμπρέπουσα τιμὴ κατὰ τὸν θάνατον ἀτόμου, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τοιούτων θυμάτων αὐξάνοντος ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑπέρ οὗ θυσιασθήσονται νεκροῦ. Ἐπόμενον λοιπὸν ἦτο ὅτι εἰς τρισχιλίας πολλάκις ἀνέρχονται αἱ τοῦ βασιλέως σύζυγοι, ἀφοῦ εἴθισται αἱ πλεῖσται τῶν συζύγων τούτων νὰ θυσιάζωνται κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ μεταστάντος. Ἄλλως οὐδεμία ἐπίσημος παρέρχεται τελετὴ ἄνευ ἀνθρωποθυσίας. Ὁπόσον δὲ τέρπεται ὁ Δαχομαῖος ἐν τῷ βδελυκτῷ τούτῳ θεάματι τῆς τοῦ ὁμοίου καὶ πλησίον αὐτῷ ἐξοντώσεως, τεκμήριον αὐτὴ αὕτη ἡ διακόσμησις τῶν τοῦ ἀνακτόρου τοίχων δι' ἀνθρωπίνων κεφαλῶν ὡς καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκ κρανίων πίνει ὕδωρ ὁ βασιλεύς, ᾧ τινι οἱ αὐλικοὶ καὶ λοιποὶ ἐν στάσει, πληρέστατα πρὸς τὴν ἀγριότητα αὐτῶν ἀνταποκρινομένῳ, τετραποδίζοντες καὶ ἕρποντες μόνον προσπελάζουσιν.

Ἤτο λοιπὸν δυνατόν, λαός, ὑπὸ τοιούτας συνθήκας ἀναπτύξεως εὑρισκόμενος ἐν τῇ ἐσχάτῃ δὲ τοῦ πολιτισμοῦ βαθμίδι παραμένων, νὰ συμβιβασθῇ μετὰ κράτους, κραταιοῦ καὶ πεφωτισμένου, ἄλλης δὲ νὰ τύχῃ ἀπαντήσεως κατὰ τὴν ἀγέρωχον στάσιν τῶν ἰθυντόρων αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἱπποτικῆς Γαλλίας ἢ τῆς διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου λίαν ἄλλως συνετιστικῆς;

Ἤτο δυνατὸν ἵνα, τὴν ἐπιοῦσαν αὐτὴν τῆς ὑπογραφῆς συνθήκας, ὑποδέχηται ὁ ἀφρικανὸς ἡγεμὼν τοὺς ἀντιπροσώπους ταύτοις οὐχὶ ὑπὸ τὸν ἐμπρέποντα αὐταῖς τίτλον, ἀλλ' ὑπὸ τύπον ὥστε νὰ νομίζωσιν οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τοῦ κέντρου αὐτοῦ τῆς Εὐρώπης προσῆλθον οἱ λευκοὶ ἵνα ὑποβάλωσι τὰ σέβη αὐτῶν τῷ τῶν Ἀμαζόνων ἄρχοντι; Ἡ γαλλικὴ σημαία ἐξυβρίσθη· ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὴν ἐκδίκησιν τῆς ἀφρικανικῆς ταύτης σκαιότητος, τὸ δὲ δημόσιον ἐν Γαλλίᾳ φρόνημα ἐξηγέρθη ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς τιμῆς τῆς ἐθνικῆς σημαίας καὶ ἡ Γαλλία ἀνετέθη εἰς χεῖρας δεξιοῦ, ὀλεγματώδους καὶ ειδικώτατα πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν συναρμοζομένου ἀξιωματικοῦ, τὴν εἰς Δαχομαίην ἐκστρατείαν. Ὁ ἄγγλος οὗτος τὴν καταγωγήν, ὑποστρατήγου δὲ βαθμὸν ἤδη φέρων Δόδ, τὴν στρατηγικὴν σύνεσιν μετὰ τοῦ ἀγγλικοῦ συνενῶν φλέγματος, θαρραλέως δ' ἐπὶ τὸ ἔργον χωρήσας, τρισὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἐπιστήμην τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἰδίαν χώραν ὑπηρεσίας: εἰς τὴν ἐπιστήμην μὲν διότι, συνεπείᾳ τῆς ἐκστρατείας, ἣν ἐπεχείρησε, διατρέξας ἄγνωστον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χώραν, νέον διήνοιξεν ἔδαφος εἰς μεταγενεστέρας ἐρεύνας καὶ ἀσφαλεστέραν κατέστησε τὴν πρὸς τὰ ἀνατολικώτερα καὶ τὰ βόρεια διερεύνησιν τῶν γειτνιαζόντων τῇ Δαχομέῃ ἀγνώστων μερῶν, δικαίως οὕτω δημιουργῶν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν παρὰ τῷ τοῦ Φαιδέρμπ καὶ τοῖς ὀνόμασιν ὁλκλήρου χορείας τῶν Γάλλων, ὅσοι οὕτως ἢ ἄλλως ἐν τῇ Δ. Ἀφρικῇ ἐνήργησαν· εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, διότι ὁποιαδήποτε κἂν ὑπῆρξαν αἱ ἀφορμαὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἀναποφεύκτως ἓν τῶν κυρίων ἀποτελεσμάτων τῆς ἐκστρατείας αὐτοῦ ἔσται ἡ ἀπόσπασις χιλιάδων ὅλων ἡμιαγρίων ἀπὸ τῆς ὠμότητος τῆς ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τελέσεως θεαρέστου πράξεως διενεργουμένης ἀνθρωποθυσίας καὶ ἡ εἰς τὰς τρίβους τῆς ὑπερόχου κοινωνικῆς μορφώσεως καθοδήγησις μυριάδων ψυχῶν, βεβυθισμένων ἤδη εἰς τὸ σκότος τῆς δεισιδαιμονίας καὶ βαρβαρότητος· εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ τέλος διότι, νικηφόρως χωρῶν μετὰ τῶν ἀπαραμίλλου στρατιωτικῆς καρτερίας ἀνδρῶν αὐτοῦ, ὑπερνικᾷ μυρία ὅσα τοπικὰ προσκόμματα ὡς καὶ σκοπίμως παρεμβαλλομένας αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀντιπάλων δυσχερείας — ἀντιπάλων παραγνωριζόντων τὰς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως ἀπαιτήσεις, τεκμηριούντων δὲ διὰ τῆς ἐπιμέμπτου καὶ ἥκιστα τιμητικῆς αὐτῶν πολιτείας, ὁπόσον ἐπιπόλαιος καὶ ἐπίπλαστος εἶναι πολλάκις ἡ μόρφωσις, ἐν χώραις, θεωρουμέναις ὡς σχολαῖς καὶ φυτωρίοις τῶν παιδείας καὶ ὑπερόχου ἀναπτύξεως δεομένων — καὶ ἐπὶ πτωμάτων πατῶν εἰσδύει εἰς τὴν Κάναν ἢ Καναμίναν, τὴν ἱερὰν ταύτην πόλιν καὶ κατοικίαν τῶν φετιχιστῶν ἱερέων, καταλαμβάνει τὰ ἐν αὐτῇ λαβυρινθοειδῆ τοῦ Μπεχανζὲν ἀνάκτορα καὶ, εἰς οὐδὲν λογιζόμενος καὶ αὐτὰς τὰς φοβερωτέρας τῶν ἀνδρῶν πολεμιστρίας, ἀφικνεῖται πρὸ τῆς εὐρείας καταφύτου δι' ἑκατέρωθεν λεωφόρου, δι' ἧς, ὑπὸ μαγευτικωτάτην φυσικὴν καλλονὴν προελαύνων, πλήττει ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ τὸ ἐπὶ πτωμάτων ἱδρυμένον βασίλειον καὶ ἀποσπᾷ οὕτω διὰ τὴν ἰδίαν χώραν εὐρὺ ἔδαφος ἕτοιμον πρὸς παντοδαπὴν καλλιέργειαν καὶ διαμόρφωσιν ἐπ' ἀγαθῷ νικητῶν τε καὶ ἡττημένων.

Ἀλλ' αἱ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωποπότητος ὑπηρεσίαι τοῦ ἐξόχου τούτου μαχητοῦ ὑπέροχον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ θὰ καταλάβωσι θέσιν, ὅσῳ διὰ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἀδύνατον νὰ λεχθῇ ὅτι ἀποικιακὴ ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς Γαλλίας πολιτική. τοῦ γαλλικοῦ δημοσίου ἀρχῆθεν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῆς τιμῆς τῆς γαλλικῆς μόνον σημαίας διατεθέντος καὶ οὐδαμῶς εἰς ἐδαφικὰς κατακτήσεις ἀποσκοπήσαντος. Ἄλλως πολλάκις ἐν τῷ τύπῳ διετυπώθη ὅτι ἀρκοῦσι τῇ Γαλλίᾳ αἱ τοσαῦται αὐτῆς ἀποικίαι, αἱ ἐξαιρέσει τῆς Ἀλγερίας πληγὰς μόνον καὶ δαπάνας αὐτῇ προκαλοῦσαι, μακρὸν δ' ἀπαιτοῦσαι χρόνον ἵνα, εἰς ἣν καὶ ἡ Ἀλγερία σήμερον περιωπὴν ἀναγάγωσι, ὑποβοηθήσωσι κατά τι τὴν μητρόπολιν. Καὶ οἱ ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῆς μεταναστεύσεως δίκαιοι τοῦ γαλλικοῦ ἀπὸ τῶν γειτόνων αὐτῶ λαῶν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω μᾶλλον διαρρυθμίσεως τῶν κεκτημένων ἢ τῆς προσθήκης νέων ἀποικιῶν. Οὕτως ἂν πυρὶ καὶ σιδήρῳ οἱ τοῦ Δάν, τοῦ βορείου δηλονότι τριτημορίου τῆς Δαχομέης ἄρχοντες, τὰ τῆς κεντρῴας καὶ νοτίου Δαχομέης φῦλα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ λήξαντος αἰῶνος καταβάλοντες, κατακτῶν δίκην μέχρις αὐτοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ προσεπέλασαν, οἱ νῦν ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ὠκεανοῦ προσερχόμενοι καὶ διὰ τῶν φώτων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ πεθωρακισμένοι, τὴν ἀντίστροφον δὲ ἀκολουθοῦντες ὁδόν, πυρὶ καὶ σιδήρῳ ἐπίσης τὴν εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τῆς χώρας ἄγουσαν διανοίξαντες, ἔπραξαν τοῦτο πρὸς τιμωρίαν μᾶλλον καὶ καυτηριασμὸν τῆς ἐν οὐ παικτοῖς σκαιότητος, καθοδήγησιν δὲ μυριάδων ἀτυχῶν πλασμάτων εἰς τὰς τρίβους τῆς θεσκευτικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς μορφώσεως, ἐξυπηρετουμένου οὕτω τοῦ καλῶς ἐννοουμένου πολιτισμοῦ, ἐφ' ᾧ ἀείποτε διεκρίθη καὶ διακριθήσεται ἡ ἱπποτικὴ Γαλλία. Οὕτως, ὃν τρόπον ὁ βασιλεὺς Δαχομέ, ὡς λέγεται, ἐπιθυμῶν ν' ἀπαθανατίσῃ τὴν μνήμην τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πατρός, καταλαβόντος τῷ 1727 τὴν χώραν, ἐφ' ἧς τὸ τοῦ Μπεχανζὲν βασίλειον ἔλθυται, ἐθυσίασε 350 ἄνδρας καὶ γυναῖκας, σημειώσας οὕτω διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τὴν βδελυρωτέραν ἐποχήν, ἀφ' ἧς ὡς θεσμὸς πλέον τὸ τῶν ἀνθρωποθυσιῶν ἔθιμον ἐν τῇ χώρᾳ

ἐπεκράτησεν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ κατάληψις τοῦ περιπύστου χρυσοστέπτου θρόνου τοῦ Μπεχανζὲν ὑπὸ τοῦ γάλλου στρατηγοῦ καὶ ἡ ἐξ Ἀβομέης εἰς Πόρτο Νόβον ἀποστολή αὐτοῦ, ἵνα ὡς δῶρον τῷ φίλα τοῖς νικηταῖς ὁρνοῦντι βασιλεῖ Τόφφα προσενεχθῇ. Θ' ἀποτελέσῃ πιθανῶς ἀφετηρίαν νέου βίου τοῦ ἡμιαγρίου ἀλλ' εὐφυοῦς τούτου λαοῦ καὶ σελίδα αἰσιωτέρας ἐποχῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Δαχομέης.

Γ. Κ. Α.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ

ὑπὸ **Paul Bourget**.

«Παρὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς πρώτης ἡμέρας—ἴσως μάλιστα ἕνεκα ταύτης—ὁ Λαυρέντιος τὸ δεύτερον ἐπισκέψατο τοὺς ἐν τῇ ὁδῷ Βαλζάκ, εἶτα τὸ τρίτον, εἶτα καὶ τὸ τέταρτον. ἐὰν δὲ ἡ περιέργεια νὰ κατανοήσῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς κυρίας δὲ Βέλδ ἐν ταῖς πρὸς τὸν Γεράρδον σχέσεσιν αὐτῆς διεπρεσεῖτο ἐν αὐτῷ ζωηρά, ἤδη ἤρξατο νὰ μίγνηται αὐτῇ καὶ ἀκούνωως σπουδαία δόσις τῆς συγκεχυμένης' ἐκείνης συμπαθείας, ἡ ὁποία εἶναι δείγμα τῆς γενέσεως διακῶν αἰσθημάτων. Τὰ αἰσθήματα μάλιστα ταῦτα ἐντὸς ὀλίγου προσέλαβον τοιοῦτον χαρακτῆρα ὥστε, ἐὰν ὁ Ἥλιας κατήρχετο εἰς τὰ βάθη τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μὴ ὁμολογήσῃ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ. Μετὰ τὴν δευτέραν ὅμως περίοδον τοῦ βίου, ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν διακρίνῃ ἑαυτῷ προγράμματα πάθους, τὰ ὁποῖα εἶτα πραγματοποιεῖ ἐκ καθήκοντος, δὲν εἶναι σπάνιον νὰ σχηματίζῃ τις ὅλως ἐναντίας φαντασιώδεις ἰδέας ἐπὶ τῶν αἰσθηματικῶν σχέσεων, ἃς συνδέει. Ὡς ἐν τῇ ἐφηβικῇ ἡλικίᾳ ἐνομίζομεν αἰωνίας τὰς στιγμιαίας ἐντυπώσεις, κατὰ τὴν παρέλευσιν τῆς πρώτης νεότητος, νομίζομεν ὅτι οἱ ἔρωτες ἡμῶν εἶναι ἧττον ἐπίμονοι τῆς πραγματικότητος. Ὁ Ἥλιας ὅμως ἦτο λίαν αὐστηρὸς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς φιλίας εἰς τρόπον ὥστε ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀνίκανον νὰ ἀγαπήσῃ δι' ἐρωτικῶν αἰσθημάτων τὴν ἐρωμένην φίλου εἰσαγαγόντος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν του καὶ δεικνύοντος αὐτῷ ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην. Φεῦ! πόσον ἀνεπαίσθητος καὶ πόσον κατεσπαρμένη ἄνθεσιν εὐώδεσιν ἐστὶ ἡ κλιτύς, ἡ ὁποία ἄγει ἡμᾶς ἐκ τῆς συμπαθείας, πρὸς ἀγχίστροφον πνεῦμα γυναικός, εἰς τὸ πρὸς αὐτὴν πάθος! Ἀργότερον—ὅταν ὁ κακὸς δαίμων κατακλύσῃ ἡμᾶς ἐξ ὁλοκλήρου, ἐν τῇ γεννωμένῃ οἰκειότητι ἡμῶν πρὸς ἐκείνην, ἣν οὐδέποτε ὠφείλομεν ν' ἀγαπήσωμεν ἀναγνωρίζομεν τὴν ἔνοχον ἡμῶν ἐρωτικὴν μέθην. Μετ' ὀκτὼ ἑβδομάδας ὁ Ἥλιας Λαυρέντιος, ὅστις βαθμηδὸν παρεσύρθη εἰς βαθμὸν ὥστε καθ' ἑκάστην νὰ βλέπῃ τὴν κυρίαν δὲ Βέλδ, δὲν ἠδύνατο ἔτι ν' ἀναμετρήσῃ τὴν θέσιν, ἣν ἡ γυνὴ ἐκείνη κατέσχεν ἐν τῇ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης κενῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι δὲν ἐστενοχωρεῖτο πλέον, ἐγίνωσκεν ὅμως ἐπίσης ὅτι ἀντὶ νὰ σπουδάζῃ καὶ μελετᾷ ὡς παρατηρητὴς τὴν κατάστασιν τῆς Κλάρας καὶ τοῦ Γεράρδου, ἀπεδέχετο αὐτὴν ὡς ἦν καὶ εὑρίσκετο, μεθ' ὅλων τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἐλλείψεων αὐτῆς. Ἀλλ' ἐν ποίᾳ γωνίᾳ τῆς ἐκνευρισμένης καρδίας αὐτοῦ θὰ εὕρισκε τὴν δύναμιν ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ἑλκυστικότητα, ἣν ἐξήσκει ἐπ' αὐτοῦ ἡ εἰσπνοὴ τῶν σχεδὸν ἀόλων ἐκείνων ἀτόμων. ἅπερ ἀποτελοῦσι τὴν ἀτμοσφαίραν καὶ οἱονεὶ τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικὸν ἄρωμα μιᾶς γυναικός—ἀτόμων λεπτοτάτων, τὰ ὁποῖα περιπτάμενα περὶ τὴν Κλάραν ἐκάλυπτον καὶ περιέβαλλον αὐτόν, τὸν φιλοσοφοῦντα. διὰ νάρκης θείας καὶ ἡδυκῆς;

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἐπιπτώσεων αὐτοῦ, εὗρισκεν αὐτὴν σχεδὸν πάντοτε μόνην καὶ δὲν ἐξεπλήσσετο λίαν διὰ τοῦτο, μαντεύων ἤδη ἀκούντως τὰς ἐνδομύχους σκέψεις αὐτῆς ὥστε νὰ κατανοήσῃ οἷαν δυσχέρειαν ἐδοκίμαζε γυνή, ὑπερήφανος ἀλλὰ πεπτωκυῖα, περὶ τὴν σύναψιν τῶν νέων αὐτῆς σχέσεων. Βραδύτερον ἔμαθεν ὅτι ἐδέχετο κρύφα τὰς πρωΐας μίαν τῶν φίλων αὐτῆς τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας μείνασαν πιστὴν μεθ' ὅλας τὰς προλήψεις τὰς ὁποίας ἔχει ἡ ὑπαρκτία τῶν αἰθουσῶν διὰ τὰ δεδηλωμένα σφάλματα. Ὁ Ἥλιας ἔμαθεν ἐπίσης ὅτι ὁ Γεράρδος ἐδοκίμασε νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τῇ ἐγκατελελειμμένῃ ἐκείνῃ φωλεᾷ δύο τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συναδέλφων. Εἶχον ὅμως ἀπαρέσει εἰς τὴν Κλάραν συνεπείᾳ τινῶν τῶν μὴ διακρινομένων ἐκείνων σφαλμάτων ἐν τῇ συμπεριφορᾷ, σφαλμάτων ἐπὶ τοῖς ὁποίοις αἱ γυναῖκες καθίστανται μᾶλλον εὐαίσθητοι ὡς ἐκ τοῦ λεπτεπιλέπτου τῆς μὴ ἐπισημαπεποιημένης κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως. Εἶχε λοιπὸν καταντήσει νὰ ζῇ μόνη ἐν τῇ σιγῇ τοῦ πολυτελοῦς ἐκείνου μικροῦ μεγάρου, σχεδὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς σχέσεως, διότι μόλις ἠδύνατο νὰ δώσῃ τις τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τρία ἄτομα γραῖκα, ἅπερ ἦσαν μεμακρυσμένοι καὶ πτωχοὶ συγγενεῖς αὐτῆς, ἤτοι εἰς μίαν χήραν καὶ δύο γέροντας ἀγάμους, οἱ ὁποῖοι ἔπιπτον ὡς ἀερόλιθοι, ἅπαξ μὲν τῆς ἑβδομάδος, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν Γεράρδον δὲν ἀπαιτοῦντο μεγάλαι προσπάθειαι ὅπως κατανοήσῃ τις ὅτι ἀπέφευγε τὴν μονοτονίαν τῶν κατὰ μόνας διαλέξεων. Ὑπὸ ταύτην ἡ ἐκείνην τὴν ἀφορμὴν ἐξήρχετο καὶ ἔμενεν ἔξω τοῦ μεγάρου ὅλον τὸ μεταμεσημβρίαν διάστημα. Καὶ ἡ Κλάρα διήρχετο ὁλοκλήρους ἡμέρας ἐν τῇ μακρᾷ κυανοχρόῳ αἰθούσῃ, ἥτις τόσον ταχέως ἀπέβη διὰ τὸν Λαυρέντιον τὸ κέντρον τοῦ κόσμου! Διὰ τοῦ εὐπίστου καὶ μωροπίστου ἐκείνου ἐγωϊσμοῦ ὅστις ἀποτελεῖ τὸν κύριον χαρακτῆρα, πολλῶν συζύγων—ἐγωϊσμοῦ, ὃν καθίστα ζωηρότερον κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην δικαία ἐκτίμησις τῆς τιμιότητος τῆς Κλάρας—ὁ Γεράρδος ἐσυνείθησεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ χρησιμοποιῇ τὰς ἐπαλλήλους ἐπισκέψεις τοῦ φίλου ὑπὲρ τῆς πρὸς ἀνεξαρτησίαν ἐπιθυμίας αὐτοῦ. «Ὁ Ἥλιας θὰ σᾶς κρατήσῃ συντροφιάν, ἔλεγεν εἰς τὴν κ. δὲ Βέλδ, καὶ οἱ δύο ἔχετε τὰ φυσικὰ τῶν γάτων, δύνασθε νὰ μείνετε ἀκίνητοι ὁλόκληρον ἑβδομάδα ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ δωματίου. Ἐγὼ ὅμως ὁμοιάζω τὰ λαγωνικά, πρέπει νὰ πηγαινοέρχομαι ἀδιακόπως . . .». Ἡ Κλάρα ἔκλινε τὴν κεφαλὴν χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ὁ δ' Ἥλιας ἠγείρετο ὅπως ἀναχωρήσῃ, ἔπειτα ὅμως ἔμενεν. Ἡ θέλησις αὐτοῦ ἦτο ἀνίσχυρος ἀπέναντι τῆς δυνάμεως τῆς ἑλκυστικότητος, ἣν ἐκέκτητο ἡ παρουσία τῆς γυναικὸς ἐκείνης. Ἡ γυνὴ ἐκείνη ἐκέκτητο ἰδιαζόντως καὶ κυρίως τὸ ἑξῆς εἰς ὃ ἠδυνάτει τις ν' ἀντιστῇ ὅτι, ἐκέκτητο τὴν μαγευτικὴν ἐκείνην δύναμιν ἐπιδράσεως, ἥτις αἰχμαλωτίζει μᾶλλον ἢ ταράσσει τὸν νοῦν, σὺν διαρκεῖ καὶ μεθυστικῇ κεντρομόλῳ δυνάμει ἐν τῇ συμπεριφορᾷ ἑν γένει καὶ ταῖς χειρονομίαις. Οὐδεμίαν ἔκαμνε κίνησιν ζωηροτέραν τῆς ἄλλης, ἡ δὲ νωθρότης ἐκείνη παρήγεν ἀποτέλεσμα ἁρμονίας, ὅπερ ἀπεικονίζετο ἐν τῇ γενικῇ φυσιογνωμίᾳ ὁλοκλήρου τῆς μικρᾶς αἰθούσης. Ἀπὸ τῶν λεννάκως ἀνανευομένων ἀνθέων, τὰ ὁποῖα ἐκόσμουν τὰ πολλὰ καὶ μικρὰ δοχεῖα τὰ τοποθετημένα τῇδε κἀκεῖσε μέχρι τοῦ τρόπου τῆς τακτοποιήσεως τῶν βιβλίων ἐν τῇ χαμηλῇ βιβλιοθήκῃ, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ τρόπου τῆς τοποθετήσεως δοχείων τινῶν ἀπαστραπτόντων ἐπὶ τῶν θέσεων τοῦ λεπτοῦ ἀγγλικοῦ ὑελωτοῦ ἐπίπλου, τὸ πᾶν ἐν τῷ ἀσύλῳ ἐκείνῳ, ὅπερ ἐφώτιζε μόλις φῶς ἐξουδετερούμενον ὑπὸ τοῦ καταβιβασμένου παραπετάσματος, συνεφώνει πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡσύχου καὶ γαληνιαίας ἐγκλείστου. Ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, τεθειμένου κατὰ πλάτος τῆς αἰθούσης, τὰ τετράδια τῆς μουσικῆς ἦσαν ἀνοικτά. Τὸ πῦρ ἔκαιεν ἐν τῇ ἑστίᾳ πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν ἔνταση καὶ σχεδὸν πάντοτε ἡ Κλάρα ἐκάθητο ἐν τῇ αὐτῇ θέσει παρὰ τὴν ἑστίαν, ἐπὶ ἐπιμήκους καθέκλας ἐπεστρωμένης δι' ἀρχαίου μεταξωτοῦ ὑφάσματος χρώματος ροδολεύκου μετὰ γραμμῶν ἀργυρῶν. Οἱ πόδες αὐτῆς κατά τι μακροί, ἐπανεπαύοντο ἐπὶ ἰδιαιτέρου ὑποβαστάγματος, ἐνῷ ἄλλα ὄμοια ὑπεστήριζον ὄπισθεν τοὺς ὤμους αὐτῆς, μᾶλλον ὑψηλοὺς καὶ πλατεῖς ἢ στενοὺς καὶ προσπίπτοντας. Τὰ εὐχάριστα ὅμως ἐκεῖνα ἐλαττώματα παρεῖχον αὐτῇ ἐκείνην τὴν θείαν σκαιότητα, τὴν ἰδιαιτέραν ἐκείνην χάριν, ἥτις ἤρεσκεν ἐν αὐτῇ μᾶλλον τῆς ἐντελείας τοῦ παρ' ἄλλαις ἀπαντῶντος σωματικοῦ σχηματισμοῦ. Εἰργάζετο πάντοτε πλέκουσα ἢ ἀναγινώσκουσα. Ἀλλ' εἴτε διὰ τοῦ ἄκρου τῆς χρυσῆς αὐτῆς δακτυλίθρας ὤθει τὴν βελόνην ἐπὶ τοῦ πλεκτοῦ ἐρ' οὗ ἐκέντα καὶ ὅπερ ἦν τεταμένον ἐπὶ τοῦ πλαισίου, εἴτε περιέφερε διολισθαίνουσαν ἀνὰ μέσον τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτῆς τὴν λεπίδα τοῦ ἐκ μελανοῦ μαργαροστράκου μαχαιριδίου αὐτῆς, πάντοτε ὁ αὐτὸς βραδὺς καὶ εὐχάριστος ρυθμὸς καὶ τῶν ἐλαχίστων αὐτῆς κινήσεων ἀπεκάλυπτε φύσιν σιγηλὴν καὶ ρεμβώδη, ἣν βύθος εἰς σκέψεις μὴ διακοπτόμενον ἐφαίνετο ὅτι θὰ ἐπροστάτευε κατὰ πάσης ἐπαφῆς πρὸς τὰς κτηνωδίας ἢ τὰς χυδαιότητας τοῦ βίου.

Κατ' ἀρχὰς, ἡ μονάζουσα ἐκείνη γυνή, μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἡλία Λαυρεντίου ἔτεινε πέπλον προφυλακτικόν, ὃν ὁ νεαρὸς ἀνὴρ δὲν ἐδοκίμασε νὰ ἀνεγείρῃ. Δὲν ἔτεινεν αὐτῇ τὴν χεῖρα οὔτε κατὰ τὴν ἄφιξιν, οὔτε κατὰ τὴν ἀπέλευσίν του, ἐὰν δ' ἐκεῖνος ἔπαυε συνδιαλεγόμενος, ἐκείνη οὐδέποτε ἔρριπτεν εἰς μέσον ἀντικείμενον νέας συνδιαλέξεως. Ὁ Ἥλιας Λαυρέντιος ηὐχαριστήθη ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς ταύτης, ὡς ἀργότερον ηὐχαριστήθη ὅταν ἡ Κλάρα παρρτήθη τὴν ἐπιφυλακτικότητα αὐτῆς ταύτην. Οὐχὶ διότι εὑρίσκετο ἐν τῇ ἠθικῇ ἐκείνῃ καταστάσει ἀνδρός, ὅστις ἐν ἑκάστῳ γεγονότι ἔστω καὶ λεπτοτάτῳ εὑρίσκει νέαν ἀφορμὴν ν' ἀγαπήσῃ πλειότερον ὅ,τι ἤρξατο ν' ἀγαπᾷ. Ἀλλὰ διότι ἐν τῇ λίαν λεπτῇ θέσει ἐν ᾗ ἡ Κλάρα εὑρίσκετο πεπλεγμένη, τὸ φοβεῖσθαι ἀπότομον οἰκειότητα ἀπετέλει ἰδιάζον γνώρισμα ἀρετῆς τῆς καρδίας αὐτῆς. Τοιουτοτρόπως ὁ Ἥλιας μετὰ προσοχῆς παρατηρῶν πάντοτε καὶ τὰ ἐλάχιστα τεκμήρια, εἶδεν ὅτι κατὰ τὰς πρώτας ἑβδομάδας τῆς οἰκειότητος ἡ Κλάρα ὑπεδέχετο αὐτὸν πάντοτε ἐν περιβολῇ περιπάτου ὡσεὶ ἦν ἕτοιμος νὰ ἀναχωρήσῃ, κἂν τε προετίθετο νὰ διέλθῃ τὴν ἡμέραν ὁλόκληρον οἴκοι. Εἶτα, τοὐναντίον, καὶ μολονότι διὰ σιωπηρᾶς συμφωνίας ἀνέμενε τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, εὗρισκεν αὐτὴν ἐν περιβολῇ οἰκιακῇ καὶ φέρουσαν μικρὰ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας. Ἐκεῖνος τότε ἐρωτώμενος ἐν ποίᾳ περιβολῇ εὑρίσκεν αὐτὴν θελκτικωτέραν θὰ εὑρίσκετο ἐν δυσχερεῖ θέσει ὅπως ἀπαντήσῃ. Διότι μετὰ τῆς τοῦ περιπάτου ἐσθῆτος αὐτῆς, κοντῆς ὀλίγου καὶ τῶν λεπτῶν ὑποδημάτων κεκοσμημένων δι' ἐριούχου βαθέος χρώματος καὶ πλατέων κομβίων ἐκ μέλανος μαρμαροστράτου ἀπετέλει οἷον εἰπεῖν ἓν σύνολον, ὡς ἔλεγε κατὰ νοῦν, ἤτοι τὸ θελκτικὸν καὶ ζωηρὰν ἐκεῖνο παρέστημα γυναικὸς ἀποτελούσης ἓν ὅλον μετὰ τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς. Ἐνίοτε τὸ νεανικὸν τῆς περιβολῆς καὶ τοῦ ὅλου ἐν γένει παρεῖχον εἰς τὴν ὑπερτριακονταέτιδα ἐκείνην παρισιανὴν ὕψος μαθητρίας ἐν ἐξόδῳ. Ἐνῷ τοὐναντίον ἐν τῇ μακρᾷ οἰκιακῇ αὐτῆς ἐσθῆτι, πρὸ πάντων δὲ ὅταν τὴν οὐρὰν αὐτῆς ἐτοποθέτει περὶ τοὺς πόδας ἐφαίνετο μᾶλλον ἡλικιωμένη καὶ προσελάμβανεν ὕψος ὄφεως προξενοῦν ἀνησυχίαν καὶ χαύνωσιν. Κατ' ἀμφοτέρας ὅμως τὰς ἀμφιέσεις αὐτῆς, διετέλει πάντοτε ἡ ἁπλῆ καὶ ἀγνοτάτη ἐκείνη γυνή, ἡ καθαρὰ καὶ ἀπρόσβλητος εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ φαίνηται ἀδύνατον νὰ μὴ ἔζησεν ἐν τῷ κόσμῳ ὅλως ἀκηλίδωτος. Ἡ ἰδέα ὅτι ἡ θέσις αὐτῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ δὲν ἦτο κεκανονισμένη διελύετο ἀμέσως, ἅμα ὡς ἐπλησίαζέ τις πρὸς αὐτήν, καθὼς ἐπίσης καὶ ὅταν ἔβλεπέ τις αὐτὴν παρὰ τὸν Γεράρδον, ἡ ἰδέα, ὅτι ἔνοχος δεσμὸς ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς συνένοῖ.

(Ἀκολουθεῖ).

Α. ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ.

(*) Ἴδε ἀριθμ. 4 σελ 68—70.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ.

Ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐν Παρισίοις ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἀνεφέρετο ὅτι ὁ διαπρεπὴς ἑλληνιστὴς κ. A. Croiset ἐν τῇ ἐτησίᾳ δημοσίᾳ συνεδρίᾳ αὐτῆς ἀνεκοινώσατο μελέτην «περὶ τῆς τέχνης καὶ τῶν ἠθῶν ἐν τοῖς νέοις λόγοις τοῦ Ὑπερείδου». Ἐπανερχόμενοι εἰς τοῦτο, παρατίθεμεν μικρὰν περίληψιν τῆς μελέτης τοῦ συγγραφέως τῆς *Ἑλληνικῆς Φιλολογίας*. Ὁ κ. Croiset ἀναπτύσσει μέρος, ὅπερ διετέλει ὂν ἀρκούντως ἀσαφὲς περὶ τοῦ ῥήτορος, ὃν ἡ ἀρχαιότης περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. Πρὸς τῇ βιαίᾳ καὶ ἀπαραμίλλῳ ὁρμῇ τοῦ Δημοσθένους, παρὰ τὴν ῥέουσαν χάριν τοῦ Λυσίου, τὴν μικρὸν ἐπιδεικτικὴν γλαφυρότητα τοῦ Ἰσοκράτους, τὴν λαμπρὰν εὐχέρειαν τοῦ Αἰσχίνου ὁ Ὑπερείδης κατέλαβεν ὄντως θέσιν λίαν ζηλωτὴν δι' εὐτυχοῦς συμμετρίας διαφόρων ἰδιοτήτων, ὧν κυριωτάτη ἡ ἀγχίνοια. Οὕτω περίπου διετύπωσε τὴν γνώμην αὐτοῦ ὁ διαπρεπὴς ἑλληνιστής, καθ' ἣν ἔχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν περίληψιν.

* * *

Βεβαίως οἱ παρακολουθοῦντες τὰς πρακτικὰς τῶν ἀκαδημιῶν καὶ τὸν ἐν Εὐρώπῃ περιοδικὸν τύπον διακρίνουσιν ὅτι ἡ μελέτη τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος τὰ μάλιστα ἀπασχολεῖ τὸν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τοῖς γράμμασι ἐξέχοντα κόσμον, ἀείποτε ἀνευρίσκοντα καινόν τι ἐν αὐτῇ καὶ ἀείποτε ἀνακαλύπτοντα ἐν αὐτῇ ἀλήθειαν τέως ἄγνωστον. Ἐν ἄλλοις δὲ ἀπὸ εἴκοσι καὶ πλέον ἐτῶν ἵδρυται, ὡς γνωστόν, ἐν Παρισίοις καὶ *Φιλόλογος πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ*. Τοῦ προσφιλοῦς τούτου Συλλόγου ἐλάβομεν ἄρτι τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενον περιοδικὸν σύγγραμμα τῶν μηνῶν ἰουλίου μέχρι σεπτεμβρίου (Tom. V. № 19). Τὸ τεῦχος τούτου ποικίλας τε ἅμα καὶ σοβαρὰς ἐνέχει μελέτας, ἁπάσας ὑπόθεσιν ἐχούσας τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Δεῦτε κατατάξωμεν αὐτὰς ὧδε: Α' Φιλολογικὸν τμῆμα: Ch Wessely καὶ Ch. Ruelle, Ὁ μουσικὸς πάπυρος τοῦ Εὐριπίδου (Le Papyrus musical d'Euripide)· V. Henry, Μῦθοι τινὲς φυσιολογικοὶ παρεγνωρισμένοι (Quelques Mythes naturalistes méconnus)· Théodore, Reinach, Ἀπόσπασμα νέου ἱστορικοῦ τοῦ Μεγάλ. Ἀλεξάνδρου (Un fragment d'un nouvel historien d'Alexandre le Grand)· F. de Mély, Τὸ *περὶ ποταμῶν* σύγγραμμα τοῦ Πλουτάρχου (Le traité des fleuves de Plutarque.—Β' Σημειώσεις καὶ ἔγγραφα· A. E. Contoléon, Ἐπιγραφὴ τοῦ Μπαϊνδὶρ (Μικρὰ Ἀσία) (Inscription de Baïndir)· Paul Tannery, Ὁ Ψελλὸς περὶ τῶν ἀριθμῶν (Psellos sur les nombres). Alfred Croiset, L. Herbst περὶ Θουκυδίδου (L. Herbst sur Thucydide·—Γ' Χρονικά· Ἐπιγραφικὸν δελτίον (T. Reinach)· Ἑλληνικὴ ἀνταπόκρισις (X.): Πρακτικὰ τοῦ Συλλόγου, δωρεαὶ βιβλίων.— Δ' Βιβλιογραφίαι.

Ταῦτά εἰσι τὰ περιεχόμενα τοῦ ἀρτιφανοῦς τεύχους, περιεχόμενα, ὧν πρόσωπον προβάλλεται ὁ μουσικὸς πάπυρος τοῦ Εὐριπίδου, ὅς, ἀνήκων εἰς ἀρχιδουκικὴν συλλογήν, ἦν ἐκτεθειμένος ἐν τῇ οὐ πρὸ πολλοῦ κλεισθείσῃ Μουσικῇ καὶ Θεατρικῇ ἐκθέσει ἐν Βιέννῃ. Ἡ γραφὴ τοῦ παπύρου τούτου ἐστὶν ἀρχαιοτάτη, οὐδαμῶς δὲ ἀποδειλιᾷ ὁ περὶ αὐτοῦ γράφων ν' ἀναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ Αὐγούστου, κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον καθ' ὃν Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἔγραφε τὸ οὐχὶ ἄμορον σπουδαιότητος χωρίον, ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τὴν μουσικὴν τοῦ *Ὀρόντου*, στιχ. 140 καὶ ἑξῆς. Ἐν τῇ δικτριβῇ δὲ ταύτῃ τῶν σοφῶν γαλατῶν παρατίθεται καὶ πανομοιότυπον ἀποσπάσματος τοῦ χειρογράφου.

Ἐκ τῶν πρακτικῶν δὲ ἀρυόμενοι, παρατίθεμεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα τῶν ἀποτελούντων τὸ προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου τούτου κατὰ τὸ νῦν ἔτος, εἰσὶ δὲ τάδε· Henry Houssaye (διαδεξάμενος ὡς πρῶτος ἀντιπρόεδρος τὸν Ἐρνέστον Renan κατ' ἀπρίλιον, ὅτε καὶ, ἀναλαμβάνων τὴν προεδρείαν, ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Συλλόγου), πρῶτος ἀντιπρόεδρος Collignon (ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ Βίου τῶν ἀρχαίων), δεύτερος ἀντιπρόεδρος Schlumberger (ὁ γνωστὸς ἐκδότης τοῦ περὶ Φωκᾶ σπουδαιοτάτου συγγράμματος), γραμματεὺς Παῦλος Girard, ὑπογραμματεύς. Hauvette, ταμίας Magnabal καὶ σύμβουλοι ἐπὶ τριετίαν οἱ Croiset, Foucart, Decharme, E. Pottier, Cidel, P. de Nolhac, Huit.

Ἐκ τῶν πρακτικῶν ἐπίσης σημειούμεθα ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Περὶ Ἑλλάδος τῆς σήμερον* συγγράμματος κ. Gaston Deschamps ἀνεκοινώσατο ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 28 ἀπριλίου, *περὶ τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις τῆς Τουρκίας*.

Ἐν τῇ τελευταίᾳ δὲ σελίδι τοῦ τεύχους φέρεται, ὡς τὴν τελευταίαν ὥραν γνωσθεῖσα, ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου τοῦ πρώην προέδρου τοῦ Συλλόγου, τοῦ ἐνδόξου γαλάτου συγγραφέως Ἐρνέστου Renan, διὰ συγκινητικῶν ἀνθῶν περιβαλλομένη.

* * *

Ἀπὸ τῶν κατὰ πνεῦμα συγγενῶν ἡμῖν Ἑλληνιστῶν τῆς Δύσεως, οἵτινες πλέον ἡμῶν ἀναδιφῶσι τάριστουργήματα τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὰ ἡμέτερα. Γνωστὸν ἐστιν ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις Φιλολογικὸς Σύλλογος *Παρνασὸς* ἐκδίδωσι μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα, ὁμώνυμον αὐτῷ. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο μέχρι τοῦ νῦν, ὁμολογητέον, πολλὰς ἔσχε περιπετείας, διὸ καὶ ὑπέστη μέχρι τοῦδε πολλὰς μεταμορφώσεις. Ἀλλ' ἀπό τινος ὁ Σύλλογος οὗτος, σπουδαίως σκεψάμενος ἐπ' αὐτοῦ, ἔγνω ἵνα ῥυθμίσῃ αὐτὸ ἀξίως τοῦ προορισμοῦ καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἀνέθηκεν αὐτὸ ἀπὸ ἔτους περίπου τῷ ἐν Ἀθήναις ἐγκριτωλογογράφῳ, τῷ ἐπὶ χάριτι διακρινομένῳ κ. Χαρ. Ἀννίνῳ, ὃς ὁμολογουμένως συνετέλεσεν εἰς τὴν καὶ αὖθις ἀνάδειξιν τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος τοῦ *Παρνασσοῦ*, ὅπερ κατόρθωσε καὶ πρότερον νὰ ἴδῃ καλὰς ἡμέρας. Ἀλλ' ἔναγχος τῷ κυρίῳ Ἀννίνῳ συνεμερίσθη τὴν διεύθυνσιν τοῦ *Παρνασσοῦ* καὶ ὁ ἀρχαῖος καὶ διακεκριμένος δημοσιογράφος καὶ πρώην γυμνασιάρχης κ. Χριστόφορος Σαμαρτσίδης, ὁ τοσοῦτον τερπνὸς ποιητὴς καὶ λογογράφος. Ὁ τοιοῦτος σύνδεσμος οὐ μόνον τοὺς δύω τούτους ἀγαπητοὺς λογίους συνδέει, ἀλλὰ καὶ τὸν Βόσπορον τῷ Ἴλισῷ, διότι ὁ μὲν τῶν διευθυντῶν ἐν Ἀθήναις, ὁ δ' ἕτερος ἐν Κωνσταντινουπόλει θὰ διατρίβῃ, ἀμφότεροι δὲ θὰ παρίστανται συνηνωμένοι διὰ τοῦ Δικαρύφου *Παρνασσοῦ*. Τῆς τοιαύτης συνεργασίας παρήχθη ἤδη τὸ πρῶτον ἔργον, ἔστι δὲ τοῦτο τὸ φυλλάδιον τοῦ σεπτεμβρίου, ὅπερ παρίσταται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὡς φοινὶξ ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννηθείς, θαλερὸς μὲν καὶ χάριτι πεπυκασμένος, ἀλλ' ἅμα ὑπὸ μάλης φέρων τὴν σοβαρὰν τῆδε νον τῆς ἐπιστήμης. Τὸ τοιοῦτον ἀποδείκνυσι τὸν σκοπὸν τοῦ ἀναγεννηθέντος *Παρνασσοῦ*, σκοπὸν ὃν ἐκθύμως ἀσπαζόμεθα καὶ ἐφ' ᾧ τείνομεν τὴν χεῖρα τοῖς ἀγαπητοῖς συναδέλφοις καὶ συγχαίρομεν αὐτοῖς ἐκ ψυχῆς.

* * *

Ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι *Theologische Literaturzeitung* ἐδημοσιεύθη ἄρτι κρίσις περὶ τοῦ α' τόμου τοῦ Χωγραφείου ἀγῶνος, ἥτις τῶν μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ζώντων ἐν τῷ νῦν Ἑλληνικῷ λαῷ, ὃν ὁ Ἕλλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος ἐξέδωκεν. Ἡ κρίσις αὕτη ἔχει τὸ ἑξῆς ἰδιάζον, ὅτι κρίνει τὴν ἐν τῷ τόμῳ ἐναποτεθησαυρισμένην γλωσσικὴν ὕλην ὑπὸ ἔποψιν θρησκευτικὴν καὶ ἐξάγει ἐξ αὐτῆς συμπεράσματα περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἰδοὺ ὁ ἐπίλογος τῆς εἰδικῆς ταύτης κρίσεως, τῆς ὅλως πρωτοτύπου: «Ἐν τοῖς προτεταγμένοις περιωρίσθην ἐν τῇ διὰ παραδειγμάτων παραστάσει τῶν προεχουσῶν σχέσεων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου πρὸς τὸν τοῦ λαοῦ. Ἐκ τοῦ βιβλίου πλείω ἔτι θ' ἀρισθῇ τις, βουλόμενος νὰ κρίνῃ περὶ τῆς εὐλαβείας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πιστεύω ὅτι τὰ προταχθέντα πληρέστατα ἀρκοῦσιν, ὅπως συστήσωσι τὸ προκείμενον σύγγραμμα πᾶσι τοῖς θέλουσι νὰ κρίνωσι τὴν νεοελλαδικὴν ἐκκλησίαν. Τὸ σύγγραμμα παρέχει ἀκριβῆ βάσιν πρὸς κρίσιν».

* * *

Πρό τινος χρόνου ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις ἡ Ἀγανίκη Ἰω. Μαζαράκη, ἥτις μετὰ θάνατον ἀνεφάνη ὅτι ἦν ποιήτρια, μετριοφρόνως δ' ἀπέκρυπτεν αὕτη ζῶσα τὸ τάλαντον αὐτῆς τοῦτο, ὅπερ, ἂν μὴ ἔξοχον, δὲν ἀπολείπεται τοῦ τῶν τὸ μονοπώλιον τῆς ποιήσεως διεκδικούντων καὶ δόξης στέφανον ἀξιούντων. Ἀφίλεια ἰδίᾳ καὶ χάρις καὶ ἀγνότης ψυχῆς χαρακτηρίζουσι πάντα τὰ ποιήματα ὅσα ἐδημοσιεύθησαν μετὰ θάνατον ἐν ταῖς ἀθηναϊκαῖς ἐφημερίσι καὶ ὅσα ἡμεῖς ἀνέγνωμεν. Εἰ δέ που σφάλλεται περὶ τὸ μέτρον, τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν μὴ ἐπεξεργασίαν τῶν ποιημάτων ὑπὸ τῆς ποιητρίας, οὗ ἕνεκα ἴσως καὶ ἀπέφυγε τὴν δημοσίευσιν. Γυνὴ ἀσχολουμένη περὶ τοῦ οἴκου αὐτῆς, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιθεωρήσῃ ἅπερ ἐν ὥρᾳ σχολῆς ἔγραφεν. Ἐκ τῶν ποιημάτων τῆς ἀοιδίμου Ἀγανίκης παρατιθέμεθα τόδε·

Ἡ φεύγουσα εὐτυχία.

Εἶναι ὡραῖον ὄνειρον, ὦ πλάνος εὐτυχία
καὶ διελύθης ὡς σκιά, ὡς πρωϊνὴ μαγεία
καὶ ἔρμαιον τῶν στεναγμῶν πικρῶς μ' ἐγκαταλείπεις
καὶ τόσης λύπης.

Ὦ εὐτυχία, σύντροφε τῶν παιδικῶν μας χρόνων
τὴν πρώτην μας νεότητα ἐκείνην στέφεις μόνον,
ὁπόταν τὴν ἀξίαν σου, μικροὶ δὲν ἐννοοῦμεν,
δὲν σὲ ζητοῦμεν.

Καὶ φεύγεις ὡς τὰ ὄνειρα τοῦ ταλαιπώρου βίου,
φεύγεις ταχεῖα ὡς ἀκτὶς χειμερινοῦ ἡλίου
καὶ σὲ ποθοῦμεν ὡς αὐτὴν τὴν ὥραν τὴν ὑστάτην,
πλὴν φεύγεις. . . . μάτην!

Τ' εἶσαι λοιπόν; πῶς λέγεται; τί ἔγεινες; εἰπέ μου,
ποῦ φεύγεις, φεύγεις πάντοτε μὲ πέρυγας ἀνέμου
καὶ σπεύδομεν οἱ δυστυχεῖς ἐπὶ τὰ βήματά σου,
τὰ θύματά σου;

Σ' ἐζήτησα εἰς μέγαρα κ' εἰς στέγας ἀχυρίνους,
ἀλλ' εὗρον πάντοῦ δάκρυα καὶ στεναγμοὺς πυρίνους
καὶ μόνον, μόνον εὐτυχεῖς τοὺς παιδικούς μας χρόνους
φεῦ! εἶδα μόνους

Εἰς πέλαγος δυστυχιῶν, κινδύνων καὶ ὀδύνης
καὶ αἱ ὀλίγαι πυίγονται στιγμαὶ τῆς εὐφροσύνης,
τινὰς σταγόνας ἡδονῆς ἡ τύχη, ναί, μᾶς δίδει,
πλὴν μᾶς προδίδει

Τὰ πλούτη, ἡ δόξα καὶ αὐτὸς ὁ πανδαμάτωρ ἔρως
τῆς σκοτεινῆς μας στέρουσιν ὑπάρξεως ἓν μέρος,
ἡ θλῖψις πλὴν ὡς ἄκανθα τὴν τέρψιν περιβάλλει
τὴν καταβάλλει.

Καὶ εἶνε, εἶνε ἡ ζωὴ μιὰ πάλη αἰωνία,
ὅπου παλαίει ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ ἀπελπισία
κ' εἶνε παλαίστρα τὰ πτωχὰ πολυπαθῆ μας στήθη,
κι' ὁ τάφος . . . λήθη!

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 26)7 νοεμβρίου τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ὁ κ. Tisserand ἀνακοινοῦται τῇ Ἀκαδημίᾳ τὰ ἐξαγόμενα τῶν ὑπὸ τοῦ Sy, τὴν 6)18 ὀκτωβρίου, γενομένων παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ κομήτου τοῦ Barnard ἐν τῷ Ἀστροσκοπείῳ τῆς Ἀλγερίας, καθ' ἃς ὁ κομήτης οὗτος εἶχεν ἀσθενέστατον φῶς, διάμετρον 20″ περίπου καὶ μόλις διακρινομένην μικρὰν κεντρικὴν συμπύκνωσιν.

Νέα δὲ ἔκθεσις τοῦ Schulhof, ὑπολογίσαντος ἐκ δευτέρου τὴν περίοδον τῆς περιφορᾶς τοῦ κομήτου

τούτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ Bigourdan καὶ τοῦ Scohrr γενομένων ἐσχάτως παρατηρήσεων, ἐπιβεβαιοῖ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διατυπωθεῖσαν πιθανότητα ὅτι ὁ κομήτης τοῦ Barnard εἶνε βραχείας περιόδου καὶ ὅτι στενὴ συνάφεια ὑφίσταται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κομήτου τοῦ Wolf[1].

Ὁ κ. A. Ricco συμπληροῖ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Wallesand κατὰ σεπτέμβριον ἐ. ἔ. ὑποβληθὲν ὑπόμνημα περὶ τῆς τελευταίας ἐκρήξεως τῆς Αἴτνης.

Ὁ κ. Ricco, πλὴν ἄλλων φαινομένων, ἀναφέρει ὅτι μετὰ τὸν σχηματισμὸν ῥωγμῆς τινὸς καὶ τὴν ἐμφάνισιν στομίων τινῶν, ἐξ ὧν, ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἀνεδόθη σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν λάβα, τὸ κέντρον τῆς ἐκρήξεως μετετέθη πρὸς ἀνατολὰς καί, κατ' ἀρχάς, ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν κώνων διατεταγμένων περίπου κατὰ διεύθυνσιν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ ἐκ τετάρτου τινὸς κειμένου ἀπέναντι τῆς νοτιοανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ μεσημβρινοτέρου τούτων· οἱ δύο τελευταῖοι οὗτοι κρατῆρες ἀνέρριπτον λάβαν, συντρίμματα πετρωμάτων καὶ καπνόν· οἱ πρὸς βορρᾶν κείμενοι δύο ἄλλοι ἀνέρριπτον μόνον ἀερίας ὕλας καὶ συντρίμματα. Πλὴν τούτων, ὑπῆρχον καὶ εἰσέτι ὑπάρχουσι, πρὸς τὸ νοτιοανατολικὸν τῶν κώνων τούτων, στόμια ὀλίγον ὑψηλά, ἐξ ὧν ἐξέρρε μόνον λάβα. Τέλος, τὴν νύκτα τῆς 30/11 πρὸς τὴν 31/12 αὐγούστου, ἐσχηματίσθη νέον στόμιον ἐν σχήματι κρατῆρος πρὸς βορρᾶν τοῦ πρώτου βορειοτέρου κώνου, κατὰ δὲ τὴν 5/17 μέχρι τῆς 6/18 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐσχηματίσθη ἕτερον στόμιον μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου κώνου.

Ἐν συντόμῳ, τὸ συμπέρασμα τῆς μελέτης τοῦ κ. Ricco εἶνε ὅτι αἱ δύο λεπτομέρειαι τῆς ἐκρήξεως τοῦ 1892, ἤτοι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ διεύθυνσις τοῦ ἄξονος τῆς ἐκρήξεως κατά τινα ἀκτῖνα τῆς Αἴτνης περίπου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐμφάνισις αὐτῆς ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος τοῦ ὄρους, ὡς τοῦτο ἐγένετο καὶ ἐπὶ τῶν ἐκρήξεων τοῦ 1883 καὶ 1886, προέρχονται ἐκ τῶν συνθηκῶν τῆς συστάσεως καὶ ἀντιστάσεως τῶν πλευρῶν τοῦ μεγάλου ἡφαιστείου.

Τὰ ὑπὸ τοῦ L. de Coppet ἐσχάτως γενόμενα πειράματα ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τοῦ μεγίστου τῆς πυκνότητος τῶν ἐν ὕδατι διαλύσεων τοῦ οἰνοπνεύματος δεικνύουσιν ὅτι ἡ ταπείνωσις τῆς θερμοκρασίας τῆς πήξεως τῶν διαλύσεων τοῦ οἰνοπνεύματος εἶνε ἐπαισθητῶς ἀνάλογος πρὸς τὸ ἐνεχόμενον ποσὸν τοῦ οἰνοπνεύματος συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τοῦ Bagden. Ἀλλ' ἡ ταπείνωσις τῆς θερμοκρασίας τοῦ μεγίστου οὐδόλως εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ οἰνοπνεύματος.

Προκειμένου περὶ τῶν διαλύσεων αἵτινες ἐνέχουσι μικρὰν ποσότητα οἰνοπνεύματος, δὲν ὑπάρχει ταπείνωσις θερμοκρασίας, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἀνύψωσις τῆς θερμοκρασίας τοῦ μεγίστου τῆς πυκνότητος.

Ὁ κ. Ballaud ἐξετέλεσεν ἐπὶ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ διπυρίτου διάφορα πυρίμαχα πειράματα, ὧν τὰ ἀξιολογώτερα πορίσματα εἶνε τὰ ἑξῆς:

α) Ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ θερμοκρασία τοῦ ἄρτου κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπὸ τοῦ κλιβάνου ἐξόδου αὐτοῦ κυμαίνεται πάντοτε μεταξὺ 970 καὶ 1000· ἡ θερμοκρασία αὕτη ταπεινοῦται βαθμηδὸν καὶ μάλις μετὰ 5 ἢ 6 ὥρας ὁ ἄρτος λαμβάνει τὴν θερμοκρασίαν τοῦ περιβάλλοντος.

β) Ὅτι τοῦ ἄρτου ἡ ψίξ(ψίχα)ἐνέχει 38—49 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ὕδατος, τὸ δὲ ῥλόγωμα 16—25 %· ὅθεν ἔπεται ὅτι, ὑπὸ ἔποψιν θρεπτικότητος, 100 γρμ. ῥλογώματος ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 135 γρμ. ψιχός.

γ) Ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἐν τῇ ψιχὶ πρὸς τὸ τοῦ ἐν τῷ ῥλογώματι ἐνεχομένου ὕδατος εἶνε ἀνεξάρτητος τοῦ βάρους τοῦ ἄρτου καὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ.

δ) Ὅτι, ἀντιστρόψως, τὸ ποσὸν τοῦ ἐνεχομένου ὕδατος μεταβάλλεται ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀποστάσεως τοῦ ἐξεταζομένου τμήματος τοῦ ἄρτου.

ε) Ὅτι τὸ ποσὸν τοῦ ἐν τῷ ἄρτῳ ἐνεχομένου ὕδατος ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ βάρους τοῦ ἄρτου τούτου: ἄρτος στρογγύλος τῶν 1500 γρμ. ἐνέχει ἀναλόγως περισσότερον ὕδωρ ἢ ὅσον ἄρτος στρογγύλος τῶν 750 γρμ., ἢ ὅσον ἄρτος ἐπιμήκης τοῦ αὐτοῦ βάρους. Ὅθεν ἕπεται ὅτι οἱ ἄρτοι οἱ ἔχοντες ἐπίμηκες τὸ σχῆμα εἶνε προτιμώτεροι τῶν στρογγύλων τοῦ αὐτοῦ βάρους ὡς θρεπτικώτεροι.

ς) Ὅτι τὸ ἐν τῷ στρατιωτικῷ διπυρίτῃ ἐνεχόμενον ὕδωρ κυμαίνεται, κατὰ τὰς ἐποχάς, μεταξὺ 11 καὶ 14 %. Εὑρίσκεται δὲ διανεμημένον ὁμοειδῶς εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ ἄρτου ἄνευ διαπρίσεως.

ζ) Ὅτι ὁ ἀπὸ τοῦ κλιβάνου ἐξερχόμενος ἄρτος, τιθέμενος εἰς τόπον ξηρὸν καὶ καλῶς ἀεριζόμενον, ξηραίνεται βραδέως ὥστε νὰ περιέχῃ ἐπὶ τέλους μόνον 12—14 % ὕδατος, ἤτοι ἄσον συνήθως ἐνέχει ὁ σῖτος καὶ τὸ ἄλευρον.

η) Ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἀποξηράνσεως κυμαίνεται μεταξὺ 30 καὶ 40 ἡμερῶν προκειμένου περὶ τῶν ἄρτων τῶν 750 γρμ., μεταξὺ δὲ 8 καὶ 10 ἡμερῶν διὰ τοὺς μικροὺς ἐπιμήκεις ἄρτους τῶν 70—100 γραμμαρίων.

Τὸν οὕτως ἀπεξηραμένον τοῦτον ἄρτον προτείνει ὁ Ballaud νὰ χρησιμοποιῶσιν ἐν τῷ στρατῷ ἀντὶ τοῦ ἐν χρήσει διπυρίτου, ὡς ἀναμφισβητήτως ἀνώτερον ἐκείνου.

ΧΡΟΝΙΚΑ. — Οἱ Παρίσιοι φωτίζονται τό γε νῦν διὰ 175000 ἠλεκτρικῶν λαμπτήρων περίπου, τιθεμένων εἰς ἐνέργειαν ὑπὸ τῶν κεντρικῶν σταθμῶν διὰ δυνάμεως 17500 ἵππων[1].

Ἐκ δὲ τῶν 85000 οἰκιῶν τῶν Παρισίων μόνον 20,000 φωτίζονται διὰ φωταερίου, οὗτινος ἡ δαπανηθεῖσα ποσότης τῷ 1894 ἀνῆλθεν εἰς 283 ἑκατομμύρια κυβικῶν μέτρων.

— Ἡ ἐν Παρισίοις ἐπιδημία τῆς χολέρας θεωρεῖται λήξασα. Τὰ πλεῖστα τῶν θυμάτων, μὴ ἀνελθόντων εἰς 2000, ἀνήκουσιν εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις· δύο ἀνωμαλίαι ἀναγράφονται: α) ὅτι τὸ 13ον τμῆμα, τὸ πτωχότερον τῶν Παρισίων καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἐπιδημιῶν συνήθως προσβαλλόμενον, πολὺ ὀλίγον προσεβλήθη ὑπὸ τῆς χολέρας· β) δὲ ὅτι ἡ μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐπιδημίας προσβληθεῖσα ζώνη τῆς πόλεως, ἡ ἕκτη, εἶνε ἀκριβῶς ἐκείνη ἥτις οὐδέποτε λαμβάνει ὕδωρ τοῦ Σηκουάνα, ἡ δὲ παρακειμένη εἰς ταύτην 2α ζώνη, ἡ κατὰ δεύτερον λόγον βαρέως προσβληθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπιδημίας, δὲν εἶχε λάβει ὕδωρ τοῦ Σηκουάνα ἢ πολλὰς ἑβδομάδας πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς νόσου.

— Ὁ πεπολιτισμένος κόσμος ἐχρησιμοποίησεν ἔρια, ὧν τὸ ποσόν, τῷ 1890, ἀνῆλθεν εἰς 900 ἑκατομμύρια χγ. Ἡ παραγωγὴ τοῦ 1879 ἦτο μόνον 700 ἑκατομ. χγ., ἤτοι ἐντὸς 10 ἐτῶν ηὐξήθη κατὰ 30 % περίπου. Ἡ μεγαλειτέρα παραγωγὴ ὀφείλεται εἰς τὰς χώρας τοῦ Λαπλάτα, εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Αὐστραλίας καὶ τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

— Ὁ κ. Vogikof, στηριζόμενος καὶ ἐπὶ τοῦ Glaisher γενομένων παρατηρήσεων ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀποφαίνεται ἐν τῇ Meteorologische Zeitschrift ὅτι οἱ χειμῶνες τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου γίνονται ἡπιώτεροι. Ἐν τῇ Β. καὶ κεντρικῇ Ρωσίᾳ, ἡ ἐπικρατοῦσα γενικῶς γνώμη εἶνε ὅτι οἱ χειμῶνες εἶνε ὀλιγώτερον ἢ ἄλλοτε βαρεῖς. Οὐδὲν ἧττον, οἱ χειμῶνες τοῦ Καυκάσου καὶ τοῦ Τουρκεστὰν ἦσαν δριμύτεροι, αἱ δὲ χρονολογίαι τῆς πήξεως καὶ τήξεως τοῦ Οὐδσωνος δεικνύουσιν ὅτι ἡ μεταβολὴ δὲν ἦτο τοπική, ἀλλ' ὅτι γενικώτερον τὸ ψῦχος ηὐξήθη πρὸς βορρᾶν τοῦ 40οῦ παραλλήλου. Αἱ ἐν Πετρουπόλει ἀπὸ τοῦ 1744 μέχρι τοῦ 1890 γενόμεναι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας, δεικνύουσιν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ψυχρῶν ἡμερῶν ἐπαισθητῶς ἠλαττώθη κατὰ τὸ πλάτος τοῦτο καὶ ὅτι, ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1890, αἱ ταπειναὶ θερμοκρασίαι ἦσαν σπανιώτεραι ἢ ἄλλοτε, μόλις ἀνερχόμεναι ἐν γένει εἰς τὸ ἥμισυ τῶν κατὰ τὸ τέλος τοῦ τελευταίου καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος παρατηρηθεισῶν.

— Κατὰ τοὺς πίνακας τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ γραφείου τῆς στατιστικῆς τῷ 1891, ἐπὶ 688.1 ἀποθιωσάντων εἰς ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 20 ἐτῶν, ἐν ταῖς 15 πολυανθρωποτέραις πόλεσι τῆς Ἑλβετίας, 425 (366 ἄνδρες καὶ 59 γυναῖκες), ἤτοι 60 % περίπου, ἀπέθανον ἐξ ἀλκοολισμοῦ. Ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν τούτων στηριζόμενοι εὑρίσκομεν ὅτι, καθ' ὅλην τὴν Ἑλβετίαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων τοῦ ὀλεθρίου τούτου πάθους ἀνῆλθε, τῷ 1891, εἰς 2500.

— Αἱ ἐργασίαι πρὸς συνένωσιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς διερχομένης διὰ τῶν Κορδιλλιέρων τῶν Ἄνδεων ἐξακολουθοῦσι μετὰ δραστηριότητος. Ἡ σιδηροδρομικὴ αὕτη ὁδὸς εἶνε χωρισμένη εἰς δύο τμήματα, τὸ τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας, μήκους 182 χμ., καὶ τὸ τῆς Χιλῆς, μήκους 64 χμ. Τὸ τμῆμα τῆς Ἀργεντινῆς εὑρίσκεται ἐν τῷ τελειοῦσθαι, τὸ δὲ τῆς Χιλῆς, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν σήραγγες 3 χμ. μήκους, πιθανῶς θὰ συμπληρωθῇ μετὰ 3 ἢ 4 ἔτη.

Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος εἶνε στενός, πλάτους 1 μ. μετὰ τμήματος ὀδοντωτοῦ διὰ τὴν διάβασιν τῶν ὀρεινοτέρων μερῶν. Τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς γραμμῆς θὰ κεῖται εἰς 3500 μ. ἀπὸ τοῦ ἐδάφους κατακόρυφον ἀπόστασιν.

— Μεταξὺ τῶν ἐσχάτως γενομένων ἀξιολόγων πειραμάτων ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ ψύχους κατὰ τὰς ζυμώσεις, ὑπὸ τοῦ d'Arsonval, καὶ ἐπὶ τῆς δραστικότητος τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ κατὰ τὰς λίαν χαμηλὰς τεχνητὰς θερμοκρασίας, ὑπὸ τοῦ Dastre, διακρίνονται τὰ ὑπὸ τοῦ Raoul Pictet πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν γενόμενα.

Κατὰ ταῦτα, πέραν τῆς θερμοκρασίας τῶν —150° οὐδεμία χημικὴ ἀντίδρασις λαμβάνει χώραν· ἐὰν, ἐν παραδείγματι, ὑπὸ τοιαύτην θερμοκρασίαν, τεθῶσιν εἰς ἐπαφὴν θειϊκὸν ὀξὺ καὶ κάλι, ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἕνωσις δὲν γίνεται· προστιθεμένου δὲ βάμματος ἡλιοτροπίου, τοῦτο διατηρεῖ τὸν κυανοῦν αὐτοῦ χρωματισμόν. Παραδόξως δέ, τὰ φαινομενικῶς ἀδρανῆ ταῦτα σώματα ἀναλαμβάνουσι τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἅμα δι' αὐτῶν διέλθῃ ἠλεκτρικόν τι ῥεῦμα. Ἀξιοπαρατήρητον εἶνε ὅτι τὸ ῥεῦμα διέρχεται διὰ πάντων τῶν σωμάτων· εἰς θερμοκρασίαν —150°, ἅπαντα τὰ σώματα εἶνε εὐηλεκτραγωγά· δὲν ὑπάρχουσι μονωτήρια. Ἡ ὑπὸ τοιαύτην θερμοκρασίαν ἐξαφάνισις τῶν φαινομένων τῆς χημικῆς συγγενείας δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπιτυχῶς πρὸς παραγωγὴν ἐντελῶς ἀμιγῶν χημικῶν σωμάτων. Τοιαῦτα, ἀπολύτως ἀμιγῆ, παρεσκεύασεν ἤδη ὁ Pictet, τὸ οἰνόπνευμα, τὸ χλωροφόρμιον, τὸν αἰθέρα καὶ τὴν γλυκερίνην.

— Ἐσχάτως ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ O. P. Hay, ἐν Βασιγκτών, τετρασέλιδον βιβλιάριον, περιγράφων παρατηρήσεις τοῦ συγγραφέως καὶ ἄλλων ἐπὶ παραδόξων ἰδιοτήτων ἀμερικανικῆς τινὸς σαύρας, τοῦ γένους *Phrynosoma*. Τὸ ἑρπετὸν τοῦτο, ὑπὸ τῶν Μεξικανῶν καλούμενον «ἱερὸς ψρύνος» ἰσχυρῶς ἐρεθιζόμενον, ἐκσφενδονίζει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀποδερματώσεως αἷμα ἄφθονον εἰς ἀρκετὴν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπόστασιν. Ὁ κ. Hay θεωρεῖ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἑκούσιον καὶ σκοπὸν ἔχον τὴν ἄμυναν τοῦ ζῴου, καθ' ἣν ἀκριβῶς ἐποχὴν τοῦτο, ἐστερημένον τοῦ δέρματος αὐτοῦ, ἀσθενῆ παρέχει ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν πτηνῶν ἢ τῶν ὄφεων. Προέρχεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸ αἷμα ἐκ τῶν αἱματοφόρων τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀγγείων συγκοινωνούντων μετά τινος ἐνδοκρανίου κοιλότητος φερούσης μυϊκὰς ἶνας, συστελλομένης δὲ ταύτης, ἡ πίεσις τοῦ αἵματος αὐξάνει καὶ ἐντεῦθεν ἐπέρχεται ῥῆξις τῶν ἐπιπολῆς μικρῶν ἀγγείων τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ὁπωσδήποτε τὸ ζήτημα εἶνε λίαν περίεργον καὶ χρῆζον ἰδιαιτέρας μελέτης. Παρόμοιον φαινόμενον παρετηρήθη πρὸ εἰκοσαετίας ἐπὶ πολλῶν σαυρῶν τοῦ αὐτοῦ εἴδους ὑπὸ τοῦ J. Vallace, κατὰ δὲ τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φαινόμενον δὲν εἶνε μόνιμον οὐδὲ ἀναφαίνεται εἰς ἅπαντα τὰ ἄτομα τοῦ εἴδους τούτου.

Η. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

---

1) Ὁ κομήτης οὗτος κατατασσόμενος μεταξὺ τῶν περιοδικῶν κομητῶν, ὧν μία μόνη ἐμφάνισις εἶνε γνωστή, ἀνεκαλύφθη τῷ 1884 καὶ ἔχει διάρκειαν ἀστρικῆς περιόδου 6,775 ἐτῆ.

1) Ἵππος = συνθηματικὴ μονὰς πρὸς μέτρησιν τοῦ ὑπὸ τῶν μηχανῶν παραγομένου ἔργου· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 75 χιλιογραμμόμετρα (ὧν ἕκαστον παριστᾷ ἔργον ἀπαιτούμενον πρὸς ἀνύψωσιν 1 χγ. εἰς ὕψος 1 μ. ἐν 1 λ'') καὶ ἑπομένως ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἔργον δι' οὗ ἀνυψοῦνται 75 χγ. εἰς ὕψος 1 μ. ἐν 1 λ''.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΕΡΔΗ.—*Ἐτάιδος ἐπὶ τῆς Διονυσίας, ἔργον εἰς πράξεις εἴκοσιν, τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ*—*Ἡ Καμελιοφόρος, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε, τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, τῆς Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας*—*Ἄρτεμις ἢ τὸ ἐγκλημα ἐν ἐπνοβασίᾳ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε, τοῦ Δυνερῆ*—*Λουΐζα Μίλλερ, τοῦ Schiller*—*Χρονικά.*

Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν Διονυσίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, ἥτις ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἡμετέρου θεάτρου Βέρδη τῷ παρελθόντι σαββάτῳ, καὶ περὶ ἧς βραχέα εἶπον ἐν τῇ προτέρᾳ μου Ἐπιθεωρήσει, ἐπανέρχομαι, διότι θαυμάζω καὶ ἀγαπῶ τὸν Δουμᾶ, ὅσον οὐδένα τῶν νεωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς ρωμαντικῆς δραματικῆς ποιήσεως, ἐπανέρχομαι, διότι ἡ Διονυσία ἐνέχει τοσαύτας ἀρετάς, διότι εἶνε ἔργον, ὅπερ ἐξόχως μοὶ ἀρέσκει, εἶνε ἔργον περὶ οὗ πολλὰ ἐγράφησαν. Ὁ νῦν κριτικὸς τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων», τῆς συντηρητικωτάτης καὶ ἐγκρίτου τῶν Παρισίων ἐφημερίδος, Jules Lemaître, γράφων τῷ 1885 ἐκτενῆ καὶ ἐμβριθῆ μελέτην περὶ αὐτῆς ἐν τῇ «Πολιτικῇ καὶ Φιλολογικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Revue Bleue), κατέλαβεν ὀκτὰ περίπου τῶν εἰς μέγα τέταρτον σελίδων αὐτῆς, ὁ δὲ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων» κριτικὸς Louis Ganderax ἀφιέρωσε τρεισκαίδεκα σελίδας τῇ tragédie domestique καὶ τῷ drame moral, ὡς χαρακτηρίζει τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ἐξόχου ἀκαδημαϊκοῦ, ἄλλοι δὲ ἀλλαχοῦ ἐπίσης μελέτας κοινωνικὰς τε καὶ ψυχολογικὰς κατεχώρισαν, πάντες δέ, καὶ οἱ ἀντιφρονοῦντες τῷ Δουμᾷ, ἀνεκήρυξαν αὐτὸ ὡς ἔξοχον ἔργον. «Πάντες γινώσκουσι, λέγει ὁ Lemaître, τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τί ἐστι Διονυσία· ἡ Διονυσία (Denise) ἐστὶ πάντως λίαν καλὸν δρᾶμα, ἐνδιαφέρον, ἑλκύον τὴν τοῦ νοῦ ἔνταση μέχρι κοπώσεως καὶ μέχρις ἐξερεθισμοῦ τινος, δρᾶμα τοῦ βελτίστου Δουμᾶ, τοῦ τὰ μάλιστα πυκνοῦ, τοῦ τὰ μάλιστα ποικίλου, τοῦ τὰ μάλιστα θαρραλέου, τοῦ τὰ μάλιστα μεθοπινδύνου, τοῦ τὰ μάλιστα δεξιοῦ καὶ τοῦ τὰ μάλιστα ἀνθρωπίνου. Τῆς μεγίστης σημασίας τοῦ ἔργου τούτου ἀποδεῖξις αἱ ἀτελεύτητοι συνδιαλέξεις καὶ συζητήσεις, ἃς ἐξήγειρον ἀμέσως περὶ αὐτό. Δύναται τις νὰ ὁμιλῇ ἐπὶ ὥρας χωρὶς νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ θέμα, τοσοῦτον ἐστὶ τοῦτο πλούσιον καὶ τοσοῦτον ἡ διεξαγωγὴ αὐτοῦ ἐστι πρωτοφυής. Τὸ ἔργον ἐστὶ τοσοῦτον ζωηρὸν καὶ τοσοῦτον πλήρες, ὥστε ἅμα ἰδόντος τινὸς αὐτό, αἱ ἰδέαι ἐπιφαίνονται κατὰ πλῆθος, πιέζονται, σπεύδουσι πᾶσαι ὁμοῦ νὰ ἐξέλθωσιν. Ἀλλὰ πρέπει πρῶτον νὰ ποιήσω περίληψιν τοῦ δράματος χάριν ἐκείνων, οἵτινες οὔπω γινώσκουσιν αὐτό». Καὶ ταῦτα μὲν λέγει ὁ κ. Lemaître ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς μελέτης αὐτοῦ, καταλήγων δὲ ἐπιπροσθέτει, πλέξας πρότερον τὸ ἐγκώμιον τοῦ Δουμᾶ: «Γινώσκετε πολλὰς κωμῳδίας μᾶλλον σοβαρῶς ἐφελκυούσας καὶ μᾶλλον ἐξεγερτικὰς τοῦ *Demi-Monde*, τοῦ *Fils naturel* καὶ τῆς Denise; Γινώσκετε ἐξ αὐτῶν ἔργον, ὅπερ ἐνέχει ταυτοχρόνως πλείονας συγκινήσεις καὶ ἰδέας; ὅπερ καταλείπει ὑμῖν ἥττονα χρόνον πρὸς σκέψιν, βλέπουσιν αὐτὸ καὶ ὅπερ ἀναγκάζει ὑμᾶς ἐπὶ μᾶλλον νὰ σκεφθῆτε, ἀναγινώσκοντας αὐτό;» Ὅτι δὲ τὸ ἔργον ἀνεγνώσθη ἐπίσης, φανεροῦται καὶ ἐκ τούτου ὅτι ἡ ἔκδοσις, ἣν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἔχω, γενομένη τῷ 1888, ἐστὶν ἡ τριακοστὴ τρίτη, οὐ πρὸ πολλῶν δ' ἡμερῶν ὁ Δουμᾶς ἐξέδωκεν ἐν ἰδίῳ τόμῳ μετὰ προλεγομένων τὴν Διονυσίαν καὶ ἄλλα δύο ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ganderax, ἀποπερατῶν τὴν μελέτην αὐτοῦ, ἐπιλέγει· «Οὔτε μελόδραμα, οὔτε θέσις, ἀλλὰ «tragédie domestique» καὶ «drame moral» ἐστὶν ἡ Διονυσία. Ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ ἠθικολόγος, ὁ παρατηρητὴς τοῦ βίου καὶ ὁ διδαστὴς αὐτοῦ, ὁ ζωγράφος καὶ ὁ μεταρρυθμιστὴς αὐτοῦ, οἱ δύο οὗτοι ἀντίπαλοι οὓς πολλάκις εἴδομεν παλαίοντας ἐν τῇ Δουμᾷ, νὰ φύσωσιν αὐτὸν ἐναλλάξ ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ δέ, αἱ δύο αὗται μεγαλοφυΐαι συνεφιλιώθησαν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ.

« . . Ἐνεμείναμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου μᾶλλον παρὰ εἰς τὸ ἐγκώμιον ἢ τὴν κατήχησιν τῶν λεπτομερειῶν, ἅπερ ἐπὶ μᾶλλον θὰ ἔπραττεν. Εὐτυχὲς ἐὰν ἠδυνήθημεν νὰ καταστήσωμεν καταληπτὸν ὅτι ἡ Διονυσία, καίπερ δύνασις καθαρῶς συλλήψεως, ἐστὶν ἔργον ἀνθρώπινον ἀπὸ τὴν ὀπτικὴν σημασίαν—ὀπτικὴν ὁρᾶτον—, τῆς λέξεως». Οὕτω κρίνει ὁ ἄλλοτε κριτικὸς τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων», τὸ ἔργον τοῦ Δουμᾶ, ὅπερ ἕτερος κριτικὸς περίφημον (fameuse) ἀποκαλεῖ. Καὶ ἀληθῶς ἐγένετο τοιοῦτον. Ἐνέχει πρόσωπά τινα, οἷα τὸ πρωταγωνιστοῦν, ἡ δεσποινὶς Διονυσία Brissot, ἡ ἡρωϊκὴ καὶ ἐκπεσοῦσα μέν, ἀλλὰ τῇ σώφρονι αὐτῆς πολιτείᾳ μετὰ ταῦτα ἐξαγνισθεῖσα διὰ τοῦ ὡς ἀναδόχου Thouvenin, ἀναβαπτισθεῖσα τῇ ἐξομολογήσει, ὁ κόμης Ἀνδρέας Bardannes, τίμιος χαρακτήρ, ὁ Thouvenin, ὁ αὐστηρὸς καὶ ἀπανὴς ἠθικολόγος, ὁ Brissot, ἀπόμαχος στρατιωτικός, τετιμημένος παρασήμῳ, τιμιώτατος δέ, καὶ ἡ ἀθῶα καὶ ἄφελὴς Μάρθα. Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι προκαλοῦσαν πολλὰς κρίσεις καὶ συζητήσεις, οὐχὶ ὅμως παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ, πανταχοῦ τοῦ κόσμου. Παρ' ἡμῖν οὐδεμία συζήτησις, οὐδεμία κρίσις πραγματικὴ περὶ τοῦ ἔργου, τοῦ εἴδους αὐτοῦ, οὔτε περὶ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ζητήματος, ὅπερ τίθησι καὶ λύει ὁ ζωγράφος τοῦ βίου Δουμᾶς. Μάτην προσεπάθουν, περιερχόμενος τὰς αἰθούσας τοῦ θεάτρου Βέρδη κατὰ τὰ διαλείμματα, νὰ κούσω ἰδέαν τινά. Οὐδεμίαν. Οἱ πάντες ἀπεθαύμαζον τὸ ἔργον, εὕρισκον αὐτὸ ὡραῖον, λαμπρόν, ἀλλὰ πλέον τούτου οὐδέν. Φανεροὶ ἦρά γε τοῦτο ὅτι ἔχουσι δίκαιον ἐκεῖνοι, οἵτινες λέγουσι περὶ ἡμῶν ὅτι ὑστερούμεθα παρατηρήσεως; Ἡ μόνη παρατήρησις, ἥτις ἐγένετο κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Διονυσίας ὡς καὶ τῇ ἐπιούσῃ τὴν τῆς Καμελιοφόρου ἐστὶν ὅτι τὰ τοιαῦτα ἔργα δὲν προσελκύουσι κόσμον. Τοῦτο θεωρῶ προσβολὴν τοῦ φιλοκάλου τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, διότι τοῦτο θὰ εἴπῃ ὅτι ἀποστρέφεται αὐτὰ ἔργα, ἅπερ ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις θεάτροις ἐδιδάχθησαν, ἅπερ ὡς ἄριστα πανταχοῦ ἀνεκηρύχθησαν καὶ προαιρεῖται, ἔργα ἀγνώστων συγγραφέων, ὡς τὰ Κόκκινα Παντελόνια, ἔργα καταβιβάζοντα τὴν τέχνην ἀπὸ τὰ αἰθέρια αὐτῆς ὕψη εἰς τὰ δωμάτια τῶν ὑπηρετριῶν καὶ τοὺς λαχανοκήπους. Ἐὰν οὕτως εἶχε οὐδέποτε θὰ κατωρθοῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν καλὸν θέατρον, οὐδέποτε οἱ ὑποκριταὶ θὰ προοδεύσωσι, διότι ἀναγκάζομεν αὐτοὺς νὰ διδάσκωσιν ἔργα, ἅπερ καὶ αὐτοὺς ἐξευτελίζουσί τε καὶ βλάπτουσι.

Τὴν Διονυσίαν διεδέξατο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῇ ἐπιούσῃ, κυριακῇ, ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ τὸ ἔργον τῆς νεότητος τοῦ Δουμᾶ, ἡ Καμελιοφόρος (Dame aux Camélias), ἣν θὰ προετιμῶμεν ἐπιγραφομένην Μαγδαληνήν. Τὸ δρᾶμα ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον κατὰ ψεβρουάριον τοῦ 1852, ἄγοντος τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ (ἐγεν. τῷ 1824), ἐδιδάχθη δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Παρισίων *Vaudeville*, ὑποδυομένης τὸ πρόσωπον τῆς Μαργαρίτας Gautier τῆς Doche, τὸ δὲ τοῦ Armand τοῦ Fechter. Τὸ δρᾶμα ὡς γνωστὸν ἔχει ὡς πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον τὴν Μαρίαν Duplessis, τὴν διάσημον ἐπὶ ὡραιότητι καὶ πλούτῳ Μαγδαληνήν, ἥτις γεννηθεῖσα ἐν χωρίῳ τινὶ τῆς Νορμανδίας ἀπέθανε πρόωρος ἐν Παρισίοις τῷ 1846. Ἐπὶ ταύτης ὁ Δουμᾶς συνέταξε μυθιστόρημα, τὴν Dame aux Camélias, κληθεῖσαν οὕτω διότι ἕνεκα τῆς νευρικῆς αὐτῆς καταστάσεως οὐδενὸς ἄνθους τὴν εὐωδίαν ἠνέχετο, ἐχρῆτο δὲ καμελίαις μόναις. Τὸ μυθιστόρημα ἐστέφθη ὑπὸ μεγίστης ἐπιτυχίας, ἐφ' ᾧ καὶ μετέτρεψεν αὐτὸ ὀνειρώς συγγραφεὺς εἰς δρᾶμα. Διὰ τοῦτου δὲ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον, ἐν ᾧ τοσαύτας ἔδρεψε δάφνας ὥστε νὰ λογίζηται ὡς ὁ κυριώτατος τροφοδότης τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας, ὡς ὁ κρατίστος ἀντιπρόσωπος τῆς νεωτέρας ρωμαντικῆς σχολῆς, ὡς ὁ λέων τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας, ὡς ἀπεκάλεσεν αὐτὸν βιογράφος αὐτοῦ τις, βαδίζων ὡς κατακτητὴς ἐπὶ τοῦ παριστινοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔχει τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ, ἐφ' οὗ δὲ ἐλπίζει ὅτι θὰ ἐγείρωσι καὶ τὸν ἑαυτοῦ. Ὁ Δουμᾶς γνώσκει τὸν ἄνθρωπον, ἐπουλοῖ τὰς πληγὰς τῇ ἐρυθρῷ σιδήρῳ, ἐστὶ ἀπηνὴς χειρουργός, ὅστις ποιεῖται τὸν ἀσθενῆ αὐτοῦ σύρλιάζοντα, καὶ τίθησι χαλύβδινον δάκτυλον ἐπὶ τῶν χαινουσῶν πληγῶν. Τί θὰ ἐγίγνετο ἄνευ αὐτοῦ ἡ Γαλλικὴ-Κωμῳδία; ἀνακράζει ὁ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῷ «φιγαρῷ» σκιαγραφήσας αὐτόν. Ἔδωκεν αὐτῇ τὴν Etrangère, ἔργον λαμπρότατον, ἔργον ἐν ᾧ φέρεται μία τῶν θαυμασιωτέρων δυωδιῶν τοῦ ἔρωτος ἐξ ὧν ποτε ἠκούσθησαν, ἐδώρησατο αὐτῇ τὴν Διονυσίαν καὶ τὴν Francillon καὶ ὑπισχνεῖται τῷ θεατρικῷ κόσμῳ καὶ τοῖς πολλοῖς θαυμασταῖς αὐτοῦ τὸν Chemin de Thèbes. Ἡ Dame aux Camelias ἔσχε καὶ τόδε τὸ εὐτύχημα, ὅτι ἐμελοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἐξόχου μελοποιοῦ Βέρδη τῷ 1856. Πᾶσι γνωστή ἐστιν ἡ Traviata, μελόδραμα εἰς πράξεις τρεῖς. Ἐν τῷ μελοδράματι ἡ Μαργαρίτα Gautier φέρεται ὡς Violetta Valery καὶ ἡ χρονολογία τοῦ δράματος ὥρισται τῷ 1700. Καὶ τὸ δρᾶμα τοῦ Δουμᾶ ὡς καὶ τὸ μελόδραμα τοῦ Βέρδη εἰσὶ γνωστὰ πᾶσιν, ἐφ' ᾧ καὶ τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα ἀρκοῦντα νομίζω, πρὸς ὑπόμνησιν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἱστορίας τοῦ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἀναβιβασθέντος ἔργου ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ δραματικοῦ θιάσου ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Βέρδη.

Εἴπομεν ἤδη ὅτι πρώτη διέπλασε τὸν χαρακτῆρα τῆς Μαργαρίτας ἡ Mme Doche, μετ' αὐτὴν δὲ ἡ δεσποινὶς Patti, ἡ Nilsson εἶτα, ἡ Σάρρα Bernarhardt, ἡὲν Βιέννῃ νῦν θριαμβεύουσα Duse (κατὰ Σάρραν) καὶ ἄλλαι. Βεβαίως ἡ διάπλασις τοῦ χαρακτῆρος οὐχὶ ὑπὸ πασῶν ὁμοίως ἐν πᾶσιν ἐγένετο, διότι ἄλλη ἄλλως ἐν ταῖς λεπτομερείαις ὑπεκρίνατο. Περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ὑποδυσαμένης ἐν τῷ θεάτρῳ Βέρδη τὴν Μαργαρίταν δεσποινίδος Αἰκατερίνης Βερώνης μετὰ θάρρους λέγω ὅτι ἀξία συγχαρητηρίων, ὅτι ὡς ἀντελήφθη τοῦ χαρακτῆρος, μᾶλλον πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Duplessis σύμφωνον μετάτεχνης ἀπέδωκεν αὐτόν. Ἀπὸ τῆς τρίτης, ἀφ' ἧς ἰδίᾳ ἀναπτύσσεται τὸ δρᾶμα, μέχρι τῆς 5ης πράξεως, ἡ δεσποινὶς Βερώνη κατέδειξεν ὅτι κέκτηται καλλιτεχνικὰς ἀρετὰς οὐ τὰς τυχούσας, ἐπομένη δὲ τῇ τῆς Λεκουβρὲρ σχολῇ, φεύγει τὰς ὑπερβολάς. Ἡ κατὰ τὴν πέμπτην πρᾶξιν ἀγωνία ἐπαίχθη κάλλιστα. Μετὰ λύπης δὲ παρετήρησα ὅτι ἡ δεσποινὶς Βερώνη δὲν ὑπεβοηθήθη ἐπαρκῶς ὑπὸ τοῦ ὑποδυσαμένου τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρμάνδου κ. Πεταλᾶ, ὃν γινώσκω ὡς ἐκ τῶν καλῶν ὑποκριτῶν τοῦ ἡμετέρου θεάτρου. Οὐχ ἧττον ἐν τῷ συνόλῳ ἡ διδασκαλία τῆς Καμελιοφόρου διεξήχθη καλῶς, κάλλιστα δὲ ἡ τῆς Διονυσίας. Τινὰς τῶν ὑποκριτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ θιάσου παρακαλῶ νὰ προσέχωσιν εἰς τὸ λέγειν αὐτῶν, νὰ ἀγωνίζωσι τὰς μονότονον ἀπαγγελίαν, νὰ χρωματίζωσι τὰς φράσεις καὶ νὰ ἀποδιδῶσιν εἰς τὰς λέξεις τὴν προσήκουσαν ἑκάστη σημασίαν. Τὸ πρᾶγμα εἶνε δυσχερέστατον, ὁμολογῶ τοῦτο· καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ-κωμῳδίᾳ πολλάκις ὑποκριταὶ πρώτης δυνάμεως ἀποτυγχάνουσιν, ἀλλ' ἅμα γενομένης παρατηρήσεως διορθοῦνται. Δὲν ἀπαιτῶ τὸ τέλειον, ἀλλὰ τὸ δυνατόν.

Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς τρίτης ἐδιδάχθη ἡ Ἄρτεμις ἢ τὸ ἔγκλημα ἐν ἐπνοβασίᾳ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ τοῦ Δ'Ennery. Τὸ δρᾶμα τοῦτο ἐν οἷς ἔχω καταλόγοις δὲν ἀναφέρεται, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Larousse. Μέχρι τοῦ νῦν ἐδιδάχθη πολλάκις ὑπὸ τοῦ θιάσου, ὃν ὁ γηραιὸς μύστης τῆς τέχνης τοῦ Θέσπιδος κ. Ἀλεξιάδης διευθύνει. Οὐδὲν κακὸν περὶ αὐτοῦ, ὅπερ εὐχαριστεῖ πολλούς, ἐμοὶ δὲ φέρει ἀνίαν, θὰ εἴπω. Τὸ Martyre, πέρυσι διδαχθὲν ἐν ταύθα ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κ. Théo de Bolsheim ἤρεσεν. Ἐν τῇ Ἄρτέμιδι ἐπιτυγχάνει ὁ κ. Δημοσθένης Ἀλεξιάδης, ἀναδεικνυται ὁποῖος ἐστί, κάτοχος τοῦ θεάτρου. Τὴν ὑπνοβασίαν ἰδίᾳ ὑποκρίνεται μετὰ φυσικότητος, συγκινεῖ δὲ τὸ ἀκροατήριον. Ἡ δὲ δεσποινὶς Αἰκατερίνη Βερώνη καὶ ἐν τῷ δράματι τούτῳ μετὰ πλείστης τέχνης παίζει. Καλῶς ἔπαιξε καὶ ὁ κ. Βονασέρα καὶ ὁ κ. Παραδικευόπουλος.

Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς πέμπτης ὁ θίασος ἀνεβίβασεν αὐθις ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Βέρδη ἓν τῶν ἔργων τῆς περιπετειώδους νεότητος τοῦ Μιλλέρου, τοῦ ἑτέρου τῶν μεγάλων ποιητῶν τῆς Γερμανίας, τὴν Λουΐζαν Μίλλερ, ὅπερ ἀκολούθως αὐτὸς ὁποιητής, πειθόμενος τῇ συμβουλῇ τοῦ Uhland, Ῥαδιουργίαν καὶ ἔρωτα (Kabale und Liebe). Εἰ καὶ δὲ ἡ Ῥαδιουργία καὶ ὁ Ἔρως ἐδημοσιεύθη μετὰ τὴν Συνωμοσίαν τοῦ Φιέσκου (1783), ἣν τοσοῦτον ἐπιτυχῶς μετέφρασε πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὁ ἑλληνιστὴς πρίγκηψ διάδοχος τῆς Σαξωνίας-Μάϊνιγκεν Βερνάρδος, τῷ 1784, δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄθλος συνέχεια τῶν Ληστῶν.

Ὁ θίασός ἐστι πολλῶν ἐπαίνων καὶ συγχαρητηρίων ἄξιος ἐν βραχεῖ χρόνου διαστήματι τοσαῦτα καὶ το-

σοῦτον καλὰ ἔργα διδάξας. ἐξαγγείλας δὲ διὰ τὴν ἑσπέραν τοῦ σαββάτου τὴν Ἀδριανὴν Λεκουβρὲρ τοῦ Scribe, περὶ ἧς ἐν τοῖς τέσσαρσι προτέροις φύλλοις ἐκτενῆ ἐποιησάμην λόγον.

ΧΡΟΝΙΚΑ.— Ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Μεγάλῳ-Θεάτρῳ διδάσκεται κατ' αὐτὰς ἡ Σαπφώ, κωμῳδία εἰς πράξεις πέντε τῶν κ.κ. Alphonse Daudet καὶ Adolphe Belot, ἧς ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται ἡ ὑπόθεσις ἐρείδεται ἐπὶ τῆς μεγάλης τῆς Λέσβου ποιητρίας.

— Ἐν Παρισίοις τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας, οὕτως εἰπεῖν ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Μελοδράματος ἄρτι ἐκτελεσθὲν μελόδραμα εἰς πράξεις τρεῖς τοῦ Saint-Saens *Samson et Dalila*, οἱ τὰ ἔπη ἀνήκουσι τῷ Ferdinand Lemaitre. Τὸ ἔργον δὲν εἶνε νέον. Ἡ νῦν ἐπανάληψις αὐτοῦ ἐστέφθη ὑπὸ μεγίστης ἐπιτυχίας.

— Ἡ Miss Lottie Collins, ἥτις ἐξήγειρε τὸ Λονδῖνον διὰ τοῦ περιφήμου αὐτῆς ᾄσματος Ta-ra-ra-boomde-by, μετέβη εἰς Νέαν Ὑόρκην, ὅπου θριαμβευτικῶς ἐγένετο δεκτή. Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου Standard, ἐν ᾧ ᾖδε, τῇ μετρῇ 4,000 φρ. καθ' ἑβδομάδα ὅπως ᾖδε τὴν δέκα λεπτὰ καθ' ἑκάστην. Οἱ δὲ διευθυνταὶ τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει *Casino-Théâtre* ἠθέλησαν νὰ συνεννοηθῶσι μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Standard, ὅπως ἡ Miss Collins ἀνέλθῃ καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἑαυτῶν θεάτρου, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπῄτησε 5,000 φρ. καθ' ἑβδομάδα. Δέκα λεπτὰ τὴν ἑσπέραν ἀνέρχονται εἰς ἑβδομήκοντα λεπτὰ καθ' ἑβδομάδα, ἀπέναντι 5,000. Ὅταν ἕκαστον λεπτὸν ᾄσματος τῆς Miss Collins ἀποφέρει 72 φρ. καὶ 42 1/2 ἑκατοστά. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἄλλως ὅτι ὁ χρόνος ἐστὶ χρῆμα.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Αἱ ἐθνικαὶ ἐν Εὐρώπῃ ἀντιπροσωπεῖαι εὑρίσκονται νῦν ἐν πλήρει ἐργασίᾳ, ἐκτὸς τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου, συνερχομένου κατὰ Ἰανουάριον, καὶ αἱ ἐν αὐταῖς ἐκφερόμεναι συζητήσεις προκαλοῦσι τὴν κοινὴν προσοχὴν συνεπείᾳ τῆς σπουδαιότητος τῶν θεμάτων, περὶ ἃ στρέφονται καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Ἐν Γερμανίᾳ τὸ στρατιωτικὸν νομοσχέδιον, ἐν Ἰταλίᾳ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, ἐν Αὐστρουγγαρίᾳ τὸ ζήτημα τοῦ καταναγκαστικοῦ πολιτικοῦ γάμου καὶ τὸ τῆς σχέσεως τῶν πολιτικῶν ὁμίλων, ἐν Πρωσσίᾳ τὸ τῶν ὑφῶν καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὸ τοῦ τύπου καὶ τὸ τοῦ Παναμᾶ, δὲν εἶναι ἐκ τῶν ὅλως ἀσημάντων τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει τῆς πολιτικῆς ἀναγραφομένων καὶ δικαίως τὸ εὐρωπαϊκὸν δημόσιον ἀγνοεῖ ποῦ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ νὰ συγκεντρώσῃ καὶ τί πρῶτον ν' ἀκολουθήσῃ, καθ' ἣν ὥραν μάλιστα τὰ κοινωνικὰ ζητήματα σοβαρῶς ἀνακινοῦνται καὶ δεινοτέρα βαθμηδὸν ἀποβαίνει ἡ κατὰ τοῦ κεφαλαίου πάλη τῆς ἐργασίας. Ὁ κόμης Καπρίβης, ὑποβάλλων τὸ στρατιωτικὸν νομοσχέδιον, κατέφυγεν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ προκατόχου καὶ ἀπὸ ἀντιφάσεως εἰς ἀντίφασιν περιπίπτων, ἐπειράθη νὰ αἰτιολογήσῃ τὴν διετῆ θητείαν καὶ ν' ἀποσπάσῃ τὴν ψῆφον τῶν ἐν τῇ Λευκῇ αἰθούσῃ ἀντιπροσώπων. Ἔνθεν μὲν ἐπέσειον ἐπὶ τρίωρον περίπου τὸ φάσμα τοῦ διμετώπου πολέμου, ἔνθεν δὲ ἐξῆρε τὸ ἀσφαλὲς τῆς εἰρήνης καὶ ἠγωνίζετο νὰ καθησυχάσῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους, λίαν τεταραγμένους ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν πολεμικῶν δυνάμεων τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας καὶ ἐκ τῆς προσδοκίας ὅτι ἐν ἐπαναλήψει τοῦ φοβεροῦ δράματος οἱ γερμανικοὶ στρατοὶ θὰ προσκρούσωσι κατὰ φοβερᾶς ἀντιστάσεως ἕνεκα τῶν κατὰ πᾶν βῆμα ἀμυντικῶν ἔργων τῆς Γαλλίας, ἐχούσης μάλιστα καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῆς Ρωσίας. Ἡ Γερμανία, ἥτις ἐπὶ Βίσμαρκ εἰς οὐδὲν ἐλόγιζε τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς τῶν δύο εἰρημένων δυνάμεων, ὧν ἡ συμφωνία σύμπασαν συνετάραξε νῦν τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίᾳ τὴν τριπλῆν συμμαχίαν, ἀπειλουμένην διὰ διασπάσεως τῷ 1897, ὅτε λύει τὸ συμβόλαιον αὐτῆς καὶ δυνατὴ θεωρεῖται ἡ τῆς Ἰταλίας ἀποσκίρτησις, ἡ Γερμανία, ἥτις διὰ στόματος τοῦ πρώην ἀρχιγραμματέως ἐκήρυττεν πρὸ διετίας ὅτι πάντα τὰ λεγόμενα καὶ αἱ κατ' αὐτῆς ἀπειλαὶ συντείνουσιν ἁπλῶς εἰς τὴν δαπάνην μελάνης καὶ χάρτου, συσπειροῦται νῦν πρὸ τῆς πιθανότητος νέου πολέμου καὶ ὑποπτήσσει πρὸ τῆς ὡς βεβαίας θεωρουμένης ἥττης αὐτῆς, ἐν δὲ τῇ ἀπογνώσει αὐτῆς, δίγει διὰ τοῦ νέου ἀρχιγραμματέως τὴν λεπτοτέραν τῆς τῶν Γερμανῶν καρδίας, χορδήν, ἥτις εἶναι ἡ ἀνάμνησις τῆς Ἰένας καὶ ἡ ἀντεκδίκησις ταύτης διὰ τῆς Λειψίας.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὁ βασιλεὺς Ὀθμπέρτος ἐκθειάζει τὰ τῆς εἰρήνης ἀγαθά, ἐξαίρει τὴν ἀρωγὴν τῆς Ἰταλίας ἐν τῇ ἐξασφαλίσει τῶν ἀγαθῶν τούτων καὶ ἐπαγγέλλεται τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθικῶν καὶ οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς χώρας· οὐχ ἧττον ἡ καινὴ γνώμη δὲν πείθεται εἰς τὰς ἐνεργείας ταύτας, οὐδαμοῦ διαβλέπει ἀγκυραν σωτηρίας ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ βαράθρου καὶ τὴν μόνην ἐλπίδα διαβλέπει ἐν τῇ ἀποκαρύξει τῆς νῦν ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ βασιλείου ἣν δὲν ἐδίστασαν νὰ κατακρίνωσι καὶ οἱπρώην φίλοι καὶ ἀρωγοὶ τοῦ κ. Γιολίττι, αὐτοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπὸ τῆς μεγαλομανίας πάντοτε κατεχόμενοι, διεῖδον ἐν τῇ συμπράξει τῆς χρεοκοπούσης μετὰ τῶν αὐτοκρατοριῶν τῆς μέσης Εὐρώπης ὅ,τι ὁ τῶν ἄλλων πόλεμος καὶ τὸ ἐν Σολφερίνῳ καὶ Μαγέντα ἐκχυθὲν αἷμα ἀπήνεγκε, τὴν εἰς βασίλειον δηλονότι ἀνάδειξιν τῶν μερῶν, ἅπερ ὡς γεωγραφικὴ μόνον ἔκφρασις γνωστὰ τῷ πολιτικῷ ἐτύγχανον κόσμῳ. Ἀλλ' ἀρά γε εἶναι δυνατὴ ἡ τοιαύτη ἀποκίρυξις σήμερον, ὅτε οἱ σύμμαχοι συναισθάνονται τὴν ἀνάγκην ἐπιτάσεως τῶν πολεμικῶν παρασκευῶν καὶ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀναγκάζεται νὰ κηρύξῃ ὅτι ἡ Γερμανία ἔχει ἀνάγκην ἐπικούρων, καίτοι τὸ ὄνομα τῆς Ἰταλίας δὲν μνημονεύεται, ὡς τὸ τῆς Αὐστρίας, ὡσεὶ περὶ παρωνυχίδος προῦκειτο καὶ ὡσεὶ τὸ βασίλειον τοῦτο ἀσήμαντον ὅλως διεδραμάτιζε πρόσωπον ἐν τῷ τριπλῷ συνδέσμῳ; Ἡ ἐγκαίνισις νέας νῦν πολιτικῆς ἐν Ρώμῃ συνεπάγεται ριζικὴν μεταβολὴν ἐν τῇ ἀπὸ δεκαετίας καὶ ἐπέκεινα κρατούσῃ τάξει πραγμάτων ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ ζατρικίῳ, ἑπομένως δὲ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς Ἰταλίας ἐν μέσῳ δύο ἐχθρικῶν στρατοπέδων, τοῦθ' ὅπερ δυσχερέστατον φαίνεται μετὰ τὴν τοσαύτην κατὰ τῆς Γαλλίας

ἔχθραν καὶ καταφορὰν τῶν σπουδαιοτέρων τῆς νεωτέρας Ἰταλίας πολιτικῶν ἀνδρῶν. Καταδεδικασμένη λοιπὸν εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη νὰ διατελῇ ὑπὸ τὸ φάσμα τῶν ἀπαισίων προρρήσεων τοῦ κόμητος Καπρίβι παρὰ τὰς διαδαλπιζομένας ἀπανταχοῦ εἰρηνικὰς προθέσεις, καὶ τοι οἱ ἐν Γαλλίᾳ, εὐμενῶς ἀκούοντες πᾶν τὸ εἰς τὸν στρατὸν ἀναγόμενον, οἷον εἶναι καὶ τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὴν βουλὴν νομοσχέδιον τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ κ. Φρεσινὲ περὶ καταρτισμοῦ τῶν στελεχῶν καὶ διευκολύνσεως οὕτω τῆς ἐπιστρατείας, δυσμενεῖς ἐφάνησαν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον Λουμπὲ ἐν τῷ ζητήματι τοῦ Παναμᾶ καὶ ἰδίᾳ τῆς νεκροψίας τοῦ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἐνεχομένου βαρώνου Ραϊνὰχ καὶ συντέλεσαν οὕτως εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Λουμπὲ ὑπουργείου, κυβερνῶντος ἀπὸ τῆς 15/27 φεβρουαρίου παρελθόντος, καθ' ἣν ὥραν ἀπῃτεῖτο μεῖζον συγκέντρωσις καὶ μεῖζον ἀδιαφορία τῆς βουλῆς εἰς ζητήματα, ὑπαγόμενα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δικαστηρίων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ ἑβδομὰς αὕτη ἤθελε διέλθει ἐν ἀπραξίᾳ, ὡς ἡ προλαβοῦσα, ἂν μὴ ἐπήρχετο ἡ ἀπότομος καὶ αἰφνίδιος ὑποτίμησις τῶν μετοχῶν τοῦ Μονοπωλείου ἐκπτοήσασα τοὺς κατόχους καὶ σπουδαίας ἐπενεγκοῦσα ζημίας. Οἱ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν τοιαύτην ἔκπτωσιν τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας ταύτης, αἱ ὁποῖαι οὐ πρὸ πολλοῦ ἀπελάμβανον τῆς ἐξαιρετικῆς εὐνοίας καὶ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ παρ' ἡμῖν δημοσίου, ἐξηγήθησαν μὲν ἐν τοῖς οἰκονομικοῖς δελτίοις τοῦ «Νεολόγου», οὐχ ἧττον ὅμως ἐπάναγκες θεωροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι σχετικὸν περὶ τούτου γινώσκομεν.

Οὐδεμίᾳ, νομίζομεν, ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ θέσις τῆς ἑταιρίας διατελεῖ ἡ αὐτή, οἵα ἦτο καὶ πρὸ τριῶν μηνῶν, ὁπότε αἱ μετοχαὶ αὐτῆς ἐτιμῶντο ἐν μὲν Παρισίοις φρ. 400, ἐνταῦθα δὲ λίρ. 17 1/4, καὶ σπουδαῖαι ἐγίνοντο ἐπ' αὐτῶν ἀγοραί. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μάλιστα μετὰ τὴν τελευταίαν ἔκθεσιν τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἑταιρίας, ἀναγνωσθεῖσαν ἐνώπιον τῆς γενικῆς τῶν μετόχων συνελεύσεως καὶ δημοσιευθεῖσαν διὰ τοῦ τύπου, μερίς τις δυσηρεστημένων ἢ ὑπ' ἄλλων ἀγομένη συμφερόντων ἤρξατο διὰ μυρίων κατακρίσεων καὶ ἐπικρίσεων κλονίζουσα τὰς πεποιθήσεις τοῦ δημοσίου, καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ὑπιδιώκουσα τὴν ὑποτίμησιν τῶν μετοχῶν τῆς ἑταιρίας, ὅπερ καὶ ἐπετεύχθη ἐν μέρει, διότι ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι ὑπετιμήθησαν κατὰ μίαν ὅλην μονάδα, ἐπετεύχθη δ' ἡ ὑποτίμησις διὰ μεγάλων καὶ ἐπιμόνων πωλήσεων ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Εὐρώπῃ. Ὁ κυριώτερος λόγος ὁ φερόμενος εἰς ὅλα τὰ στόματα ἦτο, καὶ εἶναι ὅτι ἡ ἑταιρία διανέμουσα εἰς τοὺς μετόχους πάντα τὰ κέρδη αὐτῆς, καὶ μὴ ἀφίνουσα ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, θὰ εὑρεθῇ κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας αὐτῆς, ἥτοι μετὰ 22 ἔτη μηδὲν ἄλλο ἔχουσα νὰ διανείμῃ εἰς τοὺς μετόχους αὐτῆς ἀπέναντι τῶν καταβληθέντων κεφαλαίων, εἰ μὴ ἐργαλεῖα καὶ οἰκοδομὰς ἐλαχίστης σχετικῶς ἀξίας. Ἐλέγετο προσέτι, καὶ ἐγράφη εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας ὅτι πολλαπλασιαζομένης ἀδιαλείπτως καὶ ἐπεκτεινομένης πανταχοῦ τοῦ κράτους τῆς καπνοφυτείας, τὰ μὲν κεφάλαια τῆς ἑταιρείας δὲν ἐπαρκοῦσι πρὸς ἀγορὰν τοῦ παραγομένου καπνοῦ, τὰ δὲ εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς ὑπάρχοντα μέσα δὲν δύνανται νὰ περιστείλωσι τὴν τεραστίας διαστάσεις λαμβάνουσαν λαθρεμπορίαν, ἑπομένως θὰ εὑρεθῇ λίαν ταχέως εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ νέα κεφάλαια παρὰ τῶν μετόχων.

Τὴν γνώμην ταύτην ἐδικαιολόγησε πληρέστατα ἡ τροποποίησις τοῦ Καταστατικοῦ, δι' ἧς παραχωρεῖται τῇ ἑταιρίᾳ τὸ δικαίωμα ἐν ἀνάγκῃ, καὶ ἀφοῦ ἀλδῇ τὴν γνώμην τῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων, νὰ ἐκδώσῃ τριακοσίας χιλιάδας μετοχῆς πρὸς λίρας τουρκικὰς 8,80, τὰς ὁποίας κατὰ προτίμησιν θὰ λάβωσιν οἱ ἀρχαῖοι μέτοχοι, ἡ σαφέστερον, οἱ κάτοχοι τῶν μετοχῶν τῆς πρώτης ἐκδόσεως. Τοῦτο καὶ μόνον ἤρκεσεν, ἵνα ἐπενέγκῃ τὸν μέγιστον κλονισμόν, διότι οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἐκδοθεισῶν νέων μετοχῶν ἄνευ ἀντισταθμίσματος, αἱ τῆς πρώτης ἐκδόσεως μετοχαὶ θὰ ὑποστῶσιν ὑποτίμησιν, ἧς οὐδεὶς δύναται νὰ προσδιορίσῃ τὰ ὅρια. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἀναγκαιοῦντος ἀντισταθμίσματος, ἡ διεύθυνσις τῆς Ἑταιρίας συνῆψε πρὸ πολλοῦ διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς κυβερνήσεως πρὸς περιορισμὸν τῆς καπνοφυτείας καὶ ἑπομένως περιστολὴν ὅσον οἱονεὶ τε τοῦ καθεστηκότος. Πρὸς τοῦτο διωρίσθησαν ἐπιτροπαὶ καὶ παρεπετροπαί, ἐγίνοντο μέχρις ἐσχάτων ἀλλεπάλληλοι συνεδριάσεις, καὶ ἠλπίζετο ὅτι θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀναγκαία συνεννόησις. Ἀλλ' ἡ ἄνευ ἀποτελέσματος παράτασις τῶν συνεδριάσεων ἐγέννησεν εὐλόγως τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ἡ συνεννόησις προσκρούει κατὰ μεγίστων καὶ ἀνυπερβλήτων πρόσκομμάτων, καὶ τέλος ἐτηλεγραφήθη ἐντεῦθεν εἰς Εὐρώπην ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις διεκόπησαν ὁριστικῶς, καὶ ὅτι ἡ Ἑταιρία εἰρήσεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκδώσῃ κατὰ τὸ παρὸν 100 χιλιάδας νέων μετοχῶν. Ἐκ τούτου ἐπῆλθεν ὁ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐκπεσμὸς ἐνταῦθά τε καὶ Εὐρώπῃ, θὰ ἐξακολούθει δὲ μετὰ μείζονος ὁρμῆς, ἂν μὴ ἐσπευδον ἐνταῦθα νὰ διαλύσωσι κατηγορηματικῶς πάσας τὰς τοιαύτας διαδόσεις, αἱ ἀπαῖαι καὶ τοῦ Γενικοῦ χρέους καὶ τῶν ἄλλων κυβερνητικῶν χρεωγράφων τὴν τιμὴν εἶχον ἐπηρεάσει. Ἐκ τῆς διαψεύσεως ταύτης ἀνεκαιτίσθη μὲν ὁ περαιτέρω ἐκπεσμός, ἐπῆλθε δὲ καὶ σχετικὴ τις βελτίωσις, ἀλλὰ τὸ ὕψος δὲν ἐπανῆλθε, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανέλθῃ εὐκόλως, ἂν μὴ δοθῶσι παρὰ τῶν ἀρμοδίων πληρέστεραι καὶ σαφέστεραι ἐξηγήσεις. Ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ πρόοδος τῆς ἑταιρίας τοῦ Μονοπωλείου συνδέεται ἀναποσπάστως μετὰ τῆς ὑπηρεσίας τῶν τόκων καὶ τῶν χρεολυσίων τοῦ Δημοσίου χρέους τῆς Τουρκίας, ἑπομένως τὰ διακυβευόμενα συμφέροντα δὲν εἶναι μικρά, οὐδ' ἀνάξια τῆς προσοχῆς καὶ τῆς μερίμνης τῶν ἀρμοδίων.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν παροῦσαν οἰκονομικὴν τῆς Εὐρώπης κατάστασιν, δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὴν ἀνθηράν, καίτοι ἐξακολουθεῖ ἡ μεγάλη ἀφθονία τῶν χρημάτων. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ γαλλικοῦ ὑπουργείου ἕνεκα ἀπροόπτου ζητήματος ἐγερθέντος ἐν τῇ Βουλῇ, ἡ βραδύτης καὶ αἱ δυσχέρειαι περὶ τὸν σχηματισμὸν νέου ὑπουργείου, αἱ ἐν τοῖς κοινοβουλίοις τῆς Εὐρώπης ἐξακολουθοῦσαι ἀφοδοὶ συζητήσεις περὶ τῶν ἐλλειμμάτων τῶν προϋπολογισμῶν, ἡ ἐπιβολὴ νέων φόρων καὶ τὰ τοιαῦτα κρατοῦσι μετέωρον τὴν κοινὴν γνώμην, δεσμεύουσι τὴν κερδοσκοπίαν καὶ πάντα τὰ κυβερνητικὰ χρεώγραφα καὶ αὐτῶν τῶν πρώτης τάξεως κρατῶν ἢ διατελοῦσι στάσιμα, ἢ εὐρίσκονται ἐν ὑποτιμήσει. Οὐδὲν λοιπὸν θαυμαστόν, ἂν καὶ τὰ ἡμέτερα χρεόγραφα, καίτοι ἐκ τῶν ἀσφαλεστάτων θεωρούμενα, διατελοῦσι στάσιμα, ἀπολέσαντα μέγα μέρος τῆς πρώην αὐτῶν ζωηρότητος.

Ὁ οἰκονομικὸς καὶ πολιτικὸς θρίαμβος τοῦ κ. Τρικούπη, ὃν προείδομεν, καὶ προείπομεν ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἡμῶν ἐπιθεωρήσει τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος, ὑπερέβη τὰς προσδοκίας καὶ τῶν μᾶλλον αἰσιοδόξων. Τὸν μέγαν καὶ λαμπρὸν λόγον αὐτοῦ κατὰ τὴν εἰσήγησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ ἠκροάσατο ἡ ἑλληνικὴ βουλὴ καὶ τὸ ἀπειράριθμον ἀκροατήριον μετ' ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ καταπλήξεως, ἐνθουσιώδεις δὲ ἐπευφημίαι καὶ χειροκροτήματα ἐκάλυψαν τοὺς τελευταίους λόγους αὐτοῦ διαβεβαιώσαντος, ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ ἔθνους ἐσώθη, ὅτι τὰ τοκομερίδια ὑπάρχουσιν ἐξησφαλισμένα ἐκ τῶν τακτικῶν τοῦ κράτους προσόδων, καὶ ὅτι ἐλήφθησαν τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς περιστολὴν καὶ βαθμιαίαν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστι-

κῆς κυκλοφορίας. Τὸν λόγον τοῦτον καὶ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ ἐξόχου ἀνδρὸς ἐχαιρέτισαν τὰ χρηματιστήρια τῆς Εὐρώπης διὰ νέας ἀξιώσεως τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων. Τῆς εὐνοίας χαρᾶς συμμετέχομεν καὶ ἡμεῖς τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ οἱ περὶ τοῦ ἐξόχου ἀνδρὸς πεποιθήσεις ἡμῶν οὐδέποτε ἐκλονίσθησαν, ἡ δὲ περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑλλάδος γνώμη ἡμῶν, ἣν τοσάκις διὰ τοῦ τύπου ὑπεστηρίξαμεν ἐναντίον τῆς γενικῆς ἀπαισιοδοξίας καὶ ἀποθαρρύνσεως, ἐκυρώθη περιφανῶς.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ σιταγορά μας ἔδειξε βελτίωσίν τινα κατὰ τὸ ἐξῆς ἡμέρον ἕνεκα ὀλίγων ψιασμάτων. Ἐκ Ρωμυλίας ἐκομίσθησαν 10,000 κοιλὰ, πωληθέντα τὰ τῆς κάτω γραμμῆς ἀπὸ 9 1/2 ἕως 10 κάτω λίβρας, τὰ δὲ τῆς ἄνω ἀπὸ 8 1/2 ἕως 9. Ἐξ Ἀνατολῆς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐκομίσθησαν 4,000 κοιλὰ, πωληθέντα πρὸς 9—9 1/2, ἐκ Κωνσταντίνης 10,000 δοθέντα πρὸς 9 1/2 καὶ ἐκ Βαλτζικίου 5,000 πωληθέντα πρὸς γρ. 9 1/2—10 κάτω λίβρας. Ἡ ζήτησις ἐπὶ τοῦ σιτηροῦ σίτου ἐξακολουθεῖ, πληρωνομένου ἀπὸ 38 ἕως 39. Ὁ ἀραβόσιτος ὅμως ἐστὶν ἠμελημένος, πάντοτε ὀνομαστικῶς τιμώμενος ἀπὸ 20—21, ἰσοθέσι δὲ ἐγένοντο πωλήσεις πρὸς 11 3/8. Ἡ σίκαλις στρεῦται ἀγοραστῶν, ὀνομαστικῶς τιμωμένη 22—23 1/2 παράδ. ἡ ὁπὰ καὶ εἰς τὴν βεσσὴν πράξεις δὲν ἔλαβον χώραν, ἐνῷ τιμᾶται 23—23 1/2 παράδες.

Ἀλεύρων ἀφίξεις ἔχομεν 16000 σάκκων τὸ πλεῖστον ἐκ Βραΐλας ἕνεκα τῆς ἐποχῆς· πράξεις ὅμως μέτριαι ἐγένοντο ἐπειδὴ οἱ ἀρτοποιοὶ εὑρίσκονται μὲ παρακαταθήκην.

Τὰ ὄσπρια μικρὸν κατὰ τὸ ἐξῆς ἡμέρον ἐκινήθησαν, πωληθέντων 3350 σάκκων φασιόλων εἰς τὴν τιμὴν τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος, ἐνῷ εἰς τὰ λοιπὰ εἴδη ἀδήμαντοι πράξεις ἔλαβον χώραν. Ἐκ τῶν σπόρων τὸ σισάμι ἐλλείπουσι καὶ ὡς ἐκ τούτου αἱ τιμαὶ των διατηροῦνται 90—92, οἱ καναρόσποροι εἰσὶ παντάπασιν ἠμελημένοι, ὀνομαστικῶς περιφερόμενοι 80—82, εἰς δὲ τοὺς καναβοσπόρους μικραὶ πράξεις γίνονται 48—50 καὶ 60—62. Ἡ κέχρις Ρωμυλίας τιμᾶται 23—23 1/2 καὶ οἱ λινόσποροι 50 1/2—51, τὰ δὲ ἀναφόνια ἀπὸ 3 1/2 ἕως 6 1/2.

Ἐκ τῶν ἀποικιακῶν αἱ ζαχάρεις ἔκλινον καὶ πάλιν, τῶν πρώτων αὐστριακῶν τιμωμένων 124—125, οἱ καφέδες ὅμως διατηροῦνται ἀπὸ 11 1/2 ἕως 14 1/2 χρυσᾶ γρόσια, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ εἴδη οὐδὲν νεώτερον συνέβη.

Εἰς τὰ ρωσσικὰ εἴδη ἐξακολουθεῖ ζωηρὰ κίνησις.

Ἐπειδὴ τὰ ἔλαια εἰς τὰ παραγωγικὰ μέρη ὑψοῦνται καὶ ἐνταῦθα βελτίωσίς τις τῶν τιμῶν ἐγένετο.

Ἡ μεγάλη ζωηρότης ἐπὶ τοῦ σιδήρου ἔπαυσεν, ἐπειδὴ ἀγορασταὶ πολλοὶ ἕνεκα τῶν κακῶν καιρῶν δὲν ὑπῆρξαν, ἐν τούτοις αἱ τιμαὶ διατηροῦνται αἱ αὐταί.

Ἡ τῶν ὑφασμάτων ἀγορὰ πολὺ ὀλίγον κινεῖται ἕνεκα τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑψώσεων, αἵτινες ἐμποδίζουσι τοὺς κατόχους ἀπὸ πωλήσεις, ἐνῷ οἱ ἀγοραστὰ πολὺ δυσκολεύονται νὰ πληρώσωσιν ἀνωτέρας τῶν συνήθων τιμάς· ἐν τούτοις βελτίωσις εἶναι ἀναπόφευκτος.

Εἰς τὰ εἴδη τῆς Ἀνατολῆς ἐξακολουθεῖ ζήτησις καὶ ὕψωσις, αἱ παραπαθῆται ὅμως κατὰ μικρὰ, ὅτι ὁ καὶ πράξεις ἀδήμαντοι λαμβάνουσι χώραν.

Δύο ναυλώσεις ἐγένοντο κατὰ τὸ ἐξῆς ἡμέρον· ἡ μία ἐκ Ματουρίου μὲ 23,000 κιβώτια πετρέλαια καὶ ἡ ἄλλη ἐκ Δεδε-ἀγάτς μὲ σίτον διὰ Βαρκελώνην.

Α. Ζ.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Ἐὰν ὁ Νέος Κόσμος φαίνεται παραιτήτας τὴν ἰδέαν ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅπως ἐγείρῃ καὶ αὐτὸς πύργον Ἐφφέλ, οὐ ταὐτὸν συμβαίνει καὶ ἐν τῇ γραιᾷ Εὐρώπῃ. διότι ἱδρύθη ἑταιρεία ἤδη, ἥτις ἤρξατο ἐν Sonbermarken παρὰ τὴν Κοπεγχάγην ἐργασιῶν ὅπως ἐγείρῃ πύργον ὅμοιον τῷ τῶν Παρισίων. Πρὸς τήρησιν ἀνεμπροβόλως τῶν ἀναλογιῶν, ὁ πύργος θὰ ἔχῃ 150 μέτρων ὑψόθεν ὕψος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ βάσις αὐτοῦ θὰ εὑρίσκηται 95 μέτρα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, θὰ ὑπάρχῃ τὸ αὐτὸ ὕψος τῶν 300 μέτρων.

Ἐν Λονδίνῳ ἐπίσης ἐσχηματίσθη ἑταιρεία πρὸς οἰκοδομὴν πύργου Ἐφφέλ, ἥτις θὰ ἔγκατεστήσῃ αὐτὴν αὐτοῦ γήπεδον ἐν τῷ Wondley Park. Ἡ δαπάνη τῆς οἰκοδομῆς ὑπολογίσθη εἰς 5 ἐκ. φράγκων.

— Τὸ διεθνὲς συνέδριον τῆς ἐθνογραφίας συγκροτεῖται κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν Πετρουπόλει.

— Τῇ 12/24 ἰανουαρίου ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ Guillaume Guizot, ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀποκλειστάτου συγγράμματος περὶ Μενάνδρου καὶ τῆς ἑλληνικῆς κωμῳδίας, ὅπερ ἐστέφθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς ἀκαδημίας τῷ 1853.

— Ὁ G. Grote, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τῆς ἀποκλειστάτης ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ ῥώστης τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐξετασθῇ ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ κρανίον αὐτοῦ. Ἡ μελέτη αὕτη ἐγένετο πρό τινος ὑπὸ τοῦ John Marshall, ἔναγχος θανόντος. Ἡ ἔκθεσις δ' αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη, κατ' αὐτὴν δὲ ὁ ἐγκέφαλος τοῦ Grote ἦν μικρόν τι ὑπέρτερος τοῦ φυσικοῦ.

— Ἡ Σάρρα Βερνὰρ θριαμβεύει αὖθις ἐν Πετρουπόλει, διδάξασα ἐν μέσῳ ἐνθουσιασμοῦ τὴν Τόσκα τοῦ Sardou.

— Τὸ ζήτημα τῆς ἀπεργίας τῶν ἀποτελούντων τὸν χορὸν τῶν ἀνδρῶν ἐν τῷ Κωμικῷ-Μελοδράματι τῶν Παρισίων, ἔλυσεν, προσελθόντων αὐτῶν τῷ διευθυντῇ, ὅστις μετὰ τοῦτο, τῇ ἐπιψηφίσει τῶν μετόχων τοῦ θεάτρου, ηὔξησε τὴν μισθοδοσίαν αὐτῶν κατὰ 25 φρ. κατὰ μῆνα.

— Ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τῆς αὔριον ὁ κ. Κ. Περδικίδης ἀνακοινώσεται μελέτην «περὶ ἀρχαίων τινῶν ἑβραϊκῶν λέξεων, ἐσφαλμένως ὑπὸ τοῦ Renan νομιζομένων ἑλληνικῆς καταγωγῆς».

Ὁ ἐπιτρόπος ΧΡΥΣΟΣΟΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινούπολις-Πέρα Τυπογραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ.